

Vergaderjaar 2013–2014

33 750 XVIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van Wonen en Rijksdienst (XVIII) voor het jaar 2014

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

	blz.
A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETSVORSTEL	3
B. DE BEGROTINGSTOELICHTING	4
1. Leeswijzer	4
2. De beleidsagenda	5
Tabel belangrijkste mutaties	14
Tabel beleidsdoorlichtingen	16
3. De beleidsartikelen	17
1. Woningmarkt	17
2. Woonomgeving en bouw	25
3. Kwaliteit Rijksdienst	32
4. Uitvoering Rijkshuisvesting (vervalt wordt artikel 6)	35
5. Beheer materiële vaste activa (vervalt wordt artikel 6)	36
6. Uitvoering rijksvastgoedbeleid	37
4. Begroting agentschappen	42
4.1 Logius	42
4.2 P-Direkt	48
4.3 De Werkmaatschappij (DWM)	55
4.4 FMHaaglanden (FMH)	59
4.5 Shared Service Centrum-ICT (SSC-ICT)	63
4.6 Rijksgebouwendienst (RGD)	67
4.7 Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf (RVOB)	75
4.8 Dienst van de Huurcommissie (DHC)	80

5.	Bijlagen	85
	5.1 ZBO's en RWT's	85
	5.2 Verdiepingsbijlage	87
	5.3 Moties en toezeggingen	94
	5.4 Subsidiebijlage	113
	5.5 Evaluatie- en overig onderzoek	116
	5.6 Extra-comptabel overzicht stedenbeleid 2014	118
	5.7 Taakstelling op Rijksoverheid (incl. zbo's)	120
	5.8 Afkortingen	121

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ BEGROTINGSWETS- VOORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld.

Het wetsvoorstel strekt ertoe om de onderhavige begrotingsstaten voor het aangegeven jaar vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor dat jaar. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten vastgesteld. De in de begrotingstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. Begrotingstoelichting).

Wetsartikel 2

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de baten en de lasten, het saldo van de baten en de lasten, en de kapitaaluitgaven en -ontvangsten van de in de staat opgenomen baten-lastenagentschappen Logius, P-Direkt, De Werkmaatschappij, FMHaaglanden, Shared Service Centrum-ICT, Rijksgebouwendienst, Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf, Dienst van de Huurcommissie, voor het onderhavige jaar vastgesteld. De in die begrotingen opgenomen begrotingsartikelen worden toegelicht in onderdeel B (Begrotingstoelichting) van deze memorie van toelichting en wel in de paragraaf inzake de baten-lastenagentschappen.

Wetsartikel 4

Dit wetsvoorstel geeft uitvoering aan artikel 1, eerste lid, onderdeel j, van de Comptabiliteitswet 2001.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.H.A. Plasterk

De Minister voor Wonen en Rijksdienst,
S.A. Blok

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. LEESWIJZER

Nieuwe begrotingsindeling beleidsartikelen

Sinds de hervorkaveling heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties naast begrotingshoofdstuk VII (BZK) een begrotingshoofdstuk XVIII (Wonen en Rijksdienst) gekregen. Bij de ontwerpbegroting van 2014 worden deze voor het eerst als twee aparte begrotingen gepresenteerd. Dit heeft ook gevolgen voor de presentatie van de beleidsartikelen. De begroting Wonen en Rijksdienst (XVIII) beschrijft de artikelen: Woningmarkt, Woonomgeving en bouw, Kwaliteit Rijksdienst en Uitvoering Rijksvastgoedbeleid.

De apparaatsuitgaven zijn opgenomen onder het centraal apparaatartikel van de begroting van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII).

Diensten die een baten-lastenstelsel voeren

De begroting Wonen en Rijksdienst kent vanaf 2014 acht baten-lastenagenschappen, te weten Logius, P-Direkt, De Werkmaatschappij, FMHaaglanden, Shared Service Centrum-ICT, Rijksgebouwendienst, Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf en de Dienst van de Huurcommissie.

Budgetflexibiliteit

In de begroting is de informatie over de budgetflexibiliteit opgenomen in de tabellen betreffende de budgettaire gevolgen van beleid. Van uitgaven wordt vermeld – in percentages – welk deel daarvan juridisch is verplicht voor het jaar 2014. Vanaf de ontwerpbegroting 2014 wordt ook per instrument aangegeven welke percentages juridisch verplicht zijn. Deze worden onder de budgettaire gevolgen van beleid toegelicht.

Motie Schouw

In juni 2011 is de motie Schouw ingediend en aangenomen. Deze motie zorgt er voor dat de landenspecifieke aanbevelingen van de Europese Raad op grond van de nationale hervormingsprogramma's een eigenstandige plaats krijgen in de departementale begrotingen. In de beleidsagenda wordt ingegaan op de uitwerking van de aanbeveling.

2. BELEIDSAGENDA

De vastgelopen woningmarkt, zowel in de koop- als de huursector, weer in beweging krijgen. De rijksoverheid kleiner maken en tegelijk zorgen dat de dienstverlening verbetert. Dat zijn de twee voornaamste opdrachten op het beleidsterrein Wonen en Rijksdienst. De uitwerking daarvan krijgt zijn beslag in respectievelijk het zogeheten Woonakkoord en de Hervormingsagenda Rijksdienst.

Het kabinet wil met een samenhangend pakket aan hervormingen en maatregelen perspectief bieden op een beter werkende, toekomstbestendige en flexibele woningmarkt, met meer keuzevrijheid voor consumenten en investeringsmogelijkheden voor aanbieders in de verschillende marktsegmenten. Hiermee biedt het kabinet duidelijkheid en vertrouwen aan kopers, huurders, verhuurders en de partijen in de bouwsector.

Daarnaast zet het kabinet zich in voor een kleine, efficiënte en doelmatige rijksoverheid, die met een minimum aan geld het maximale doet voor de samenleving. Daarom wordt de rijksdienst de komende jaren hervormd.

2.1 Wonen

Met het Regeerakkoord voor de kabinetsperiode 2013–2017 en het Woonakkoord zet het kabinet belangrijke stappen om de stagnatie op de woningmarkt te doorbreken. Duidelijkheid over de hervormingen en daadkracht in de uitvoering van de maatregelen zijn de belangrijkste voorwaarden voor herstel. Het kabinet zet in op een houdbare en toegankelijke koopmarkt, een beter werkende huurmarkt met ondersteuning voor wie dat nodig hebben, een duurzame positionering van de woningcorporaties, en goede voorwaarden voor investeringen op de woningmarkt.

De stagnatie op de woningmarkt komt voort uit zowel structurele problemen in het woningmarktstelsel als uit de effecten van de crisis. Op de koopmarkt zijn de verkopen sterk gedaald als gevolg van het afgenomen vertrouwen, de economische stagnatie en de financiële crisis. De achterliggende oorzaken (naast de internationale financiële crisis) voor de stagnatie op de woningmarkt zijn onder meer gelegen in de hoge private schuldsituaties. De laatste decennia is door een combinatie van factoren (zoals inkomensstijging, toegenomen arbeidsdeelname, versoepeling kredietverlening en hypotheekrenteaf trek) de eigenwoning-schuld sterk toegenomen. Huiseigenaren met hoge eigenwoning-schulden bleken erg kwetsbaar voor prijsdalingen. Onder zittende huiseigenaren nemen de (potentiële) restschulden toe. Door een dalend aantal transacties is ook de woningbouw sterk terugggevallen. Consumenten en aanbieders, lokale overheden en investeerders zijn te veel afhankelijk geworden van ruimhartige vastgoed- en hypotheekfinanciering. Ook blijkt dat het aanpassingsvermogen in de bouwsector een steun in de rug kan gebruiken.

De huurmarkt kent onvoldoende keuzemogelijkheden voor lagere en middeninkomens. Er is sprake van scheefwonen. Bewoners van wie de inkomenspositie aanzienlijk is verbeterd, blijven wonen in sociale huurwoningen. Tegelijkertijd zijn er wachttijden voor de doelgroep. Dit wordt in de hand gewerkt omdat er op de huurmarkt onvoldoende relatie is tussen prijs en gewildheid van een woning. Aan de andere kant hebben

Beleidsagenda

middeninkomens een beperkte keuze op de huurmarkt, door het beperkte aanbod in het vrije huursegment. Voor private investeerders is dit segment onvoldoende aantrekkelijk geweest als gevolg van de dominante positie van de corporaties, de huurregulering en de, inmiddels verminderde, fiscale subsidiëring in de koopsector.

Om het functioneren van de woningmarkt te verbeteren, zet het kabinet in op:

- beheersbare schulden en risicoreductie op de koopmarkt;
- een goed werkende hypotheekmarkt;
- een beter werkende huurmarkt waar minder wordt scheefgewoond en met ondersteuning voor diegenen die het nodig hebben;
- meer ruimte voor het middensegment in de huursector;
- woningcorporaties: heldere taken, scherp toezicht;
- vraaggerichte investeringen;
- energiebesparing in de gebouwde omgeving;
- de consument centraal.

De richting die wordt ingeslagen is in lijn met aanbevelingen van onder meer de Europese Commissie, het Internationaal Monetair Fonds en De Nederlandsche Bank. Bij het tempo van de hervormingen heeft het kabinet rekening gehouden met wat onder de huidige economische omstandigheden verantwoord wordt geacht.

Een beter werkende huurmarkt, dienstbare corporaties

Het kabinetsbeleid is erop gericht dat zowel huishoudens met lagere als midden- en hogere inkomens voldoende keuzemogelijkheden hebben om een huurwoning te vinden die bij hen past. Daartoe moeten er voldoende sociale huurwoningen beschikbaar zijn voor de inkomens die daarvoor in aanmerking komen. Daarvoor is het nodig dat scheefwonen in de sociale sector wordt bestreden. Daarnaast is een ruimer aanbod aan vrije huurwoningen nodig voor midden- en hogere inkomens. Daarom moet het vrije huursegment aantrekkelijker worden voor private investeerders.

De huren in de gereguleerde sector dienen een betere afspiegeling te worden van de gewildheid van de woning, zodat de doorstroming wordt bevorderd, er meer woningen vrijkomen voor lagere inkomens en er ruimte is voor investeringen.

Hiertoe worden de volgende maatregelen genomen:

- ook in 2014 wordt de mogelijkheid geboden de huren boveninflatoir te verhogen. Voor hogere inkomens kunnen de huren sneller stijgen, zodat scheefwonen wordt bestreden;
- om verhuurders voldoende flexibiliteit te bieden, zal voor het einde van 2014 een voorstel worden gedaan voor de invoering van een huursombenadering;
- het woningwaarderingstelsel wordt vereenvoudigd door de WOZ¹-waarde beter op te nemen in het woningwaarderingstelsel (WWS).

De aantrekkelijkheid van het vrije huursegment voor private investeerders wordt vergroot doordat de huurregulering en de fiscale subsidiëring van de eigen woning worden beperkt. Daarnaast wordt de rol van de corporaties gericht op het aanbieden van sociale huurwoningen, hetgeen bijdraagt aan een level playing field in het vrije huursegment, met meer kansen voor private investeerders.

¹ Waardering Onroerende Zaken

Beleidsagenda

Verhuurders betalen vanaf 2013 een verhuurderheffing; hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de budgettaire opgaven van het land. Verhuurders kunnen de heffing betalen door middel van de huurverhoging, verkoop van onroerend goed en door efficiencyverbeteringen in de bedrijfsvoering. Binnen de heffing komt ruimte voor een investeringsimpuls ten behoeve van Rotterdam-Zuid, de aanpak van de sloopopgave in krimpgebieden en de transformatie van kantoren naar woningen.

In 2014 is inwerkingtreding voorzien van de herzieningswet toegelaten instellingen, die meer duidelijkheid schept over taken, schaal, aansturing en toezicht in de corporatiesector. De corporaties gaan zich richten op hun kerntaak: het aanbieden van betaalbare woningen aan daarvoor in aanmerking komende inkomens- en aandachtsgroepen. De activiteiten ten behoeve van de leefbaarheid van buurten worden gerelateerd aan het sociaal bezit. De schaal van de corporatie moet zo veel mogelijk in overeenstemming zijn met de regionale woningmarkt en hun maatschappelijke kerntaken. De rol van de gemeenten richting corporaties wordt versterkt. De regels voor verkoop van bezit worden versoepeld. Tevens wordt in 2014 het toezicht op de corporatiesector direct onder de minister geplaatst.

Het kabinet wil dat corporaties hun belangrijke bijdrage aan het wonen kunnen blijven waarmaken. Daarom heeft het kabinet afspraken gemaakt met Aedes, vereniging van woningcorporaties, met als doel investeringen in de woningbouw op gang te brengen en tegelijkertijd vorm te geven aan de afspraken in het Regeerakkoord en het Woonakkoord. De afspraken met Aedes zijn gericht op continuering van investeringen in de woningbouw (waarvoor het kabinet extra middelen vrijmaakt), de bijdrage van de corporaties aan de budgettaire opgave van het land, de vormgeving van de scheiding tussen DAEB¹- en niet-DAEB-activiteiten en de rol van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) bij saneringen.

Het kabinet hervormt het stelsel van toeslagen en wil komen tot één huishoudentoeslag. Beoogd wordt hierin op termijn ook de Huurtoeslag op te nemen.

Beheersbare schulden en risicoreductie op de koopmarkt

Het kabinet wil de risico's van hoge schulden voor (toekomstige) huizenbezitters beperken. Ook de belemmeringen voor de financiële sector als gevolg van hoge hypotheekschulden moeten worden beperkt. Daarom is sinds 1 januari 2013 het recht op hypotheekrenteaf trek gekoppeld aan het volledig en tenminste annuïtair aflossen van de hypotheek. Ook wordt vanaf 2013 de verhouding tussen de hoogte van de lening en de waarde van de woning (loan-to-value) jaarlijks met 1 procentpunt teruggebracht, totdat in 2018 het niveau van 100% is bereikt. Om niet-noodzakelijke marktverstoringen tegen te gaan en de risico's voor de overheidsfinanciën beheersbaar te houden, wordt de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) volgens het reeds afgesproken traject per 1 juli 2014 verlaagd tot het niveau van voor de tijdelijke verhoging (265.000 euro) en vervolgens tot en met 1 juli 2016 jaarlijks stapsgewijs verder verlaagd. Vanaf 1 juli 2016 zal de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) gelden voor hypotheek tot 225.000 euro. Daarna is het uitgangspunt de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) te koppelen aan de gemiddelde woningprijs. Tegelijkertijd moeten de mogelijkheden voor consumenten om verantwoord een eigen woning te kunnen financieren zo

¹ Diensten van Algemeen Economisch Belang.

veel mogelijk op peil blijven. Er is 50 miljoen euro vrijgemaakt voor startersleningen. Daarnaast worden maatregelen genomen om het functioneren van de hypotheekmarkt te verbeteren, zodat een gezonde hypotheekverstrekking geborgd is. Tevens heeft het kabinet maatregelen genomen voor zittende eigenaren die kampen met restschulden. Sinds 2013 is de rente over restschulden voor maximaal 10 jaar aftrekbaar. Ook zal het op korte termijn mogelijk worden om, onder voorwaarden, restschulden mee te financieren onder de Nationale Hypotheek Garantie (NHG).

In 2014 worden de volgende maatregelen genomen:

- in lijn met de stapsgewijze verlaging van de loan-to-value zal deze in 2014 met 1% worden verlaagd naar 104%;
- het maximale tarief waartegen de hypotheekrente kan worden afgetrokken, wordt vanaf 2014 jaarlijks met 0,5% verminderd; dit wordt geheel teruggesluisd. Dit beperkt de schuldvorming en vermindert tegelijkertijd de belasting op arbeid;
- de (eenmalige) vrijstelling voor de eigen woning in de schenkbelasting wordt tijdelijk (van 1 oktober 2013 tot 1 januari 2015) verhoogd naar 100.000 euro. Daarbij vervalt de beperking tot schenkingen van ouder aan kind. Hierdoor wordt het makkelijker om eigen vermogen in te zetten voor de financiering van de eigen woning;
- aanbevelingen van de Commissie-Kroes over de mogelijkheid van het betrekken van institutionele beleggers bij de herfinanciering van hypotheekleningen;
- per 1 juli 2014 wordt de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) verlaagd naar hypotheekleningen tot 265.000 euro. Met het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) vindt nader overleg plaats over de voorwaarden en uitwerking.

Vraaggerichte investeringen

Hoewel het aantal woningtransacties door de crisis is gedaald, is er structureel sprake van een investeringsbehoefte. Enerzijds is er in bepaalde regio's en marktsegmenten behoefte aan uitbreiding, maar anderzijds is er in toenemende mate behoefte aan onderhoud, aanpassing en herontwikkeling van de bestaande voorraad als gevolg van vergrijzing, krimp en de noodzaak tot energiebesparing. De behoefte verschilt sterk per regio. Deze investeringen zijn primair een zaak van marktpartijen. Het Rijk schept de randvoorwaarden waarbinnen zij kunnen investeren. Dat gebeurt in de eerste plaats door de hervorming van de huur- en koopmarkt. Daarmee wordt de basis gelegd voor duurzaam vrouwens- en vraagherstel in de woningmarkt. Daarnaast neemt het Rijk belemmeringen voor investeringen weg door regels en procedures te schrappen of aan te passen en ondersteunt het Rijk de bouw met een aantal tijdelijke impulsen:

- In 2014 is implementatie voorzien van de voorstellen voor vernieuwing van de bouwregelgeving, mede naar aanleiding van de Commissie Fundamentele Verkenning Bouw (Commissie-Dekker), die in het najaar van 2013 aan de Kamer zullen worden gestuurd. Hierin wordt ook aandacht geschonken aan de positie van de consument;
- In 2014 is eveneens de indiening bij het parlement voorzien van de Omgevingswet waarin veel vereenvoudiging van wet- en regelgeving zijn beslag krijgt;
- Op een aantal terreinen is sprake van een specifieke impuls. Het Rijk ondersteunt de transformatie van leegstaande kantoren sinds 2012 door de uitvoering van het convenant kantorenleegstand en met een expertteam kantoortransformatie;

Beleidsagenda

- De integratieheffing BTW wordt met ingang van 2014 afgeschaft. De regeling wordt veelal als knelpunt ervaren bij bijvoorbeeld de ombouw van kantoren naar woningen of bij de verhuur van op verkoop wachtende nieuwbouwwoningen;
- Om de werkgelegenheid in de bouw te ondersteunen, geldt tot maart 2014 het lage BTW-tarief voor verbouwingen en renovatie van woningen.

Er wordt de komende jaren extra geïnvesteerd in energiebesparing in de gebouwde omgeving. Het Energieakkoord voor duurzame groei, dat onder regie van de Sociaal-economische Raad (SER) tot stand is gekomen, bevat een flinke impuls voor de koop- en huursector en de vastgoedsector. Hiermee wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de Europese energiebesparingsdoelstellingen en wordt de werkgelegenheid in de bouw- en installatiebranche bevorderd;

- In 2013 wordt 50 miljoen euro en in 2014 nog eens 135 miljoen euro uitgetrokken voor de implementatie van een revolverend fonds voor energiebesparing, onder voorwaarde van co-financiering vanuit de markt zodat de totale investering uitkomt op 740 miljoen euro;
- In het kader van de uitvoering van het Convenant Energiebesparing Huursector wordt 400 miljoen euro beschikbaar gesteld voor verhuurders in de sociale sector, ten behoeve van investeringen in energiebesparing voor de periode 2014-2017. Doelstelling van de convenantspartijen is onder meer dat in 2020 de woningen van corporaties gemiddeld een energielabel B hebben en dat 80% van de huurwoningen in particulier bezit minimaal label C heeft;
- Woningcorporaties en bouwers zullen 111.000 sociale huurwoningen zodanig renoveren, dat deze uiterlijk in 2020 energienootloos worden. Dit leidt tot een aanzienlijke verduurzaming van de woningvoorraad en tegelijk worden de energielasten van de bewoners omlaag gebracht;
- Wiens woning nog geen energielabel heeft, krijgt ter bewustwording een indicatief energielabel, op basis van een landelijke uniforme methodiek. Het Rijk en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) zullen een overeenkomst sluiten over actieve ondersteuning van gemeenten bij lokale en regionale energiebesparing en -opwekking. Voor het indicatieve energielabel en de ondersteuning door gemeenten is in totaal 30 miljoen euro beschikbaar.

Krimpgebieden en bepaalde stedelijke gebieden krijgen nadere aandacht met het oog op de leefbaarheid. Rijk, Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) voeren samen het Actieplan Bevolkingsdaling uit. Daarbij ligt de primaire verantwoordelijkheid bij de gemeenten en de provincies. Het Rijk ondersteunt de krimpregio's in het uitvoeren van hun ambities op het terrein van wonen, voorzieningen en economische vitaliteit, zoals die zijn opgenomen in convenanten. Het kabinet biedt gemeenten handvatten om meer grip te krijgen op de leefbaarheidssituatie in wijken. In 2014 wordt de implementatie verwacht van aanpassingen van de Rotterdamwet en van de Woningwet. Daarmee kunnen gemeenten de samenstelling van wijken verbeteren en huisjesmelkers aanpakken.

De ervaringen met gebiedsgericht werken kunnen van waarde zijn bij de decentralisaties in het sociale domein; goede voorbeelden worden verspreid. Verder zet het Rijk zich in bij de ondersteuning van Rotterdam-Zuid.

De consument centraal

Het kabinet wil de positie van de consument versterken, door de vraagsturing in het woningaanbod te vergroten. Het kabinet juicht particulier opdrachtgeverschap – in de vorm van nieuwbouw en kluswoningen – toe en ondersteunt dit met een expertteam. Samenwerkingsverbanden kunnen het zelforganiserend vermogen onder burgers vergroten en het makkelijker maken een eigen woning te bouwen of het beheer van de woonomgeving in eigen hand te nemen. Gemeenten en corporaties kunnen dergelijke verbanden ondersteunen, bijvoorbeeld met kennis en expertise over ontwikkeling en beheer. Het Rijk heeft specifieke aandacht voor de huisvesting van ouderen en studenten. De uitvoering van het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting wordt in 2014 voortgezet. Daarnaast zal het kabinet de totstandkoming van huisvesting voor ouderen stimuleren via ondersteuning van een kennis- en experimentenprogramma wonen en zorg. Ook zal worden bezien welke stappen wenselijk zijn naar aanleiding van het advies van de Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur over de effecten van de hervormingen in de langdurige zorg op de woningmarkt. Dit betreft het terrein van de woningmarkt, het ruimtelijk beleid en de governance van betrokken partijen.

2.2 Rijksdienst

Hervorming rijksdienst: dienstverlenend, slagvaardig, kostenbewust

De rijksdienst staat de komende jaren voor de opgave om een forse taakstelling te combineren met een vergroting van slagvaardigheid en verbetering van dienstverlening. Dit vraagt veel van het vermogen van de rijksdienst te hervormen, efficiënter te worden en te innoveren. De uitgangspositie is daarbij gelukkig goed. De prestaties van de Nederlandse rijksdienst behoren internationaal tot de top en Nederland beschikt over een hooggekwalificeerd ambtelijk apparaat. Maar om tot die top te kunnen blijven behoren in een stormachtig veranderende wereld, is een flexibele rijksdienst nodig die zich kan aanpassen aan de maatschappelijke en politieke dynamiek.

Geld besparen en tegelijk kwaliteitswinst boeken vraagt de bereidheid echt anders te gaan werken. Dat gebeurt door toezicht, uitvoerende werkzaamheden en bedrijfsvoering voor ministeries gezamenlijk te doen, door te digitaliseren, door verantwoordelijkheden anders te beleggen en door te investeren in de kwaliteit en de mobiliteit van het personeel. De Hervormingsagenda Rijksdienst (Kamerstukken II, 31 490, nr. 119) bevat hiervoor een groot aantal initiatieven die de komende jaren worden uitgevoerd. Daarbij gaat het zowel om *rijksbrede* als *departementale* verandertrajecten.

Rijksbrede verandertrajecten

De rijksbrede verandertrajecten hebben betrekking op de verschillende functies binnen de organisatie van de rijksdienst: beleid, uitvoering, toezicht, bedrijfsvoering en personeelsbeleid. Binnen het meerjarige programma van de hervormingsagenda worden daarbij voor 2014 de volgende concrete resultaten beoogd:

Beleidsagenda

- *Adviesstelsel*
In 2014 wordt verder vormgegeven aan de vermindering van het aantal adviescolleges (vaste en tijdelijke) en wordt – onder voorbehoud van parlementaire behandeling – de Kaderwet adviescolleges gewijzigd. Verder heeft het kabinet enkele rijksbrede thema's benoemd die hun doorwerking moeten krijgen in de advisering door de adviescolleges in 2014 e.v.
- *Uitvoering*
In 2014 zullen onder verantwoordelijkheid van de minister van Veiligheid en Justitie de eerste organisaties aansluiten bij het Centraal Justitieel Incasso Bureau voor het deurwaarderstraject. Ook zal in 2014 een aantal projecten starten in het kader van een intensievere inzet van de basisregistraties en het Rijk Digitaal 2017. Verder wordt beoogd in de loop van 2014 te starten met het gebundelde Rijksvastgoedbedrijf (fusie Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf, de Rijksgebouwendienst en de Dienst Vastgoed Defensie).
- *Toezicht*
De rijksinspecties, samenwerkend in de Inspectieraad, zullen in 2014 verder werken aan versterking van de samenwerking binnen een aantal domeinen waar meerdere inspecties actief zijn en in samenwerking nog echt iets te winnen valt. Verder zal de samenwerking in de bedrijfsvoering worden uitgebouwd en wordt er gewerkt aan harmonisatie van het inspectie-instrumentarium.
- *Rijksbrede bedrijfsvoering*
De realisatie van de rijksbrede infrastructuur voor de bedrijfsvoering gaat in 2014 onverminderd verder. Dit betekent dat in 2014 verschillende departementen zullen aansluiten op rijksbrede shared services organisaties: de ministeries van Algemene Zaken (AZ), Buitenlandse Zaken (BZ) en Economische Zaken (EZ) bij SSC-ICT; de ministeries van AZ, EZ en Financiën (FIN) bij FM Haaglanden; Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, inclusief Caribisch team, (BZK) bij SSO 3W (WereldWijd Werken); en BZ bij P-Direkt. Om de kwaliteit van organisatie en dienstverlening te waarborgen, worden in 2014 ook uitvoering gegeven aan de overkoepelende «kwaliteitsagenda SSO's» waartoe in 2013 is besloten. Daarnaast gaan de Inkoopuitvoeringscentra en enkele overheidsdatacenters aan de slag en wordt uitvoering gegeven aan de masterplannen huisvesting.

Naast deze acties op de specifieke bedrijfsvoeringsterreinen is in 2013 een begin gemaakt met het Programma Herinrichting Governance Bedrijfsvoering. In het kader van dit programma wordt in 2014 begonnen met drie deelprojecten. Daarbij wordt onderzocht of het opdrachtgeverschap van shared service-organisaties kan worden vereenvoudigd en of er kan worden gewerkt met centrale bekostiging.

Zelfstandige Bestuursorganen (ZBO's)

Wat betreft de ZBO's worden in 2014 de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Implementatie van de door het kabinet bevestigde voorstellen voor verminderen en herpositionering van ZBO's en aanpassing van de governance; deze implementatie zal de komende jaren in beslag nemen.
- Een aantal voorstellen tot aanpassing van de Kaderwet ZBO's zal worden ingediend. Die moeten er toe leiden dat ZBO's op gelijke voet met andere uitvoeringsorganisaties kunnen deelnemen aan de rijksbrede bedrijfsvoeringinfrastructuur.
- Daarnaast zal het besluit om de Algemene Bestuursdienst in te schakelen bij benoemingen van ZBO-bestuurders worden ingevoerd.

Beleidsagenda

- Verder gaan op initiatief van een aantal grote ZBO's verschillende uitvoeringsorganisaties samenwerken op onderdelen van de bedrijfsvoering, hiertoe geïnspireerd door het programma Compacte Rijksdienst.

Personeelsbeleid

In 2014 wordt onder andere uitvoering gegeven aan afspraken met de bonden over het sociaal flankerend beleid, het van-werk-naar-werk beleid en de harmonisatie van arbeidsvoorwaardelijke regelingen. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan de doelstellingen voor verschillende doelgroepen, zoals arbeidsgehandicapten, jongeren, vrouwen (managementfuncties) en medewerkers op lage loonschalen. Zo worden vanaf 2014 jaarlijks ruim 100 trainees aangenomen en worden 4.000 stageplekken aangeboden.

Invulling taakstelling rijksdienst bij departementen

In het regeerakkoord is een taakstelling rijksdienst opgenomen van 1,1 miljard euro (structureel vanaf 2018). Naar aanleiding van de toezegging bij het Verantwoordingsdebat hebben de ministers van Financiën en voor Wonen en Rijksdienst tevens voorgeschreven dat op elke begroting duidelijk inzicht wordt geboden in de invulling van de taakstelling. Het integraal overzicht van de invulling van de taakstelling per departement is terug te vinden in bijlage bij deze begroting.

2.3 Algemene Bestuursdienst

De minister voor Wonen en Rijksdienst investeert vanuit zijn systeemverantwoordelijkheid in de ontwikkeling van het management(talent) van het Rijk. Bureau ABD verzorgt de werving, selectie en loopbaanbegeleiding en organiseert kennisontwikkeling en -uitwisseling tussen managers in de top van de rijksdienst. In de context van een krimpende overheid en de bevordering van de kwaliteit van de rijksdienst, wordt (externe) mobiliteit en flexibiliteit gestimuleerd.

De departementen worden door bureau ABD ondersteund bij de kabinetsopdracht om in 2017 ten minste 30% vrouwen vertegenwoordigd te hebben binnen de ABD. Daarnaast worden er diensten aan nieuwe groepen binnen de ABD verleend, zoals ZBO's en gemeenten (G4). De Dienst Buitenlandse Zaken gaat vallen onder de Algemene Bestuursdienst. In opdracht van de ministers voor Wonen en Rijksdienst en van Buitenlandse Zaken wordt bekeken op welke wijze uitvoering kan worden gegeven aan deze passage van het regeerakkoord.

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) bepaalt dat mensen met een topfunctie in de (semi)publieke sector vanaf 1 januari 2013 niet meer mogen verdienen dan 130 procent van het salaris van een minister. Onderzocht wordt hoe verder invulling gegeven kan worden aan het voornemen in het regeerakkoord om de maximumnorm in de WNT verder te verlagen.

2.4 Rijksvastgoedbedrijf in oprichting

Om het rendement van het vastgoed van de rijksdienst te verhogen en besparingen te realiseren, is de samenvoeging in voorbereiding van de Rijksgebouwendienst, het Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf, de directie Rijksvastgoed en de Dienst Vastgoed Defensie/vastgoed Defensie tot het Rijksvastgoedbedrijf (RVB).

Beleidsagenda

De rijksbrede vastgoedportefeuillestrategie wordt door het Rijksvastgoedbedrijf opgesteld in nauwe samenwerking met de Interdepartementale Commissie RijksVastgoed (ICRV) en de Raad voor het Vastgoed Rijks-overheid (RVR). Daarnaast beheert en exploiteert het Rijksvastgoedbedrijf op strategisch, tactisch en operationeel niveau de eigen vastgoedportefeuille.

Een goede samenwerking met medeoverheden is van belang op vele aspecten van het werkterrein van het Rijksvastgoedbedrijf, zoals gebiedsontwikkeling, herbestemming en vergunningverlening. In deze samenwerking worden de beleidsdoelen en -wensen van de collega-beleidsmakers meegenomen en wordt er intensief met hen samengewerkt. In de relatie met medeoverheden staat integriteit, transparantie, efficiency en aansluiting bij rijksdoelen dan ook voorop.

Beoogd wordt vernieuwing en versterking van de markt te bevorderen en de markt de kans geven haar innovatiekracht in te zetten voor het rijksvastgoed. Innovatiekracht gericht op kwaliteit, levertijd en kostenreductie met een reductie van de faalkosten. In de aanbestedingen naar de bouwmarkt zullen te leveren prestaties scherp worden geformuleerd en er zal toezicht worden gehouden op het nakomen van de leveringsafspraken die zijn gemaakt. In de aanbestedingen van het Rijksvastgoedbedrijf zal ruimte worden gemaakt voor qua omvang verschillende marktpartijen.

In de jaarlijkse RVB-vastgoedstrategie worden de plannen voor de vastgoedportefeuille (gronden, specials en kantoren) uitgewerkt. Voor het realiseren van de financiële opdracht wordt ingezet op het efficiënter gebruik van vastgoed, het vermeerderen van rendement, het maximaal inzetten op het realiseren van de omvangrijke afstootopdracht (portefeuille) van vastgoed, waardevermeerdering door bestemmingswijzigingen van vastgoed, het genereren van meer opbrengsten en nieuwe opbrengsten uit onder meer (tijdelijk) beheer, verhuur aan derden en de exploitatie van gebouwen, gronden en monumenten, het verminderen van de kosten voor beheer en onderhoud en het verlagen van de apparaatskosten. Duurzaamheid van het vastgoed speelt daarbij een rol.

**Belangrijkste beleidsmatige mutaties t.o.v. vorig jaar
(ontvangsten, uitgaven en niet-belastingsontvangsten)
Bedragen x € 1.000**

Opbouw uitgaven (x € 1.000)							
	art. nr.	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013		0	0	0	0	0	
Mutaties Nota van Wijziging		3.085.949	3.283.510	3.430.428	3.638.048	3.893.461	
Mutaties 1e suppletoire begroting		84.798	- 48.710	- 82.031	- 73.232	- 93.236	
Nieuwe mutaties:							
a. Herallocatie E&GO	2	- 3.000	- 1.000	1.500	1.500	500	
b. Uitvoering RFE	2	- 1.200	1.200				
c. Herallocatie WenL	2	- 1.000	- 1.500	1.500	1.000		
d. Accomoderen hogere uitgaven huurtoeslag	1		111.400	111.400	111.400	111.400	
e. Revolverend fonds	2		35.000				
f. Nationaal Energieakkoord	2		15.000	10.000	5.000		
g. Fraude bestrijding Huurtoeslag	1	- 3.000	- 16.500	- 16.500	- 16.500	- 16.500	
Overige mutaties		- 403	- 7.618	- 7.718	- 9.692	- 31.541	4.263.666
Stand ontwerpbegroting 2014		3.162.144	3.370.782	3.448.579	3.657.524	3.864.084	4.263.666

Opbouw ontvangsten (x € 1.000)							
	art. nr.	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013		0	0	0	0	0	
Mutaties Nota van Wijziging		754.329	760.112	754.998	751.182	769.482	
Mutaties 1e suppletoire begroting		- 128.741	- 136.000	- 124.800	- 119.900	- 99.200	- 102.800
Nieuwe mutaties:							
Overige mutaties		0	- 35.700	- 35.700	- 35.700	- 54.500	719.082
Stand ontwerpbegroting 2014		625.588	588.412	594.498	595.582	615.782	616.282

Toelichting

a. Herallocatie Energie & Gebouwde Omgeving (E&GO)

In de zomer van 2013 is het Energieakkoord voor duurzame groei dat onder regie van de SER tot stand gekomen. Tezamen met andere ontwikkelingen zoals het voldoen aan de Europese richtlijnen EPBD en EED en de in 2013 te verwachten resultaten van Blok-voor-Blok en Energiesprong, heeft dit geleid tot een actualisatie van het nu nog vigerende Plan van aanpak E&GO uit 2011. Hierdoor vindt er actualisatie van de raming plaats. Over de meerjarenperiode heen is sprake van een budgettaire neutrale mutatie.

b. Uitvoering Revolverend Fonds Energiebesparing (RFE)

Een deel van het budget voor de opstart van het RFE wordt getemporeerd in samenhang met de latere invoering van het RFE bestemd voor de verhuurders. Het betreft in een eerder stadium gereserveerde opstartkosten. In 2013 wordt van startgegaan met een fondsdeel voor eigenaarsbewoners. Het fondsdeel voor verhuurders vergt meer voorbereiding en wordt later in 2014 ingevoerd. Ook de besteding van de opstartmiddelen wordt daardoor deels vertraagd.

Beleidsagenda

c. Herallocatie Woon en Leefomgeving (WenL)

Bij het budget voor Woon en Leefomgeving vindt een over de jaren heen budgettair neutrale herschikking plaats, waarmee tevens in latere jaren van deze kabinetsperiode voldoende budget wordt gereserveerd om ad hoc in te kunnen springen op problematiek. De verwachting is dat door de effecten van de crisis in 2015 en 2016 deze middelen extra nodig zijn voor kwetsbare gebieden waar de leefbaarheid onder druk staat (aandachtswijken, krimpregio's).

d. Accomoderen hogere uitgaven huurtoeslag

In het voorjaar heeft de ministerraad ter dekking van tegenvallers besloten tot een structurele bezuiniging op de huurtoeslag van 111 mln. per jaar, ingaande per 2014. Daarbij is afgesproken dat in augustus zou worden bezien of de tegenvaller geheel of gedeeltelijk kan worden gecompenseerd uit de koopkrachtenveloppe. Uitkomst van de augustusbesluitvorming is dat de tegenvallers in de huurtoeslag volledig uit de beschikbare koopkrachtenveloppe worden gedekt.

e. Revolverend fonds

Aanvullende bijdrage aan het Revolverend Fonds Energiebesparing ter hoogte van € 35 mln. in 2014. Dit betreft een uitwerking van het Energieakkoord voor duurzame groei.

f. Nationaal Energieakkoord/ Energielabel en Ondersteuning gemeenten

Alle woningeigenaren en (ver)huurders die nog geen energielabel hebben, krijgen in 2014 en 2015 een indicatief energielabel van hun woning. Daarnaast wordt ingezet op actieve ondersteuning van gemeenten bij lokale energiebesparing.

Dit betreft een uitwerking van het Energieakkoord voor duurzame groei.

g. Fraude bestrijding huurtoeslag

De raming van de huurtoeslag wordt verlaagd op basis van een door de belastingdienst opgestelde business case om fraude bij het toekennen van de toeslagen te bestrijden.

Beleidsdoorlichtingen

Planning beleidsdoorlichting							
Agendering beleidsdoorlichtingen	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Artikel/operationele doelstelling	(realisatie)		(planning)				
Artikel 1. Woningmarkt							
1.1 Betaalbaarheid				✓			
1.2 Onderzoek en kennisoverdracht ¹							
Artikel 2. Woonomgeving en bouw							
2.1 Energie en bouwkwaliteit			✓				
2.2 Woningbouw					✓		
2.3 Kwaliteit woonomgeving			✓				
Artikel 3. Kwaliteit Rijksdienst			✓				
Artikel 6. Uitvoering rijksvastgoedbeleid ²							
6.1 Doelmatige uitvoeringspraktijk van de Rijkshuisvesting ¹							
6.2 Bijdrage materieel activa ²							✓

¹ Het artikelonderdeel 1.2 en 6.1 lenen zich niet voor onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid. Op deze onderdelen vindt geen doorlichting plaats.

² Inmiddels is besloten dat ook de Dienst Vastgoed Defensie aansluit bij het samengaan van RVOB, Rgd en directie Rijksvastgoed tot één Rijksvastgoedbedrijf. Tegen die achtergrond zal worden gekeken naar een eventuele aanpassing van kaders en randvoorwaarden voor het omgaan met rijksvastgoed. Dit betekent dat de nieuwe kaders en randvoorwaarden mogelijk later geïmplementeerd zullen worden dan initieel werd voorzien en bijgevolg dat een doorlichting op zijn beurt ook pas later opgestart kan worden. Niettemin is het streven er thans op gericht de doorlichting te starten in 2016 en de resultaten ervan uiterlijk in 2018 op te leveren.

De artikelonderdelen waarbij een vinkje staat, worden in het desbetreffende jaar integraal doorgeleefd.

3. DE BELEIDSARTIKELEN

Artikel 1. Woningmarkt

A Algemene doelstelling

Een vrij toegankelijke, vraaggerichte woningmarkt met steun voor degenen die dat nodig hebben.

B Rol en verantwoordelijkheid

De minister voert de regie ten aanzien van de zorg voor een heldere verdeling van rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende partijen op het terrein van wonen.

De minister voert de regie ten aanzien van het scheppen van voorwaarden voor de beschikbaarheid van voldoende betaalbare woningen, onder meer door huurprijsregulering en maatregelen ten aanzien van de koopwoningenmarkt.

De minister voert via regelgeving de regie ten aanzien van het bevorderen van een evenwichtige verdeling van de woningvoorraad op grond van de Huisvestingswet. De minister voert de regie ten aanzien van het ontwikkelen van kaders om onrechtmatige bewoning tegen te gaan op grond van de Woningwet.

De minister stimuleert in beleidsmatige zin de huisvesting van bijzondere aandachtsgroepen.

De minister voert de regie ten aanzien van de zorg voor de betaalbaarheid van het wonen in het bijzonder voor de lagere inkomensgroepen onder andere op grond van de Wet op de Huurtoeslag.

De minister is verantwoordelijk voor het beleidsmatig vormgeven van het instrument huurtoeslag en het budgettair beheer hiervan op grond van de Wet op de Huurtoeslag. De uitvoering van de huurtoeslag is, op grond van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (AWIR), onder verantwoordelijkheid van de Minister van Financiën, belegd bij de Belastingdienst/Toeslagen. Deze dienst is ook verantwoordelijk voor de bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van de toeslag.

De minister is verantwoordelijk voor de Verhuurderheffing.

De minister is verantwoordelijk voor een adequate werking van de sociale huurwoningenmarkt. Het betreft het beleidsmatig vormgeven van het toezicht op woningcorporaties en de kwaliteit hiervan, het uitoefenen van dit toezicht op grond van de Herzieningswet en de daarop gebaseerde algemene maatregel van bestuur en de verantwoording hierover. In de uitvoering spelen woningcorporaties daarbij een belangrijke rol, waarbij het huisvesten van huishoudens met een inkomen tot € 34.229 (inkomensgrens 2013) tot hun kerntaak behoort.

De minister draagt zorg voor een adequate uitvoering van een laagdrempelige beslechting van huurgeschillen. In het Burgerlijk Wetboek (art. 7.249 t/m 7.261) is vastgelegd dat huurders en verhuurders een beroep kunnen doen op de Huurcommissie. De organisatie en werkwijze van de Huurcommissie, evenals de administratieve ondersteuning door de Dienst

van de Huurcommissie (DHC), is vastgelegd in de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte (Uhw).

C Beleidswijzigingen

De in 2012 bij de Eerste Kamer ingediende voorstellen voor een herziening van de Woningwet en de daarop volgende in 2013 bij de Tweede Kamer ingediende novelle zullen naar verwachting in 2014 leiden tot nieuwe wet- en regelgeving die is gericht op het versterken van het interne en externe toezicht. Zoals in de kabinetsreactie op de eindrapportage van de Commissie Kaderstelling en Toezicht Woningcorporaties (Commissie Hoekstra) is aangegeven, is daarin opgenomen het externe financieel toezicht niet meer door het Centraal Fonds Volkshuisvesting te laten uitvoeren, maar onder te brengen in een onafhankelijk van het beleid opererende dienst onder ministeriële verantwoordelijkheid. Dit ligt ook in lijn met het voornemen in het Regeerakkoord om de positie van zelfstandige bestuursorganen te heroverwegen.

Ook beoogt de nieuwe wetgeving de positie van gemeenten richting corporaties te versterken. Daarbij heeft de regering ook het advies van de in opdracht van de VNG ingestelde Commissie Dekker betrokken (Gemeenten en corporaties, de vrijblijvendheid voorbij; Wederkerig en verplichtend). Een woonvisie van de gemeente vormt daarbij een richtsnoer voor de activiteiten van de corporatie(s). Corporaties worden geacht jaarlijks aan te geven welke bijdrage aan het gemeentelijke volkshuisvestingsbeleid kan worden geleverd. Bij voorkeur mondt dit uit in prestatieafspraken.

Zoals in de beleidsagenda aangegeven leiden de voorstellen verder tot meer waarborgen, zodat corporaties als maatschappelijke ondernemingen goed functioneren. Daarnaast wordt met de wetgeving invulling gegeven aan het vrijstellingsbesluit voor diensten van algemeen economisch belang zoals vastgesteld door de Europese Commissie.

Aan het tegengaan van onrechtmatige bewoning wordt in 2014 verder vorm gegeven door de ontwikkeling van aanvullend instrumentarium om malafide pandeigenaren aan te pakken af te ronden. Een wetsvoorstel hiertoe zal aan de Staten-Generaal worden aangeboden. Voorgesteld wordt om een bestuurlijke boete en een vorm van een verhuurverbod in de Woningwet op te nemen. Ook zal de beheerovername van panden worden gewijzigd, zodat gemeenten dit instrument eenvoudiger kunnen toepassen. Na implementatie van dit wetsvoorstel zullen gemeenten vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties worden gefaciliteerd bij de mogelijkheden van het inzetten van het beschikbaar wettelijk instrumentarium.

Sinds 2013 is na een periode van inflatievolgend huurbeleid (2007–2012) weer een boveninflatoire huurverhoging toegestaan (inflatie + 1,5%). Om de doorstroming van huishoudens met een midden- of hoger inkomen in de gereguleerde huursector te bevorderen, is een inkomensafhankelijke extra huurverhoging toegestaan (inflatie + 2% voor middeninkomens, inflatie + 4% voor hogere inkomens).

In de beleidsagenda is aangegeven dat verhuurders vanaf 2013 een verhuurderheffing betalen. De Wet verhuurderheffing zal vanaf 2014 in werking treden. Een voorstel daartoe wordt gelijktijdig met deze begroting aan de Kamer aangeboden.

De beleidsartikelen

Zoals in de beleidsagenda is aangegeven, zal het woningwaarderingstelsel worden vereenvoudigd door een combinatie van de waardering onroerende zaken (WOZ) en het woningwaarderingstelsel (WWS). De Tweede Kamer ontvangt hiervoor een voorstel op Prinsjesdag.

In het kader van de modernisering en vereenvoudiging van de werkwijze van de Huurcommissie zal Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek en de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte worden gewijzigd. Dit leidt per januari 2014 tot een efficiëntere uitvoering van de beslechting van geschillen over de huurprijs door de huurcommissie. Het gaat om de vereenvoudiging van de legesregeling, de toetsing indien een zogenaamde all-in prijs is overeengekomen, de beoordeling van de servicekosten, de beoordeling van onderhoudsgebreken en de zogenaamde rappelprocedure betreffende de huurverhoging.

Op de koopwoningmarkt worden diverse maatregelen getroffen die de woningmarkt weer op gang zullen brengen. De maatregelen zijn te lezen in de beleidsagenda.

In de beleidsagenda is aangegeven, dat de bijdrage van het Rijk aan de SVn-startersleningen in 2013 naar aanleiding van het Woonakkoord wordt verhoogd van € 20 mln. naar € 50 mln. SVn zet de rijksbijdrage in voor de dekking van maximaal 50% van de rente- en beheerkosten op startersleningen. Het resterende deel wordt gefinancierd door deelnemende gemeenten en provincies. Door een beleidsbesluit is er voor gezorgd, dat in 2013 de starterslening aangemerkt kan worden als bestaande eigenwoningsschuld. In de Wet verhuurheffing 2014 en fiscale maatregelen eigen woning wordt deze oplossing meerjarig (tot 1 januari 2017) vastgelegd. In het kader van de geleidelijke afbouw van de tijdelijk verhoogde NHG-kostengrens (Kamerstukken II, [32 847, nr. 7](#)) zal per 1 juli 2014 de kostengrens van de Nationale Hypotheek Garantie worden teruggebracht naar de oorspronkelijke grens van € 265.000.

Zoals is aangegeven in de beleidsagenda is medio 2013 een kennis- en experimentenprogramma Wonen en Zorg gestart. Hierin wordt ondermeer door Platform 31, Movisie en Kenniscentrum Wonen en Zorg van Aedes/Actiz een programma gestart, dat samen met het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport wordt vormgegeven. Dit is gericht op ondersteuning van lokale spelers.

D1 Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 1.1 Woningmarkt							
(x € 1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Verplichtingen	0	2.971.709	3.101.815	3.283.574	3.457.293	3.674.634	3.876.182
Uitgaven:	0	2.901.265	3.031.676	3.241.582	3.457.293	3.674.634	3.876.182
Waarvan juridisch verplicht (percentage)			100%				
1.1 Betaalbaarheid	0	2.894.935	3.024.498	3.236.183	3.452.194	3.669.535	3.871.083
Subsidies	0	65.373	29.958	20.344	17.452	17.283	17.283
Beleidsprogramma betaalbaarheid	0	193	29	29	29	29	29
Bevordering eigen woningbezit	0	63.914	27.323	18.026	15.134	14.965	14.965
Eigen woningenregelingen	0	0	1.365	1.068	1.068	1.068	1.068
Woonconsumentenorganisaties	0	1.266	1.241	1.221	1.221	1.221	1.221
Opdrachten	0	1.600	1.076	96	96	96	96
Beleidsprogramma betaalbaarheid	0	1.177	1.076	96	96	96	96
Inkomensoverdracht	0	2.813.943	2.980.244	3.203.844	3.424.253	3.642.300	3.844.500
Huurtoeslag	0	2.813.943	2.980.244	3.203.844	3.424.253	3.642.300	3.844.500
Bijdragen aan baten-lastendiensten	0	0	1.797	1.822	1.722	1.891	1.621
Beleidsprogramma betaalbaarheid (Agentschap NL)	0	0	1.797	1.822	1.722	1.891	1.621
Bijdragen aan ZBO's / RWT's	0	13.300	10.440	9.270	8.265	7.559	7.177
Huurcommissie	0	13.300	10.125	8.955	7.950	7.244	6.862
Overige uitvoeringsinstanties	0	0	315	315	315	315	315
Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	0	719	983	807	406	406	406
Overige uitvoeringsinstanties	0	719	983	807	406	406	406
1.2 Onderzoek en kennisoverdracht	0	6.330	7.178	5.399	5.099	5.099	5.099
Subsidies	0	2.069	1.811	1.733	1.733	1.733	1.733
Samenwerkende kennisinstellingen e.a.	0	2.069	1.811	1.733	1.733	1.733	1.733
Opdrachten	0	4.261	5.367	3.666	3.366	3.366	3.366
Onderzoek en kennisoverdracht	0	4.261	5.367	3.666	3.366	3.366	3.366
Ontvangsten	0	472.245	471.230	475.416	478.100	478.700	479.200

D2 Budgetflexibiliteit

Het uitgavenbudget 2014 is nagenoeg volledig juridisch verplicht. Jaarlijks wordt een verplichting aangegaan voor het gehele huurtoeslagbudget voor het begrotingsjaar. De subsidies betreffen de kasuitgaven als gevolg van in het verleden aangegane verplichtingen. Voor een deel van de uitgaven voor onderzoek en kennisoverdracht zijn nog geen verplichtingen aangegaan. Deze middelen worden gedurende het jaar aangewend en zijn deels alternatief aanwendbaar, voor zover niet benodigd voor de uitfinanciering van tot en met 2013 aangegane verplichtingen.

E Toelichting op de instrumenten

1.1 Betaalbaarheid

Subsidies

Bevorderen Eigen Woningbezit (BEW)

Zoals gemeld aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II, 32 123 XVIII, nr. 74), is voor nieuwe toekenningen op grond van de Wet Bevordering Eigen Woningbezit geen budget meer beschikbaar. De meerjarig beschikbare middelen dienen uitsluitend tot betaling van in het verleden aangegane verplichtingen.

De beleidsartikelen

Eigen woningenregelingen

De meerjarig beschikbare middelen dienen uitsluitend tot betaling van in het verleden aangegane verplichtingen.

Om eigen woningbezit te bevorderen is het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties achtereenvolgens voor het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) die de uitvoering verzorgt van de Nationale Hypotheek Garantie (NHG).

Woonconsumentenorganisaties

De Woonbond en de Stichting VACPunt Wonen ontvangen financiële bijdragen voor de uitvoering van een met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties overeen gekomen programma van activiteiten op het gebied van kennisoverdracht, voorlichting en scholing. Doel is de positie van de woonconsument te versterken om recht te doen aan zijn positie op de woningmarkt.

Opdrachten

Beleidsprogramma betaalbaarheid

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voert in het kader van het programma Betaalbaarheid verschillende activiteiten uit, voor de huurtoeslag, maar ook voor het monitoren en stimuleren van geschikte huisvesting voor ouderen. Een ander belangrijk onderdeel van het programma is het in beeld brengen en helpen voorkomen van risico's van eigenwoningbezit en toezicht op woningbouwcorporaties.

Voor deze werkzaamheden verstrekt het ministerie, samen met huurders, verhuurorganisaties en andere partijen voor woningmarktontwikkeling, opdrachten aan diverse partijen.

Inkomensoverdracht

Huurtoeslag

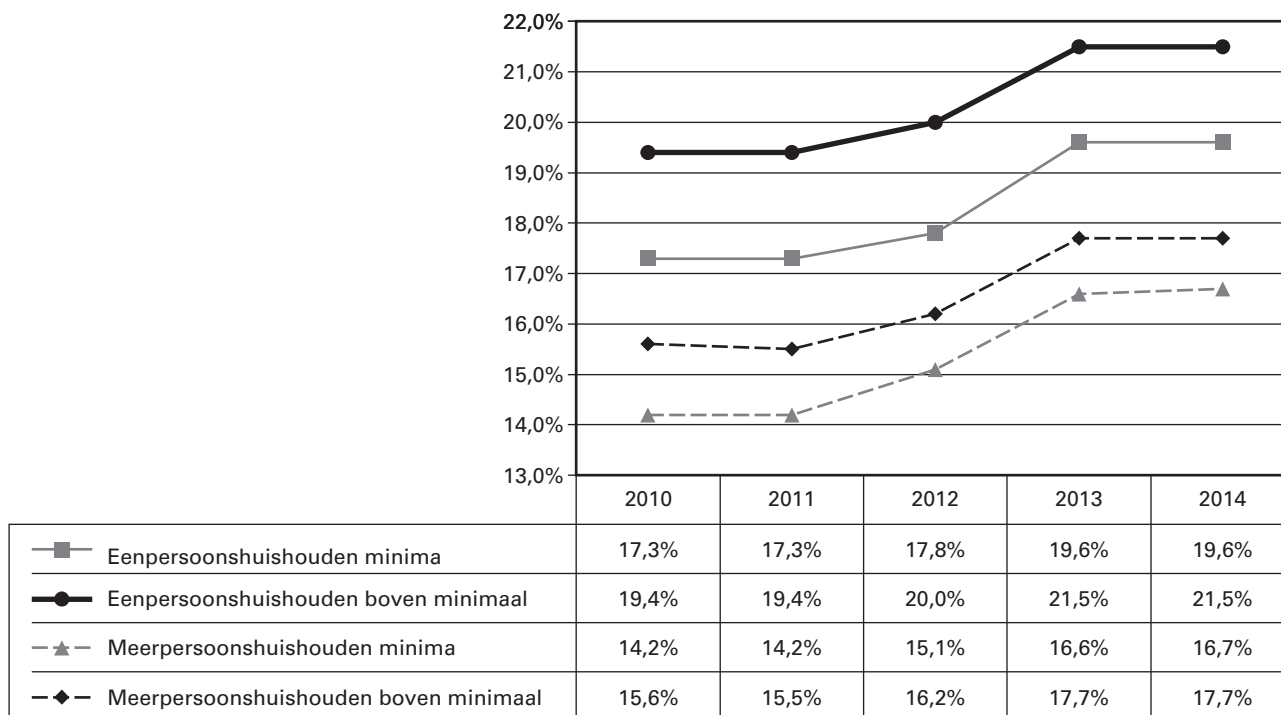
In de raming huurtoeslag is over de hele begrotingsperiode sprake van tekorten. De problematiek wordt vooral veroorzaakt doordat de gevolgen van de economische crisis een grotere impact hebben, dan was geraamd. De realisatiecijfers 2012 laten een hoger volume zien (meer instroom) dan verwacht, hetgeen doorwerkt in de latere jaren. Daarnaast bleken de inkomens van de aanvragers lager dan verwacht. In de eerste suppletoire begroting is aangegeven dat de definitieve vormgeving van de dekking van het tekort op de huurtoeslag zou worden betrokken bij augustusbesluitvorming. In dit kader is besloten de dekking van het tekort niet binnen de huurtoeslag te zoeken, maar een deel van de voor koopkrachtrepatrie beschikbare middelen hiervoor in te zetten. Hiermee blijft de anders noodzakelijke beperking van de huurtoeslag achterwege. Als gevolg hiervan blijven de huurquotes zoals in de grafieken 1 en 2 gepresenteerd vrijwel ongewijzigd tussen 2013 en 2014.

De grafieken 1 en 2 geven de ontwikkeling van de netto-huurquote weer voor huurtoeslagontvangers (het percentage van het belastbaar inkomen dat wordt besteed aan huur). Hierbij zijn acht huishoudcategorieën onderscheiden. Voor elke in de huurtoeslag aangemerkte huishoudcategorie zijn de cijfers berekend voor een huishouden met een minimuminkomen en een huishouden met een inkomen in het inkomensafhankelijke traject. Bij de berekening van de netto huurquote voor de gepresenteerde huishoudens is gerekend met de gemiddelde huur voor de betreffende groep. De huurquotes zijn berekend door het aandeel van de netto

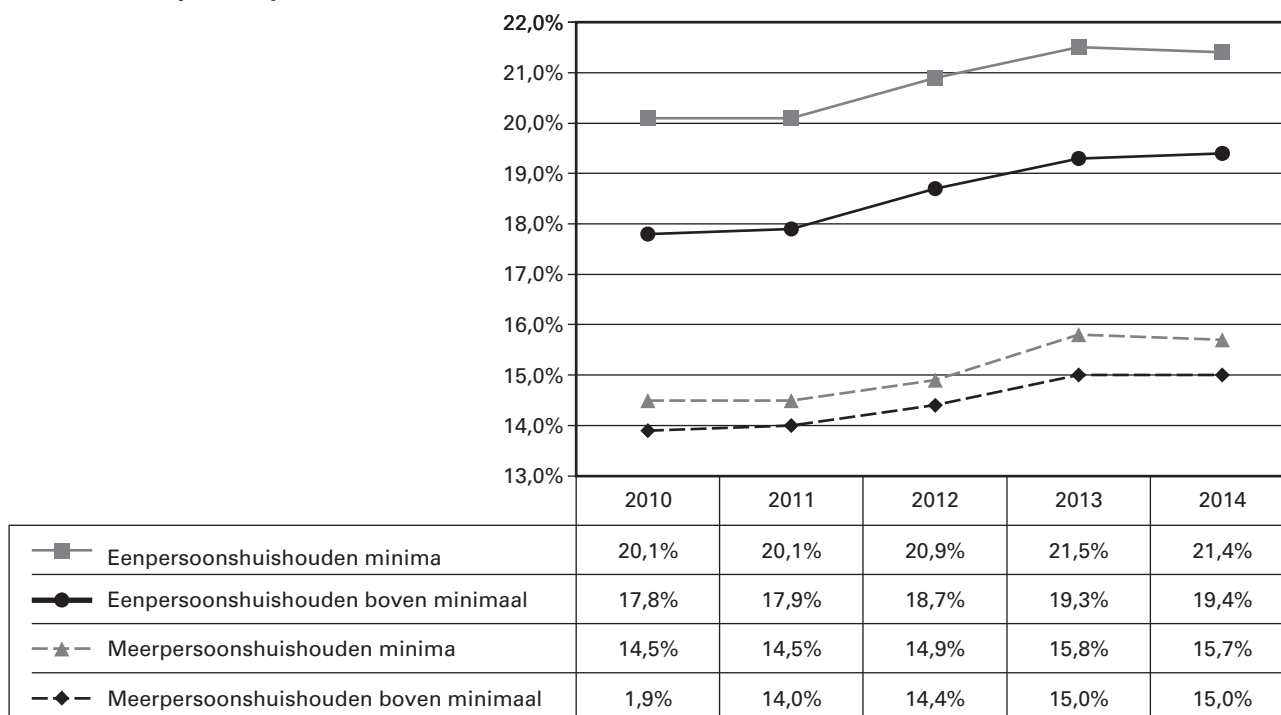
De beleidsartikelen

huurlasten (huur gesaldeerd met huurtoeslag) in het belastbaar inkomen te berekenen.

Grafiek 1. Huurquote jonger dan 65 jaar

Grafiek 2. Huurquote 65 jaar en ouder

Bijdragen aan baten-lastendiensten

Beleidsprogramma betaalbaarheid (Agentschap NL)

De bijdrage dient ter bekostiging van Agentschap NL voor de uitvoering van het beleidsprogramma betaalbaarheid.

Bijdrage aan ZBO's en RWT's

Huurcommissie

Het werkterrein van de Huurcommissie wordt gevormd door het gereguleerde deel van de markt voor huurwoonruimte. Als huurders en verhuurders een geschil hebben en er onderling niet uitkomen, doet de Huurcommissie op verzoek uitspraken in geschillen over de hoogte van huurprijzen en servicekosten. Met ingang van 2012 beslecht de Huurcommissie ook geschillen in het kader van de Wet op het overleg huurders verhuurder (WOHV).

De Huurcommissie werkt als opdrachtnemer van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Voor 2014 worden de onderstaande aantallen verondersteld en maximale behandeltermijnen nagestreefd.

Tabel 1.2 Kengetallen		
Procedure	Aantallen 2014	Behandeltermijn 2014
Beslechting huurprijsgeschillen	8.990	90% afgerond binnen 4 maanden
Beslechting servicekostengeschillen	2.800	90% afgerond binnen 4 maanden
Beslechting van WOHV-geschillen	10	90% afgerond binnen 13 weken
Verklaringen over de redelijkheid van de huurprijs in het kader van behandeling van huurtoeslagavragen door Belastingdienst	300	90% afgerond binnen 14 weken
Totaal	12.100	

Bron: Huurcommissie

Voor de doorlooptijden van huurgeschilbeslechting staat in de Uitvoeringswet Huurprijzen woonruimte een termijn van maximaal vier maanden. De wet kent de mogelijkheid een langere doorlooptijd te hanteren. Vandaar dat de norm van vier maanden gesteld is voor 90% van de geschillen. In de afgelopen jaren is geïnvesteerd in de ICT-ondersteuning van het behandelingsproces om deze termijn vanaf 2013 te kunnen realiseren. Ook de in 2012 doorgevoerde reorganisatie moet daaraan gaan bijdragen.

Voor de geschilbeslechting op basis van de Wet op het overleg huurders verhuurder (WOHV) geldt een wettelijke termijn van acht weken, met eveneens de mogelijkheid om gemotiveerd een langere doorlooptijd te hanteren. De ervaringen met de WOHV-geschillen leren dat partijen hechten aan overleg onder auspiciën van de Huurcommissie, als gevolg waarvan de termijn van acht weken niet gehaald wordt zonder dat dit op bezwaren van betrokkenen stuit. Om deze reden is als streeftermijn voor 90% van de WOHV-geschillen 13 weken geformuleerd.

Voor nadere informatie over de Huurcommissie wordt verwezen naar agentschapsparagraaf 4.8.

De beleidsartikelen

Overige uitvoeringsinstanties

De bijdragen dienen ter bekostiging van een aantal uitvoeringsorganisaties waaronder de Commissie Gelijke Behandeling en het Centraal Fonds Volkshuisvesting,

Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken

Overige uitvoeringsinstanties

De bijdragen dienen ter bekostiging van een aantal uitvoeringsorganisaties waaronder de belastingdienst voor verstrekking van inkomensgegevens, noodzakelijk voor de uitvoering van de inkomensafhankelijke huurstijging.

1.2 Onderzoek en kennisoverdracht

Subsidies

Nationaal kennisinstituut voor stedelijke en regionale ontwikkelingen en overig onderzoek

In afstemming met de eigen activiteiten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wordt een gedeelte van het beschikbare budget ingezet voor activiteiten van het nationaal kennisinstituut voor stedelijke en regionale ontwikkeling, Platform 31. Overig onderzoek is noodzakelijk voor het onderbouwen van beleid, het verrichten van strategische verkenningen en het bieden van instrumenten aan andere partijen om hun rol en verantwoordelijkheden waar te maken.

Opdrachten

Onderzoek en kennisoverdracht

De activiteiten voor (basis)onderzoek en kennisoverdracht hebben vooral betrekking op het terrein van Wonen en Bouwen. Het budget wordt besteed aan onder meer verkenningen, monitoring en onderbouwen van beleid, dataverzamelingen en ramingmodellen.

Artikel 2. Woonomgeving en bouw

A Algemene doelstelling

Het stimuleren van burgers, decentrale overheden, instellingen en bedrijven tot het realiseren van een goede kwaliteit van woningen, gebouwen en andere bouwwerken om daarmee onder meer energie te besparen en woonlasten te beperken. Het bevorderen van de woningbouw waarbij aanbod en diversiteit zoveel mogelijk aansluit bij de woningbehoefte van Nederland. Het stimuleren van burgers en andere partijen om de leefbaarheid in steden en dorpen te bevorderen.

B Rol en verantwoordelijkheid

Op basis van de Grondwet, artikel 22 lid 2 en de Woningwet (hoofdstuk 5) is de minister verantwoordelijk voor woningbouw, hetgeen de zorg omvat voor voldoende omvang, kwaliteit en differentiatie van de woningvoorraad. Het kabinet wil de sector stimuleren door investeringscondities te verbeteren, onnodige belemmeringen weg te nemen en waar mogelijk de mededinging te versterken, waardoor meer ruimte ontstaat voor kleinschalige, natuurlijke groei, het voorzien in eigen woningbehoefte, (collectief) particulier opdrachtgeverschap (CPO) en meegroei-, mantel- en meergeneratiewoningen.

Op basis van de Woningwet (artikel 120), de Wet milieubeheer (hoofdstuk 4) en de Kadasterwet is de minister verantwoordelijk voor het stimuleren van energiebesparing en reductie van CO₂-uitstoot binnen de sector gebouwde omgeving.

Op basis van de Woningwet (artikel 2) is de minister verantwoordelijk voor het opstellen en het beheer van de bouwregelgeving en is hij stelselverantwoordelijk om hiermee de bouwkwaliteit te verbeteren (regisseren en doen uitvoeren).

Op basis van de Woningwet (artikel 80a) heeft de minister een regisserende en stimulerende rol in het leefbaar maken en houden van steden en dorpen, bijvoorbeeld aandachtswijken en krimpregio's. Belangrijke maatregelen zijn: het aanpassen van belemmerende wet- en regelgeving, advisering, kennisoverdracht, monitoring van resultaten en het aanspreken van medeverantwoordelijke departementen, met het oog op een integrale (gebiedsgerichte) aanpak. De primaire verantwoordelijkheid ligt bij de gemeenten en vervolgens bij de provincie.

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstukken II, [32 660, nr. 17](#)) is opgenomen dat de nieuwbouwprogrammering grotendeels wordt overgelaten aan provincies en gemeenten. In de Noord- en Zuidvleugel van de Randstad worden de bestaande verstedelijkingsafspraken onderdeel van de integrale aanpak voor deze gebieden. In de andere regio's is er geen directe betrokkenheid meer van het Rijk bij de programmering van nieuwbouwwoningen.

C Beleidswijzigingen

In 2014 wordt energiebesparing in de gebouwde omgeving nader gestimuleerd door middel van een revolverend fonds (EGO). Dit fonds is ingesteld als onderdeel van de investeringsimpuls voor de woningmarkt en de bouw uit het Woonakkoord (Kamerstukken II, [32 847, nr. 42](#)).

De beleidsartikelen

Daarnaast wordt in 2014 invulling gegeven aan de afspraken uit het Nationaal Energieakkoord dat in 2013 is gesloten onder regie van de Sociaal-Economische Raad (SER). Onderdeel van het SER-akkoord is een doorrekening van de effecten, waardoor inzicht ontstaat in de effectiviteit van de in het SER-akkoord genoemde instrumenten. In 2014 worden hiernaast de herziene richtlijn Energieprestatie van gebouwen (Energy Performance of Buildings Directive, EPBD) en de richtlijn energie-efficiëntie (Energy Efficiency Directive, EED) geïmplementeerd.

Het bevorderen van de leefbaarheid in de woonomgeving wordt in 2014 verder gestimuleerd door uitbreiding van het wettelijke instrumentarium. Een wetsvoorstel tot wijziging van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmgp) zal hiertoe aan de Staten-Generaal worden aangeboden. Voorgesteld wordt om gemeenten de mogelijkheid te bieden woningzoekenden te weren in verband met criminaliteit en overlastgevend gedrag bij het aanvragen van een huisvestingsvergunning voor bepaalde aangewezen wijken, wordt de mogelijkheid gegeven aan gemeenten om een vergunning tot woningvorming in te stellen, en wordt voorgesteld om de mogelijkheden uit te breiden voor de verlenging van de termijn waarin toelatingseisen kunnen worden gesteld aan woningzoekenden in een wijk waar problemen zich concentreren. De maatregelen zijn complementair aan de voorgenomen wijziging van de Woningwet om malafide pandeigenaren steviger aan te pakken door versterking van het handhavingsinstrumentarium (zie artikel 1) en in overleg met de betrokken gemeenten ontwikkeld in kader van de evaluatie en wijziging van de Wbmgp (Kamerstukken II, 2011–2012, [33 340, nr. 1](#) en bijlagen). Gemeenten zullen rond de implementatie zorgvuldig worden geïnformeerd en geadviseerd.

D1 Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 2.1 Woonomgeving en bouw							
(x € 1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Verplichtingen	0	87.985	176.364	45.155	39.649	32.571	231.521
Uitgaven:	0	88.475	176.384	45.155	39.649	32.571	231.521
Waarvan juridisch verplicht (percentage)			45%				
2.1 Energie en bouwkwaliteit	0	70.379	162.975	24.369	19.364	13.267	212.947
Subsidies	0	61.348	136.500	400	400	400	200.400
Beleidsprogramma bouwregelgeving	0	1.000	0	400	400	400	400
Innovatieregelingen gebouwde omgeving	0	10.248	1.000	0	0	0	0
Revolverend fonds EGO	0	50.000	135.000	0	0	0	0
Energiebesparing verhuurders	0	0	0	0	0	0	200.000
Tijdelijke regeling blok voor blok	0	0	500	0	0	0	0
Opdrachten	0	8.331	26.475	23.969	18.964	12.867	12.547
Beleidsprogramma Energiebesparing	0	5.989	24.339	21.839	16.834	10.737	10.417
Beleidsprogramma bouwregelgeving	0	2.342	2.136	2.130	2.130	2.130	2.130
2.2 Woningbouwproductie	0	13.445	9.635	7.067	7.066	7.085	6.355
Opdrachten	0	1.304	863	863	863	863	863
Beleidsprogramma woningbouwproductie	0	1.304	863	863	863	863	863
Bijdragen aan baten-lastendiensten	0	12.091	8.747	6.204	6.203	6.222	5.492
Beleidsprogramma woningbouwproductie (Agentschap NL)	0	12.091	8.747	6.204	6.203	6.222	5.492
2.3 Kwaliteit woonomgeving	0	4.651	3.774	13.719	13.219	12.219	12.219
Opdrachten	0	4.651	3.754	13.719	13.219	12.219	12.219
Beleidsprogramma woonomgeving e.a.	0	4.651	3.754	3.719	3.219	2.219	2.219
Wijkverpleegkundigen	0	0	0	10.000	10.000	10.000	10.000
Ontvangsten	0	1.307	91	91	91	91	91

D2 Budgetflexibiliteit

De subsidies op het gebied van energiebesparing zijn deels juridisch verplicht dan wel bestuurlijk gebonden. Het Revolverend Fonds Energiebesparing is voor 100% juridisch verplicht. Het merendeel van de budgetten (opdrachten) voor de beleidsprogramma's Energiebesparing Gebouwde Omgeving, Bouwregelgeving en Woningproductie is juridisch verplicht.

Voor de subsidies en opdrachten bij het beleidsprogramma Woonomgeving zijn er voor een deel verplichtingen aangegaan, waaronder de subsidie voor het LSA, de integrale aanpak op de BES-eilanden en doorlopende beschikkingen en opdrachten uit eerdere jaren.

E Toelichting op de instrumenten

2.1 Energie en bouwkwaliteit

Subsidies

Revolverend fonds energiebesparing (EGO)

Het Rijk zet (in 2013 € 50 mln.) in 2014 € 135 mln. in voor het revolverend fonds voor energiebesparing in de gebouwde omgeving (Kamerstukken II, 33 566, nr. 1). Het fonds wordt aangevuld met middelen uit de markt tot minimaal € 740 mln. in totaal.

De beleidsartikelen

Innovatieregelingen gebouwde omgeving

Met het programma Energiesprong wordt beoogd de markt voor te bereiden op het realiseren van energieneutrale nieuwbouw en zeer zuinig energiegebruik als gevolg van renovatie in woning- en utiliteitsbouw. Binnen dit programma wordt kennis overgedragen en worden experimenten uitgevoerd in energiezuinige en innovatieve bouw. In 2014 wordt het programma afgerond en worden kennis en ervaringen actief overgedragen naar alle betrokken partijen. Het programma wordt uitgevoerd door Platform 31. Naast Energiesprong lopen de kennis- en leertrajecten door van het programma Gebieden Energieneutraal en de Excellente Gebieden.

Tijdelijke regeling Blok voor blok (en Green Deals)

Het kabinet zet door middel van een kennis- en leertraject in op bevordering van grootschalige energiebesparing in bestaande woningen onder de naam Blok voor blok. Het betreft 14 projecten verspreid over het hele land uitgevoerd door lokale en regionale partijen. In 2014 wordt de in 2011 gestarte Blok voor blok aanpak geëvalueerd en wordt een voorstel gedaan met betrekking tot de landelijke uitrol van deze aanpak. Hierover zal de Tweede Kamer worden geïnformeerd.

Opdrachten

Beleidsprogramma Energiebesparing

De basis voor de activiteiten in 2014 zijn de afspraken voor energiebesparing in de gebouwde omgeving, zoals gemaakt in het Nationaal Energieakkoord dat onder regie van de Sociaal-economische Raad (SER) tot stand is gekomen. Het Nationaal Energieakkoord is een belangrijke aanvulling op het Plan van Aanpak Energiebesparing Gebouwde Omgeving van 2011. Dit geeft mede invulling aan de toezegging tijdens de behandeling van de begroting van Wonen en Rijksdienst voor 2013 (Kamerstukken II, 33 400 XVIII).

Beleidsprogramma bouwregelgeving

De minister is verantwoordelijk voor een goed functionerend stelsel van bouwregelgeving op grond van de Woningwet, in afstemming met de Europese regelgeving en normen. Dit stelsel wordt onder andere ondersteund met een aantal vaste jaarlijkse bijdragen aan NEN (Nederlands Normalisatie Instituut), Stichting Bouwkwiteit (SBK), Helpdesk bouwregelgeving en de Adviescommissie toepassing brandveiligheidsvoorschriften.

In 2014 zal de uitvoering van de kerntaak «het wettelijk waarborgen van een maatschappelijk noodzakelijk minimum kwaliteitsniveau van bouwwerken» worden voortgezet op basis van een herzien Bouwbesluit 2012 dat per 1 april 2012 in werking is getreden. Er wordt verder gewerkt aan diverse zaken met betrekking tot de bouwregelgeving zoals aanpassing van de Regeling Bouwbesluit, herziening van het omgevingsrecht en verbetering van de gemeentelijke toezichtinstrumenten.

Voorts wordt gewerkt aan het verder in procedure brengen van een wetsvoorstel waarmee private instrumenten voor kwaliteitsborging een rol kunnen krijgen in het publieke stelsel in plaats van de gemeentelijke preventieve bouwplantoets en toezicht tijdens de bouw. Daarnaast wordt onder andere naar aanleiding van de aanbevelingen van de Commissie Fundamentele Verkenning Bouw (Commissie Dekker) in 2014 gewerkt aan het, daar waar mogelijk, geven van meer verantwoordelijkheid aan private

partijen. Versterking van de vraaggerichtheid in de bouwsector en van de positie van de bouwconsument is hierbij een noodzakelijk voorwaarde.

2.2 Woningbouw

Opdrachten

Beleidsprogramma woningbouw

Ook in 2014 zal er inzet zijn om door kennisoverdracht, andere vormen van ondersteuning en facilitering de woningproductie te stimuleren en waar mogelijk knelpunten in de relevante wet- en regelgeving weg te nemen, onder andere in het kader van het projectplan: «korte termijn aanpak knelpunten omgevingsrecht». Daarnaast is er bij de uitvoering door de bouwsector van de actieagenda Bouw (voortkomend uit de «Investerings- en Innovatieagenda voor de woning- en utiliteitsbouw (Kamerstukken II, 32 847, nr. 23)» bij enkele van deze acties ook betrokkenheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Eigenbouw (particulier opdrachtgeverschap of zelfbouw) is een factor van toenemend belang. Eigenbouw valt goed te combineren met kleinschaligheid, omdat er geen grote voorinvesteringen hoeven te worden gedaan. Dit wordt door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties nadrukkelijk ondersteund door middel van het Expertteam Eigenbouw, dat gemeenten helpt bij het starten van projecten voor particulier opdrachtgeverschap in de woningbouw. Het streven is er op gericht ook in 2014 een groot aantal gemeenten van advies te dienen. Om kantorenleegstand tegen te gaan door de ombouw naar permanente of tijdelijke woonruimte te bevorderen is in 2012 -samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)- het Expertteam Kantoortransformatie opgericht.

Het Expertteam ondersteunt ook in 2014 gemeenten, eigenaren en overige betrokkenen bij het concreet in gang zetten van transformatie van leegstaande kantoren in woonruimte.

In het kader van stedelijke vernieuwing zal het Rijk bijdragen om de voorwaarden te scheppen die nodig zijn voor lokale actoren – de gemeenten voorop – om de fysieke ingrepen, zoals verbeteringen van woningen en openbare ruimte, te realiseren die binnen de lokale context nodig zijn om de leefbaarheid te bevorderen. Specifieke aandacht gaat daarbij uit naar de (goedkopere) particuliere woningvoorraad, in het bijzonder de Vereniging van Eigenaren (VvE's).

Samen met het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M) is een tiental pilots stedelijke herverkaveling ingesteld. Stedelijke herverkaveling betreft het slim ruilen van grondbezit tussen private partijen om woningbouw in stedelijk gebied mogelijk te maken. De resultaten van de pilots zullen worden betrokken bij de afweging of het wenselijk is vanaf 2014 een wettelijke regeling over stedelijke herverkaveling aan de nieuwe Omgevingswet toe te voegen.

Bijdragen aan baten-lastendiensten

Beleidsprogramma woningbouw

(Agentschap NL)

De op dit instrument opgenomen middelen zijn bestemd voor de uitvoeringsprogramma's die Agentschap NL in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties uitvoert op het gebied

van voornamelijk energiebesparing in de gebouwde omgeving, alsmede woningbouw en kwaliteit van de woon- en leefomgeving. Het betreft onder meer de implementatie van de herziene EPBD- en de EED-richtlijnen, de Blok-voor-Blok aanpak, de uitvoering van de energiebesparingsconvenanten, de implementatie van het SER-akkoord, de expertteams particulier opdrachtgeverschap en kantorentransformatie, en de uitvoering van het programma bevolkingsdaling.

2.3 Kwaliteit woon- en leefomgeving

Opdrachten

Beleidsprogramma woonomgeving

In algemene zin maakt het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het mogelijk dat bewoners de ruimte krijgen om initiatieven te kunnen ondernemen die de leefbaarheid in wijken en regio's bevorderen. Voor wet- en regelgeving die de initiatieven belemmeren, wordt naar oplossingen gezocht.

Het Landelijke Samenwerkingsverband Aandachtswijken (LSA) ontvangt in 2014 een subsidie voor het bevorderen van bewonersparticipatie in wijken. Daarnaast ontvangt het LSA in 2014 subsidie om te experimenteren met het opzetten van wijkondernemingen in verschillende gemeenten. Deze ondernemingen voor en door bewoners richten zich op dienstverlening in de wijk of de regio.

Huisvesting EU-arbeidsmigranten

In het Regeerakkoord is vastgelegd dat het project EU-arbeidsmigranten met kracht wordt voortgezet. Door een tekort aan huisvesting is een uitbreiding van het aanbod van tijdelijke huisvesting dat voldoet aan wet- en regelgeving. Met negen gemeenten worden hiertoe afspraken gemaakt die in 2014 zullen worden gerealiseerd. Samen met de partijen van de Nationale Verklaring tijdelijke huisvesting EU-arbeidsmigranten wordt de voortgang gevolgd.

Achter de voordeur/multiprobleemgezinnen (frontlijnaanpak)

De opdracht uit het regeerakkoord is te komen tot een werkwijze van 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Sinds 2007 experimenteert het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koin het kader van de wijkenaanpak met gemeenten om een dergelijke werkwijze te ontwikkelen. De experimenten zijn afgerond en de opgedane kennis en instrumenten worden in 2014 verder verspreid en geborgd. De kennis en ervaringen worden voorts ingebracht bij de vormgeving en implementatie van de decentralisaties in het sociale domein.

Krachtige steden

Om inzicht te hebben in de ontwikkeling van de steden wordt meerjarig een aantal doelstellingen gevolgd (op het terrein van veiligheid, kwaliteit fysieke leefomgeving, sociale kwaliteit samenleving, binden midden/hogere inkomens, en economische kracht). Door het verschuivende stedelijke krachtenveld zijn burgers niet alleen meer gebruikers van de stad, maar nemen zij steeds meer een actieve rol in. Dit is een omslag die om een andere manier van denken vraagt van de overheid, ondernemers, burgers en het maatschappelijk middenveld. Er ontstaan nieuwe manieren van werken, met nieuwe rollen, andere vormen van eigenaarschap en alternatieve verdienmodellen. De Minister voor Wonen en Rijksdienst stimuleert deze nieuwe ontwikkeling door de kennis over perspectiefvolle

De beleidsartikelen

innovaties en nieuwe modellen naar steden te verspreiden, en koplopers met elkaar in verbinding te brengen. Hierbij wordt ook nadrukkelijk aansluiting gezocht bij de internationale context.

Aandachtswijken

In 2013 wordt de inzet van het Rijk voor de laatste 4 jaar van het in 2007 overeengekomen 10-jarige partnerschap in overleg met de 17 gemeenten met een aandachtswijk in kaart gebracht. De Minister voor Wonen en Rijksdienst zal zorg dragen voor de borging van beproefde werkwijzen, en bewezen innovaties.

Kwaliteitssprong Rotterdam-Zuid

Een gebied dat bijzondere aandacht krijgt bij het wegwerken van achterstanden is Rotterdam Zuid. In een voor twintig jaar afgesloten programma ligt de focus op scholing, werk en woningbouw. Rotterdam en partners zijn verantwoordelijk, het Rijk ondersteunt en faciliteert. In 2014 ondersteunt het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties door verdere uitwerking van voorziene aanpassingen in wet- en regelgeving op het gebied van huisjesmelkers, woonoverlast en de instroom van kansarmen

Programma Bevolkingsdaling.

Gemeenten, provincies, maatschappelijke organisaties en burgers zijn primair verantwoordelijk voor het oplossen van knelpunten als gevolg van bevolkingsdaling, vergrijzing en ontgroening. In 2014 ondersteunt het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de krimp- en anticiperregio's bij het uitvoeren van de lokale actieplannen en zet een mix aan ontwikkelde instrumenten in zoals maatschappelijke kostenbatenanalyses, de transitieatlas, experimenten en de Demowijzer. Experimenten helpen daarbij ook met het inventariseren en aanpakken van mogelijke knelpunten in wet- en regelgeving.

Wijkverpleegkundigen

Ten behoeve van meer inzet van wijkverpleegkundigen in de aandachtswijken is in 2009 ter uitvoering van de motie Hamer (Kamerstukken II, 2008–2009, [31 700, nr. 15](#)) structureel € 10 mln. per jaar beschikbaar gesteld. In 2013 en 2014 worden de middelen via de decentralisatie uitkering Zichtbare Schakel beschikbaar gesteld aan gemeenten. Dit geeft gemeenten de regie bij het continueren en versterken van de inzet van wijkverpleegkundigen in hun stad en geeft hen de mogelijkheid voor het leggen van verbinding tussen preventie en zorg.

Artikel 3. Kwaliteit Rijksdienst

A Algemene doelstelling

Een goed presterende rijksoverheid op het gebied van bedrijfsvoering en het bevorderen van de kwaliteit van het management van de Rijksdienst.

B Rol en verantwoordelijkheid

Voor een optimale beleidsvoorbereiding en -uitvoering moet de interne beheersing en sturing van de bedrijfsprocessen in rijksbreed verband op orde zijn. Deze bedrijfsprocessen moeten naast dienstbaar aan het beleid, ook effectief en doelmatig zijn. Daarvoor zijn heldere kaders nodig. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bepaalt in samenwerking met de andere ministeries deze kaders en brengt daarin meer samenhang, met als doel een beter bestuurbare en meer efficiënte bedrijfsvoering binnen de Rijksdienst.

De Minister voor Wonen en Rijksdienst is systeemverantwoordelijk voor het rijksbrede beleid en de rijksbrede kaders op terreinen als personeel, informatie- en communicatietechnologie (ICT), organisatie, huisvesting, inkoop, facilitaire dienstverlening en beveiliging. Tevens is de minister verantwoordelijk voor de primaire arbeidsvoorwaarden van het Rijk.

De Minister voor Wonen en Rijksdienst investeert vanuit zijn systeemverantwoordelijkheid in de ontwikkeling van het management(talent) van het Rijk. Bureau Algemene Bestuursdienst van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bevordert en waarborgt de kwaliteit van de ambtelijke leiding op de departementen en de nationale politie. Het bureau verzorgt werving en selectie, loopbaanbegeleiding en organiseert kennisontwikkeling en -uitwisseling voor managers in de top van de rijksdienst.

Bureau Algemene Bestuursdienst (ABD) ondersteunt de departementen bij de kabinetsopdracht om in 2017 ten minste 30% vrouwen vertegenwoordigd te hebben binnen de ABD. Daarnaast verleent het bureau diensten aan nieuwe groepen binnen de ABD, zoals ZBO's en gemeenten (G4).

In de context van een krimpende overheid en de bevordering van de kwaliteit van de rijksdienst, stimuleert Bureau ABD mobiliteit en flexibiliteit. Het gaat daarbij om interdepartementale arbeidsmobiliteit en externe mobiliteit – een loopbaanstap naar een functie buiten de rijksdienst.

Bovendien is de Minister voor Wonen en Rijksdienst werkgever voor de ongeveer 70 managers binnen de topmanagementgroep, daar waar het gaat om benoemingen, arbeidsvoorwaarden en ontslag.

C Beleidswijzigingen

Op 22 mei 2013 is de Hervormingsagenda Rijksdienst aan de Tweede Kamer aangeboden (Kamerstukken II, [31 490 nr. 119](#)). In de beleidsagenda zijn de belangrijkste punten uit de Hervormingsagenda Rijksdienst opgenomen.

D1 Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 3.1 Kwaliteit Rijksdienst							
(x € 1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Verplichtingen	0	21.515	17.896	17.696	17.355	17.070	16.828
Waarvan garantieverplichtingen							
Uitgaven:	0	21.515	17.896	17.696	17.355	17.070	16.828
Waarvan juridisch verplicht (percentage)			57				
3.1 Kwaliteit Rijksdienst	0	21.515	17.896	17.696	17.355	17.070	16.828
Subsidies	0	3.400	3.400	3.400	3.400	3.400	3.400
Subsidie A&O-fonds	0	3.400	3.400	3.400	3.400	3.400	3.400
Opdrachten	0	12.339	8.920	8.920	8.837	8.902	8.789
Bedrijfsvoering Rijk	0	12.339	8.920	8.920	8.837	8.902	8.789
Bijdragen aan baten-lastendiensten	0	5.776	5.576	5.376	5.118	4.768	4.639
Arbeidsmarkt Communicatie	0	5.776	5.576	5.376	5.118	4.768	4.639
Ontvangsten	0	593	250	250	250	250	250

D2 Budgetflexibiliteit

Het merendeel van de uitgaven is juridisch dan wel bestuurlijk verplicht. Onder meer de subsidie aan het A&O fonds en de bijdrage voor Arbeidsmarkt Communicatie. Nog niet verplichte uitgaven bij de opdrachten bedrijfsvoering Rijk zijn beleidsmatig bestemd voor de rijksbrede bedrijfsvoering en de Hervormingsagenda Rijksdienst in het bijzonder en worden gedurende het jaar hiervoor aangewend

E Toelichting op de instrumenten**3.1 Kwaliteit Rijksdienst****Subsidies***Arbeidsmarkt- en opleidingenfonds (A&O-fonds)*

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verstrekt in 2014 een subsidie aan het A&O-fonds Rijk. Deze subsidie is onderdeel van de CAO-afspraken. Het fonds zet de subsidie in voor arbeidsmarktprojecten (zoals het project gezondheid en inzetbaarheid) binnen het Rijk die het bestuur van het A&O-fonds goedkeurt. Jaarlijks wordt hiervoor een beleidsplan gemaakt.

Opdrachten*Bedrijfsvoering Rijk*

Om de kwaliteit van de Rijksdienst te verbeteren wordt in 2014 op het terrein van organisatie en het personeel verder gewerkt aan het realiseren van in-, door- en uitstroom van rijksambtenaren.

Het Van Werk Naar Werk (VWNW) beleid (uit het akkoord afgesloten door Minister voor Wonen en Rijksdienst en vakbonden van rijksambtenaren) vormt hierbij een belangrijke factor. Het platform Mobiliteit (bestaande uit de vier mobiliteitsorganisaties bij het Rijk) werkt enkele punten uit het akkoord uit. Ook begeleiden de medewerkers van de mobiliteitsorganisaties van werk naar werk met behulp van diverse instrumenten, zoals het extern detacheren, de arbeidsmarktpositie meter, de (inter) departementale carrousel en de employability scan.

De beleidsartikelen

Op het gebied van ICT wordt verder gewerkt aan de ambities uit de I-strategie Rijk (Kamerstukken II, 26 643, nr. 216), te weten een meer samenhangende I-infrastructuur, een platform voor tijd-, plaats- en apparaatonafhankelijk werken en de beheersing van grote ICT-projecten. Verder wordt de gesloten rijkscloud uitgewerkt en gerealiseerd. Er zal, naast de aansluiting van de verschillende rijksonderdelen op de vastgestelde generieke voorzieningen, aandacht worden besteed aan de invoering van de Baseline Informatiebeveiliging Rijk. Het DWR Archief, de Digitale Werkomgeving voor de Rijksdienst, wordt doorontwikkeld. Met vijf ministeries (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Financiën, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Economische Zaken en Onderwijs Cultuur en Wetenschap) worden in 2014 pilotprojecten gestart. Het DWR Archief wordt als generieke dienst vastgesteld. De Enterprise Architectuur Rijk zal worden doorontwikkeld om uiteindelijk tot definitieve besluitvorming te komen in 2014. Daarnaast wordt de architectuurkennisbank opgeleverd en de Standaardenlijst Rijk doorontwikkeld.

In 2014 wordt de realisatie van de (Rijks)Overheidsdatacenters afgerond en start de exploitatie ervan. De migratie en sluiting van de oude datacenters naar deze nieuwe (Rijks)Overheidsdatacenters wordt verder uitgevoerd. De ingezette vermindering van het aantal ICT-organisaties wordt voorgezet.

In 2014 zijn alle Inkooporganisaties (IUC's) ingericht en hebben deze een kwaliteitstraject, gericht op de verdere professionalisering van de inkoop, doorlopen. Alle 47 categorieën voor de generieke inkoop zijn operationeel. Randvoorwaarde voor een efficiënt inkoop- en aanbestedingsproces is verder gaande digitalisering. In 2014 zullen alle departementen dan ook zijn aangesloten op digiInkoop. Voor wat betreft de inkoopbeleiddoelen zullen milieucriteria, sociale voorwaarden, social return en de focus op zo innovatief mogelijk inkopen een integraal onderdeel uitmaken van de rijksbrede inkooppraktijk.

De rijksbrede kengetallen over de bedrijfsvoering staan vermeld in de jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk².

Bijdragen aan agentschappen

Arbeidsmarkt Communicatie

Het Expertisecentrum Organisatie & Personeel (EC O&P) van de Werkmaatschappij voert de rijksbrede arbeidsmarktcommunicatie uit, levert het functioneel beheer van de carrièresites overheid (CSO platform) en heeft de regie over het technisch en applicatiebeheer en wijzigingen van het platform.

---

² <http://overheid.nl/media/downloads/JaarrapportageBedrijfsvoeringRijk2012.pdf>

Artikel 4. Uitvoering Rijkshuisvesting (VERVALT wordt artikel 6)

Tabel 4.1 Uitvoering Rijkshuisvesting							
(x € 1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Verplichtingen	0	61.707	0	0	0	0	0
Uitgaven:	0	61.707	0	0	0	0	0
Waarvan juridisch verplicht (percentage)							
4.1 Een doelmatige uitvoeringspraktijk van de rijkshuisvesting	0	61.707	0	0	0	0	0
Bijdragen aan baten-lastendiensten	0	61.707	0	0	0	0	0
Bijdrage aan Rgd voor huisv Koninklijk Huis, HoCoSta's en AZ	0	37.936	0	0	0	0	0
Bijdrage aan Rgd voor monumenten	0	10.744	0	0	0	0	0
Bijdrage aan Rgd voor rijkshuisvesting	0	13.027	0	0	0	0	0
Ontvangsten	0	657	0	0	0	0	0

Artikel 5. Beheer materiële activa (VERVALT wordt artikel 6)

Tabel 5.1 Beheer materiële activa							
(x € 1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Verplichtingen	0	89.182	0	0	0	0	0
Uitgaven:	0	89.182	0	0	0	0	0
Waarvan juridisch verplicht (percentage)							
5.1 Beheer onroerend goed	0	56.415	0	0	0	0	0
Bekostiging	0	56.415	0	0	0	0	0
Zakelijke lasten	0	56.415	0	0	0	0	0
5.2 Bijdrage aan RVOB	0	21.888	0	0	0	0	0
Bijdragen aan baten-lastendiensten	0	21.888	0	0	0	0	0
Bijdrage RVOB	0	21.888	0	0	0	0	0
5.3 Beheer en plankosten	0	10.879	0	0	0	0	0
Opdrachten	0	10.879	0	0	0	0	0
Beheer en plankosten	0	10.879	0	0	0	0	0
Ontvangsten	0	150.786	0	0	0	0	0

Artikel 6. Uitvoering rijksvastgoedbeleid (WAS artikel 4 en artikel 5)

A Algemene doelstelling

Uitvoering geven aan rijksvastgoedbeleid door:

- het verzorgen van de rijkshuisvesting van Hoge Colleges van Staat en het Koninklijk Huis, het beheren van monumenten die, naar hun aard, niet geschikt zijn voor rijkshuisvesting en het uitvoeren van het rijkshuisvestingsbeleid.
- het realiseren van een optimaal financieel resultaat bij het verwerven, beheren, ontwikkelen en vervreemden van materiële activa (onroerend goed) van/voor het Rijk voor de realisatie van rijksdoelstellingen.

B Rol en verantwoordelijkheid

De Minister voor Wonen en Rijksdienst is op basis van het Besluit Rijksgebouwendienst 1999 (KB), als opdrachtgever en uitvoerder verantwoordelijk voor:

- de huisvesting van de Hoge Colleges van Staat en het Ministerie van Algemene Zaken.
- de huisvesting van het Koninklijk Huis, voor zover vallend onder de verantwoordelijkheid van de Staat.
- het beheer en onderhoud van de monumenten die aan de Rijksgebouwendienst zijn toevertrouwd en die naar hun aard niet geschikt zijn voor de huisvesting van rijksdiensten.
- de doelmatige uitvoeringspraktijk van de rijkshuisvesting binnen de wettelijke en afgesproken kaders.

Daarnaast is de Minister voor Wonen en Rijksdienst op het terrein van rijksvastgoed verantwoordelijk voor:

- de uitvoering van het (privaatrechtelijk) beheer van onroerende zaken die aan de Staat toebehoren dan wel zijn toevertrouwd, een en ander voor zover de verantwoordelijkheid voor dat beheer niet bij of krachtens de wet bij een of meer andere ministers is gelegd.
- de coördinatie van de samenwerking en afstemming tussen de diensten die onderdeel vormen van het rijksvastgoedstelsel, zowel in de regio als landelijk (regiefunctie). Ter bevordering van de samenwerking en afstemming tussen de diensten fungeert de Raad voor Vastgoed Rijksoverheid (RVR). Ter bevordering van de samenwerking en afstemming tussen de departementen ten aanzien van rijksvastgoed fungeert de Interdepartementale Commissie Rijksvastgoed (ICRV). De minister draagt zorg voor de ondersteuning van de RVR en de ICRV en is verantwoordelijk voor de totstandkoming van de rijks(brede) vastgoedportefeuillestrategie, die de ministerraad jaarlijks vaststelt.
- de vertegenwoordiging namens het Rijk bij gebiedsontwikkelingsprojecten waarbij meervoudige rijksdoelstellingen aanwezig zijn. Ook hierbij wordt gestreefd naar een optimale inzet van (overtollige) rijksactiva en/of financiële bijdragen van het Rijk.

Middelenafspraken

De Minister voor Wonen en Rijksdienst verzorgt de ingebruikgeving en vervreemding van (overtollige) onroerende zaken van andere ministers. Voor zover er op basis van de begrotingsregels van het kabinet sprake is van een middelenafpraak met een minister, wordt de opbrengst uit

ingebruikgeving en/of vervreemding door deze minister begroot en verantwoord op de eigen begroting.

C Beleidwijzigingen

Gelet op de overname van de verantwoordelijkheid voor rijksvastgoed van de Minister van Financiën door de Minister voor Wonen en Rijksdienst zijn met ingang van 2014 de begrotingen van Rijksgebouwendienst (voorheen: begroting VII Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, artikel «Uitvoering rijkshuisvesting») en van het Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf (voorheen: begroting IX-B Ministerie van Financiën, artikel «Beheer materiële activa») ondergebracht in één artikel. Het budget van de derde partij, directie Rijksvastgoed, bestaat alleen uit apparaatskosten en die staan op het centrale artikel apparaatskosten.

D1 Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 6.1 Uitvoering rijksvastgoedbeleid							
(x € 1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Verplichtingen	0	0	144.826	144.146	143.227	139.809	139.135
Uitgaven:	0	0	144.826	144.146	143.227	139.809	139.135
Waarvan juridisch verplicht (percentage)			95%				
6.1 Doelmatige uitvoeringspraktijk van de Rijkshuisvesting	0	0	57.753	57.716	57.823	55.694	55.566
Bijdragen aan baten-lastendiensten	0	0	57.753	57.716	57.823	55.694	55.566
Bijdrage aan Rgd voor huisv Koninklijk Huis, HoCoSta's en AZ	0	0	37.905	37.861	37.396	37.299	37.171
Bijdrage aan Rgd voor monumenten	0	0	10.195	10.196	10.196	10.196	10.196
Bijdrage aan Rgd voor rijkshuisvesting	0	0	9.653	9.659	10.231	8.199	8.199
6.2 Beheer materieel activa	0	0	87.073	86.430	85.404	84.115	83.569
Opdrachten	0	0	9.679	9.679	9.679	9.679	9.679
Beheer en plankosten	0	0	9.679	9.679	9.679	9.679	9.679
Bekostiging	0	0	56.415	56.415	56.415	56.415	56.415
Zakelijke lasten	0	0	56.415	56.415	56.415	56.415	56.415
Bijdragen aan baten-lastendiensten	0	0	20.979	20.336	19.310	18.021	17.475
Bijdrage RVOB	0	0	20.979	20.336	19.310	18.021	17.475
Ontvangsten	0	0	116.841	118.741	117.141	136.741	136.741

D2 Budgetflexibiliteit

De middelen voor het huisvesten van het Koninklijk huis, de Hoge Colleges van Staat en het Ministerie van Algemene Zaken zijn grotendeels belegd met vergoedingen voor lopende projecten waarover met de gebruikers afspraken zijn gemaakt. Het restant wordt als beleidsmatig gebonden beschouwd, omdat hiermee kleinere investeringen in de huisvesting mee worden gerealiseerd.

De middelen voor monumenten worden, voor zover ze niet juridisch zijn verplicht als beleidsmatig gebonden beschouwd, gezien de zorg die de Rijksgebouwendienst heeft voor deze monumenten. De middelen voor rijkshuisvesting worden, voor zover ze niet juridisch zijn verplicht, als beleidsmatig gebonden beschouwd. Dit is met name van belang voor de middelen voor de uitvoering van het programma FCIB (Functioneel

Controleren, Inregelen en Beproeven), die door de betrokken departementen zijn overgeboekt naar dit artikel.

E Toelichting op de instrumenten

6.1 Doelmatige uitvoeringspraktijk van de Rijkshuisvesting

Bijdrage aan baten-lastendiensten

Bijdrage aan Rgd voor huisvesting Koninklijk Huis, HoCoSta's en AZ
Deze bijdragen zijn bedoeld voor betalingen aan de Rijksgebouwendienst om de kosten te dekken van huisvesting van de Hoge Colleges van Staat en het Ministerie van Algemene Zaken. Voor het Koninklijk Huis betreft het de drie staatspaleizen: Paleis Noordeinde, Paleis Huis ten Bosch en het Koninklijk Paleis Amsterdam. Bovenstaande rijkshuisvesting valt buiten het huur-verhuurstelsel van het Rijk. Daarom worden de uitgaven niet op de begroting van de organisaties zelf, maar op de begroting van Wonen en Rijksdienst verantwoord.

Bijdrage aan Rgd voor monumenten

Er wordt bijgedragen aan de Rijksgebouwendienst voor het beheer en onderhoud van monumenten in bezit van de dienst. Dit betreft monumenten die naar hun aard niet geschikt zijn voor huisvesting van rijksdiensten. De Rijksgebouwendienst zet zich in voor het bevorderen van de gebruiksmogelijkheden en verhuurbaarheid van de monumenten.

Beoogde prestaties voor 2014 zijn:

Tabel Gebruiksgraad monumenten				
Prestatie-indicator	Basiswaarde	Peildatum	Streefwaarde	Periode
Gebruiksgraad monumenten zonder huisvestingsfunctie per jaarultimo	95%	2009	95%	2014

Bron: W&R/Rgd administraties: monumentencatalogus en contractadministratie.

Toelichting op de tabel: Een deel van de monumenten zonder huisvestingsfunctie is naar hun aard niet geschikt voor gebruik, zoals gedenkschilden of grafmonumenten. Deze objecten zijn buiten de berekening van de gebruiksgraad gehouden.

Bijdrage aan Rgd voor rijkshuisvesting

De Rijksgebouwendienst draagt bij aan de realisatie van rijksdoelstellingen door te werken aan energiebesparing in de rijkshuisvesting; de duurzaamheid van de gebouwenvoorraad van het Rijk te verbeteren; de doelmatige werking van het rijkshuisvestingstelsel te bevorderen. En ook door bij te dragen aan de totstandkoming van de rijkswerkplek en uitvoering te geven aan professioneel publiek opdrachtgeverschap in de bouw. Dit gebeurt door middel van zorgvuldig en transparant aanbesteden, de coördinatie van publieke aanbestedende diensten en afstemming met de markt. En ook door werkzaamheden van de Rijksbouwmeester voor de bevordering en bewaking van de kwaliteit van de architectuur, voor de stedenbouwkundige inpassing en van de beeldende kunst. Dit komt tot uiting bij het tot stand brengen, het wijzigen en het beheren van gebouwen, werken en terreinen waarover de zorg van de Rijksgebouwendienst zich uitstrekt.

In 2014 worden de maatregelen voor Energiebesparing in het kader van FCIB (het Functioneel Controleren, Inregelen en Beproeven van klimaatinstallaties) voor tranche 1 (met name objecten met een 24-uursfunctie) afgerond. Met FCIB worden klimaatinstallaties in gebouwen zodanig ingeregeld, dat een optimaal thermisch comfort wordt bereikt bij een minimale verstoring van het bedrijfsproces en een zo laag mogelijk energiegebruik.

6.2 Beheer materiële activa

Opdrachten

Beheer en plankosten

Het gaat hierbij om uitgaven voor onderhoud en beheer van de onroerende zaken. Beheerkosten zijn (externe) kosten in verband met ingebruikgeving en vervreemding, bijvoorbeeld taxatiekosten.

Bekostiging

Zakelijke lasten

Het gaat hier om de betaling van door gemeenten en waterschappen opgelegde belastingen en heffingen op onroerende zaken in eigendom bij de Staat. Gedacht moet worden aan de onroerendezaakbelasting, waterschapsheffingen en rioolheffingen bij de onroerende zaken van de Staat. De uitgaven bestaan voor 80% uit gemeentelasten en voor 20% uit waterschapslasten.

Bijdragen aan baten-lastendiensten

Bijdrage RVOB

Het betreft de bijdrage aan het Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf voor de uitvoering van het (privaatrechtelijk) beheer van onroerende zaken die de Staat toebehoren en het vertegenwoordigen van het Rijk bij bepaalde gebiedsontwikkelingsprojecten. De uitvoering van het (privaatrechtelijk) beheer houdt hoofdzakelijk in: het verwerven, beheren, ontwikkelen en vervreemden van onroerende zaken. De diverse taakstellingen van Rutte II zijn in de bijdragen verwerkt.

Ontvangsten

Zakelijke lasten

Het merendeel van de ontvangsten betreft de vergoeding die het Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf ontvangt vanuit de gebruiksvergoeding in het rijkshuisvestingsstelsel voor het door hem betaalde eigenarendeel van de onroerendezaakbelasting. Daarnaast gaat het om terugbetalingen door de huurders van door het Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf betaalde gebruikerslasten.

Ingebruikgevingen

Het gaat hierbij om de ingebruikgeving (verhuring) van de onroerende zaken van de Staat voor zover er voor de opbrengst uit ingebruikgeving geen middelenafpraak bestaat.

Het gaat hierbij om inkomsten uit verpachting, huur, huurrechten benzinstations langs rijkswegen en verhuur jachtgenot.

De beleidsartikelen

Verkoop bodemmaterialen

Hieronder vallen de ontvangsten uit de verkoop van bodemmaterialen, zoals zand.

Vervreemding

Het gaat hierbij om de vervreemding van de onroerende zaken van de Staat, voor zover voor de opbrengst uit vervreemding geen middelenafpraak bestaat.

Het betreft de inkomsten uit met name vervreemding van agrarische onroerende zaken en om vervreemding van overige onroerende zaken.

Veiling huurrechten benzinestations

Het betreft de ontvangsten uit de veiling van huurrechten van benzinestations langs rijkswegen.

4. DE BATEN-LASTENAGENTSCHAPPEN

4.1 Logius

Inleiding

Logius is opgericht als gemeenschappelijke beheerorganisatie voor overheidsbrede ICT-oplossingen. Logius is onderdeel van het directoraat-generaal Organisatie en Bedrijfsvoering Rijk (DGOBR). De missie van Logius luidt: «Logius, de dienst digitale overheid van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, biedt publieke dienstverleners een samenhangende ICT-infrastructuur, zodat burgers en bedrijven betrouwbaar, snel, groen en gemakkelijk elektronisch zaken met hen kunnen doen».

Logius heeft 4 taken:

- 1) beheer en exploitatie van bestaande producten;
- 2) inbeheername van nieuwe producten;
- 3) doorontwikkeling;
- 4) stimuleren van veilig gebruik.

1) Beheer en exploitatie van bestaande producten

Logius verzorgt het beheer en de exploitatie van overheidsbrede ICT-producten en -standaarden. Beheer en exploitatie hebben betrekking op het stabiel draaiend houden van een product en het (daadwerkelijk) beschikbaar stellen daarvan aan klanten. Vooraf vastgestelde dienstverleningsafspraken geven klanten inzicht in wat zij kunnen verwachten van de producten die Logius in beheer heeft.

2) Inbeheername van nieuwe producten

Bij de inbeheername van een nieuw product toetst Logius in hoeverre dit product voldoet aan de eisen om in beheer te worden genomen. Uitgangspunt is dat nieuwe producten passen in de missie van Logius en derhalve betrekking hebben op infrastructurele producten met een generiek karakter.

3) Doorontwikkeling

Logius is een beheerorganisatie; doorontwikkeling vindt daarom zo veel mogelijk buiten Logius plaats. Om in een vroeg stadium te kunnen sturen op gewenste functionaliteiten die nodig zijn voor optimaal beheer, verzorgt Logius veelal de tactische aansturing van doorontwikkelactiviteiten. Indien klanten een nieuwe functionaliteit op een bestaand product wensen en er is een beleidsopdrachtgever bereid zorg te dragen voor de financiering ervan, dan is er sprake van doorontwikkeling.

4) Stimuleren van veilig gebruik

De winst van een gemeenschappelijke beheerorganisatie als Logius komt pas echt van de grond als steeds meer overheidorganisaties gebruik maken van de producten van Logius. Logius onderhoudt daartoe contacten met (potentiële) klanten, inventariseert klantwensen, geeft voorlichting over (nieuwe) producten en zorgt voor de uitwisseling van best practices. Logius ondersteunt klanten in het stimuleren van het veilig gebruik door eindgebruikers (burgers en bedrijven). Een goede elektronische dienstverlening aan burgers en bedrijven is gebaat bij een brede inzet van de producten van Logius, niet alleen in aantal aansluitingen, maar ook in aantal processen en in het daadwerkelijk gebruik door klanten.

Ontwikkelingen 2014 en verder

In het regeerakkoord is de doelstelling opgenomen dat de dienstverlening door overheden beter moet. Bedrijven en burgers kunnen uiterlijk 2017 zaken die ze met de overheid doen – zoals het aanvragen van een vergunning – digitaal afhandelen.»

In de Hervormingagenda is het streven opgenomen dat in 2017 de rijksdienst volledig digitaal werkt, zowel in dienstverlening naar burgers als qua organisatie. Logius zit met een groot aantal van zijn (basis)voorzieningen in de kern van deze ontwikkeling. De activiteiten van de werkgroep SGO-3 «Versnelde effectieve inzet van basisregistraties» en de SGO-9 raken daarbij diep in de organisatie Logius. De financiële gevolgen van deze ontwikkelingen zijn nog niet concreet uitgewerkt in businesscases en daarom ook nog niet meegenomen in deze begroting en meerjarenraming.

Daarnaast is informatiebeveiliging een zeer actueel en groeiend vraagstuk. Aanvallen en inbreuken op het ongestoord digitaal functioneren van Nederland, worden steeds complexer en ingenieuzer. Het beleid is erop gericht om de kwaliteit van informatiebeveiliging een impuls te geven. Een groot deel van de producten van Logius maken een integraal onderdeel uit van het primaire proces van de klanten.

Als laatste neemt het gebruik van de producten en voorzieningen die Logius levert, komende jaren fors toe. De overheid gaat het digitale kanaal als primaire kanaal richting de burger en het bedrijfsleven inzetten. Dit veroorzaakt een toename van aansluitingen, authenticaties en berichtenverkeer.

Exploitatie

Baten-lastenagentschap Logius Begroting van baten en lasten voor het jaar 2014 (x € 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten							
Omzet moederdepartement	42.755	31.810	34.977	30.677	29.130	27.173	26.442
Omzet overige departementen	34.755	52.116	45.408	46.585	47.174	46.887	47.828
Omzet derden	4.490	2.452	10.885	12.133	12.145	12.670	13.357
Rentebaten	0	0	0	0	0	0	0
Vrijval voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
Bijzondere baten	0	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	82.000	86.378	91.270	89.394	88.450	86.730	87.627
Lasten							
Apparaatskosten	74.943	83.412	91.064	112.894	109.401	112.444	109.869
– personele kosten	23.322	23.068	28.230	34.997	33.914	34.858	34.059
– <i>wv eigen personeel</i>		13.675	15.527	19.248	18.653	19.172	18.732
– <i>wv externe inhuur</i>		9.393	12.704	15.749	15.261	15.686	15.327
– materiële kosten	51.621	60.344	62.834	77.897	75.487	77.586	75.810
– <i>wv apparaat ICT</i>		35.044	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
– <i>wv bijdrage SSO's</i>		1.440	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Rentelasten	13	275	25	25	25	25	25
Afschrijvingskosten	1.027	1.469	1.381	1.381	1.381	1.381	1.381
– materieel	1.027	1.469	1.381	1.381	1.381	1.381	1.381
– <i>wv apparaat ICT</i>		1.469	1.381	1.381	1.381	1.381	1.381
– immaterieel	0	0	0	0	0	0	0
Overige lasten	116	0	0	0	0	0	0
– dotaties voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
– bijzondere lasten	116	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	76.099	85.156	92.470	114.300	110.807	113.850	111.275
Saldo van baten en lasten	5.901	1.222	- 1.200	- 24.905	- 22.357	- 27.120	- 23.648

Toelichting

Uitgangspunt voor de begroting van baten en lasten van Logius is een kostendekkende exploitatie. De lasten bedragen in 2014 € 92 mln. Het betreft voornamelijk de kosten die worden gemaakt voor de taken beheer en exploitatie € 87,5 mln.. Bij de authenticatie en autorisatievoorzieningen, zoals DigiD en DigiD Machtigen, heeft Logius een verantwoordelijkheid om de veiligheid en de betrouwbaarheid te bewaken. Voor deze voorzieningen is een totaalbedrag van € 19,6 mln geraamd. De basiskosten van DigiD zijn afgenomen tot € 11,9 mln, wat leidt tot een versoering van de dienstverlening in 2014. Verder is er een toename van gebruik op een hoger beveiligingsniveau € 2,1 mln en zijn er kosten voor veiligheidsmaatregelen € 2 mln en voor het monitoren van een deel van de beveiligingsassessments 2013 € 0,7 mln. Voor DigiD Machtigen is € 2,9 mln. beschikbaar. De kosten voor de digipoort OTP € 8,6 mln zijn door groei in gebruik alsmede vanwege doorontwikkelingen toegenomen. Ook hier zijn geen kosten voor doorontwikkeling beschikbaar. Daarnaast is er een forse groei in het gebruik van Keten informatieservice (KIS) en Managed services, circa € 20 mln., door de programma's Standard Business Reporting (SBR), Digilnkoop en MijnOverheid (berichtenbox). De overige beheerkosten voor deze programma's zijn € 18 mln. Ditzelfde geldt voor de stelselproducten € 6,5 mln. Daarnaast is eHerkenning € 4 mln in beheer genomen en zijn de kosten van de overige producten circa € 12 mln. (onder andere Haagsche Ring, PKI, Rijkdiensten en Supd@x).

De baten-lastenagentschappen

Daarnaast zijn er kosten geraamd voor doorontwikkeling € 1 mln. Inbeheernames € 1 mln. Stimulering van Veilig gebruik € 1 mln. en Werk in opdracht € 1,5 mln

De materiële lasten bestaan uit de kosten die worden gemaakt voor het in stand houden van de netwerken, waaronder de contracten met leveranciers en uitbesteding. De personele lasten bedragen € 34 mln., waarvan € 15 mln. externe inhuur.

Het uitgangspunt is dat het exploitatiesaldo 2013 en 2014 met elkaar verrekend worden via het Eigen Vermogen van Logius. Vanaf het jaar 2015 is er een negatief saldo van baten en lasten. De stijging van de kosten wordt veroorzaakt door een voorziene toename van het gebruik van de voorzieningen en de hogere eisen die worden gesteld aan kwaliteit en veiligheid. De omvang en het structurele karakter van dit budgettaire knelpunt is onderwerp van gesprek tussen opdrachtnemer (Logius) en opdrachtgevers.

Kasstroomoverzicht 2014

Baten-lastenagentschap Logius (bedragen x € 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2013	20.687	0	0				
2. Totaal operationele kasstroom	29.988	1.469	1.381	1.381	1.381	1.381	1.381
Totaal investeringen (-/-)	- 6.031	- 370	- 5.000				
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0						
3. Totaal investeringskasstroom	- 6.031	- 370	- 5.000	0	0	0	0
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0				
Eenmalige storting door het moederdepartement (+)	2.192	0	0				
Aflossingen op leningen (-/-)	- 246	- 1.469	- 1.381	- 1.381	- 1.381	- 1.381	- 1.381
Beroep op leenfaciliteit (+)	6.880	370	5.000				
4. Totaal financieringskasstroom	8.826	- 1.099	3.619	- 1.381	- 1.381	1.381	- 1.381
5. Rekening-courant RHB 31 december 2013 (=1+2+3+4)	53.470	0	0	0	0	0	0

Operationele kasstroom

Het operationele kasstroomoverzicht toont de meerjarige ontwikkeling van de rekening courant. De kasstroom wordt bepaald door het jaarlijkse bedrijfsresultaat, de investeringen, aflossingen op leningen en overige financiële transacties.

Investeringskasstroom

Voor 2014 wordt de omvang van de investeringen geraamd op € 5 mln. Het grootste deel van de investeringen betreft investeringen ten behoeve van MijnOverheid, eHerkenning en Digilnkoop. Desinvesteringen worden niet verwacht.

Aflossingen op leningen

Deze bedragen betreffen de aflossingen van de aangegane leningen om investeringen te financieren.

De baten-lastenagentschappen

Beroep op leenfaciliteit

Het beroep op leenfaciliteit omvat de door Logius bij het Ministerie van Financiën geleende bedragen. Het beroep op de leenfaciliteit wordt gedaan ter financiering van investeringen.

Doelmatigheid

Doelmatigheidsindicatoren	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Omschrijving Generiek Deel							
Verloop kostprijs (basisjaar 2011 = 100)	73	65	63	62	62	62	62
Verloop tarieven (basisjaar 2011 = 100)	100	99	97	96	96	96	96
Totale omzet per product(groep) of dienst	118	119	91	113	109	112	110
% FTE primair proces	78	78	78	78	78	78	78
% FTE Overhead	22	22	22	22	22	22	22
FTE-totaal, excl. externe inhuur	136	166	171	171	171	171	171
Saldo van baten en lasten (%) ¹	5,70%	1,40%	- 1,30%	0%	0%	0%	0%
Klanttevredenheid (KTO)	7	7	7	7	7	7	7
Medewerkerstevredenheid (MTO)	7	7	7	7	7	7	7
Betrouwbaarheid/TPM	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Periodieke Benchmark producten Logius	uitgevoerd	uitgevoerd	uitgevoerd	uitgevoerd	uitgevoerd	uitgevoerd	uitgevoerd
Omschrijving Specifiek Deel							
<i>Omzet per productgroep (in %)</i>							
. Beheer & exploitatie	51%	82%	94%	84%	86%	82%	86%
. Inbeheername projecten	1%	0%	1%	1%	1%	1%	1%
. Doorontwikkeling	8%	12%	1%	11%	9%	13%	10%
. Stimulering gebruik	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%
. Projecten	38%	4%	2%	2%	2%	2%	2%
Kostprijs DigiD	88	66	75	75	75	75	75
Kostprijs OTP	94	64	82	76	76	76	76
<i>DigiD</i>							
. Aantal nieuw aangesloten overheidsorganisaties	20	0	22	22	22	22	22
. Aantal burgers met DigiD	9,9 mln.	9,2 mln.					
. Aantal DigiD authenticaties	75,5 mln.	70 mln.	200 mln.	350 mln.	520 mln.	640 mln.	800 mln.
<i>PKI-Overheid</i>							
. Aantal nieuwe certificaatverstrekkers	0	2	0	0	0	0	0
<i>Digipoort (OTP)</i>							
. Aantal aangesloten bedrijven	244	1.500	1.200	1.300	1.400	1.500	1.600
. Aantal berichten via Digipoort	70,8 mln.	70 mln.	80 mln.	85 mln.	90 mln.	95 mln.	100 mln.
<i>Vragen/klachten</i>							
. Aantal vragen/klachten	2	2	2	2	2	2	2
. Snelheid van afhandeling	15 dagen	15 dagen	15 dagen	15 dagen	15 dagen	15 dagen	15 dagen
Tijd tussen verzoek klant en realisatie							
. Doorlooptijd	100	100	100	100	100	100	100
Contract- en leveranciersmanagement							
. Prijsbenchmark	afgerond	afgerond	afgerond	afgerond	afgerond	afgerond	afgerond

¹ Vanaf 2015 is het saldo van baten en lasten in de exploitietabel negatief. Omdat dit niet aansluit bij de reguliere bedrijfsvoering van Logius en nog onderwerp is van afstemming met opdrachtgevers, is bij de berekening van het saldo van baten en lasten (%) hier geen rekening mee gehouden.

Toelichting

- Indexcijfer verloop kostprijs is gebaseerd op het gemiddelde verloop van de volwassen producten, te weten DigiD en de Digipoort OTP.
- Het streven is de tarieven te verlagen door externe inhuur om te zetten in ambtelijk personeel. De doelstelling daarbij is het sturingspercentage terug te brengen naar 35%. Een eerste verambtelijking is in 2012 ingevoerd, een tweede in 2013 en mogelijk een derde in 2014. Voor de totale omzet per product(groep) of dienst is de totale omzet genomen waarbij 2011 = 100.
- Benchmark: elke 2 jaar wordt een van de producten van Logius getoetst op marktconformiteit. Hierbij gaat het om producten die

- minimaal 2 jaar in beheer zijn. Ook in 2013 zal een benchmark voor DigiD worden uitgevoerd.
- Klanttevredenheid: jaarlijks organiseert Logius een onderzoek naar klanttevredenheid met betrekking tot de dienstverleningsprestaties. De doelstelling is jaarlijks een score van minimaal een 7 te behalen. Dit is vergelijkbaar met de klanttevredenheid zoals deze in de markt is.
  - De stijging van het aantal DigiD authenticaties is het gevolg van een toename in het gebruik DigiD. Hierbij is ook rekening gehouden met de mogelijk verdere stijging in de toekomst door gebruik via mijnoverheid.nl
  - PKI Overheid: dit programma zorgt voor een betrouwbare elektronische communicatie binnen en met de Nederlandse overheid. Met behulp van PKI Overheid-certificaten wordt de informatie beveiligd. Verstrekkers van certificaten moeten voldoen aan wettelijke eisen.
  - Betrouwbaarheid: jaarlijks laat Logius, ten behoeve van het aantonen van kwaliteit, producten die twee jaar of langer in beheer zijn door een onafhankelijke partij certificeren.

4.2 P-Direkt

Inleiding

P-Direkt levert efficiënte en kwalitatief hoogwaardige salaris- en personeelsdiensten. De diensten die P-Direkt beschikbaar stelt zijn daartoe op een moderne wijze ingericht en gebaseerd op principes die passen bij deze tijd, zoals zelfverantwoordelijkheid, vertrouwen en zelfbediening. P-Direkt wil een kenmerk zijn van hoe de «nieuwe Rijksdienst» zich wil profileren: compact, betrouwbaar, efficiënt en innovatief.

P-Direkt Dienstverlening

De dienstverlening van P-Direkt is een gevarieerd pakket van hrm-services die vooral via het P-Direktportaal geleverd worden, het contactcenter ondersteunt de gebruikers daarbij, en de salarisbetaling en informatievoorziening zijn daarbij belangrijke eindproducten. P-Direkt verzorgt de totale personeels- en salarisadministratie voor alle rijksambtenaren (met uitzondering van Defensie), in totaal zo'n 122.000 medewerkers.

Meerjarenbeleid

P-Direkt heeft haar kabinetsopdracht gerealiseerd. De dienstverlening is opgebouwd, de ministeries zijn aangesloten en jaarlijks realiseert P-Direct met de departementen rijksbreed € 51 mln euro aan besparingen. Om als professionele dienstverlener te kunnen doorgroeien, moet P-Direkt zich richten op zowel borging van stabiliteit, betrouwbaarheid en continuïteit van de afgesproken dienstverlening als op verdere verbetering in de kwaliteit en efficiency van de totale dienstverleningsketen. Met als uiteindelijk doel als HR-shared service center qua klanttevredenheid te behoren tot de beste 25% in Nederland, een score op gebruikerstevredenheid van minimaal een 7 realiseren en P-Direkt te positioneren als vanzelfsprekende partner voor nieuwe (HRM-)diensten en nieuwe klanten.

Deze doorontwikkeling vraagt om visie (een gedeeld beeld voor de middellange termijn), sturing en planning. Hiervoor is een Meerjarenplan 2012–2015 ontwikkeld.

Visie en pijlers

Missie, kernwaarden en dienstverleningsmodel vertaald in een concrete visie leiden tot vier speerpunten:

P-Direkt streeft naar Operational Excellence met een sterke gerichtheid op gebruiksgemak. Operational excellence betekent betrouwbare kwaliteit, geen fouten, aantrekkelijke prijs en een tevreden gebruiker.

Begrijpelijkheid en goede werking van de hele HR-keten is noodzakelijk voor efficiënte en kwalitatief goede dienstverlening.

P-Direkt wordt meer en meer dé expert die eindgebruiker en klant goed en begrijpelijk moet kunnen bedienen. Vereenvoudiging van de output en gevraagde input is daarbij sleutel tot succes.

P-Direkt biedt een unieke basis voor verdere uitbreiding van de dienstverlening en als bijdrager aan de compacte rijksdienst: rijksbrede infrastructuur, belangrijke data- en informatiebron.

Deze visie steunt op twee pijlers: doelmatigheid en gebruikerstevredenheid. Ter realisatie van doelmatigheid wordt als methodiek P-Lien – variant van Lean Six Sigma – gehanteerd en standaarden uit de organisatie-theorie: van standaardiseren, beheersen en stabiliseren naar innoveren en flexibiliseren. Bij alle activiteiten staat de gebruiker centraal.

De baten-lastenagentschappen

De realisatie van de Visie vraagt om structuur, prioriteitstelling en fasering. Daarbij is gekozen voor een plateaubenadering: eerst moet worden gezorgd dat het fundament voor verdere uitbouw van de dienstverlening stevig genoeg is. Deze aanpak leidt tot 4 plateaus: Plateau 1, intern sterk (> 2013), Plateau 2, ketenoptimalisatie (> 2014), Plateau 3, nieuwe dienstverlening (> 2015), Plateau 4, nieuwe klanten (>2016). Plateau 1 is het fundament voor elke verdere uitbouw van P-Direkt en daarmee het plateau dat als eerste aandacht verdient. Operational excellence – zowel in termen van doelmatigheid als gebruikerstevredenheid – moet gerealiseerd worden voordat ketenoptimalisatie kan slagen. Dit omdat ketenoptimalisatie voor P-Direkt een verbreding van het takenpakket gaat betekenen die anders niet gaat slagen.

Ketenoptimalisatie is nodig om P-Direkt in staat te stellen om nieuwe klanten te bedienen of nieuwe dienstverlening aan te bieden.

De volgorde van plateau 3 en 4 vloeit voort uit:

- doelmatigheidswinst kan makkelijker en sneller worden gerealiseerd met nieuwe dienstverlening dan met nieuwe toetreders;
- De complexiteit die het aansluiten van nieuwe toetreders met zich mee kan brengen, zeker waar het gaat om toetreders met afwijkende wet- en regelgeving en arbeidsvoorwaarden.

De doelstellingen voor 2014 zijn:

1 Realiseren van de ketenoptimalisatie

Het doel hierbij is het realiseren van het onbenutte besparingspotentieel uit de uitgevoerde kosten-batenanalyse (€ 10 mln. extra aan jaarlijkse besparingen op de personeelskosten) en verdere kwaliteitswinst in de gehele dienstverleningsketen. Voor het bereiken van dit doel wordt het programma Optimaal Verbinden samen met de ministeries uitgevoerd in de periode 2013 – 2015.

In dit traject ligt de nadruk op de verbeteringen in de gehele dienstverleningsketen en de doelmatigheidswinst die in die keten kan worden behaald. Feitelijk gaat het om business process redesign op grote schaal met als doel de gebruikerstevredenheid verder te doen toenemen (bv. door betere ondersteuning van de manager en een duidelijk loket) en per saldo 200 fte bij de ministeries op de HR-O populatie te bezuinigen. Hierbij wordt voortgebouwd op de lopende pilots van de stuurgroep verkenningen. De besparingen moeten voortvloeien uit het verschuiven van de knip in de HR-keten, waarvan de belangrijkste de procesmatige integratie van HR-ondersteuner en HR-verwerkerstaken is.

2 Kwaliteitsverbetering

Ook in 2014 blijft P-Direkt verder werken aan het continu verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening. Medio 2013 scoort de overall beoordeling van de dienstverlening bij de eindgebruikers een 6,4 en de ambitie is om naar een 7 te groeien. Hiervoor heeft P-Direkt middels het programma «Gebruiker Centraal» samen met de ministeries volop geïnvesteerd in haar personeel, in slimmere werkwijzen en systeemoptimalisatie. Ook door de ministeries worden investeringen en verbeteracties uitgevoerd om de gebruiker optimaal toe te rusten om de dienstverlening goed te kunnen gebruiken. De gebruikers worden inmiddels veel meer en directer betrokken bij het verder verbeteren van de P-Direkt-systemen. In 2014 zal de methode van P-Lean zijn verankerd in de organisatie en zal hiermee een continu proces van toename van gebruikerstevredenheid en efficiency worden nagestreefd.

3 Efficiencyverbetering

P-Direkt heeft voor 2014 en verder een aantal bezuinigingstaakstellingen verwerkt. Het betreft de efficiency verbetering die al eerder is afgesproken met de Eigenaar en de bezuinigingsmaatregelen van het Kabinet.

De eigen efficiency doelstelling

De eigenaar heeft met P-Direkt tot en met 2014 een jaarlijkse efficiency-taakstelling afgesproken. Voor 2014 bedraagt die 3% hetgeen resulteert in een korting op het iar-tarief van € 17,4.

Bezuinigingstaakstelling Rutte I

De bezuinigingstaakstelling is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties doorvertaald naar P-Direkt voor een bedrag van € 1,573 mln. in 2014 jaarlijks oplopend naar € 2,071 mln. structureel in 2016.

Deze bezuiniging wordt ingeboekt bij de departementen ten laste van de dienstverleningsbudgetten P-Direkt en P-Direkt heeft haar tarieven hiermee naar beneden bijgesteld.

In het gesprek dat P-Direkt met de departementen heeft gevoerd over het niveau van de dienstverlening is het volgende afgesproken.

P-Direkt continueert tot en met 2016 de afgesproken dienstverlening en lost de financiële problematiek zelf op met uitzondering van 2013 waarin het budgettaire gat bij P-Direkt mede is gedicht door doorbelasting van het meerwerk en een additionele tariefopslag.

Voor 2014 en verdere jaren ziet P-Direkt derhalve door efficiëntere werkwijze mogelijkheid kortingen op het tarief toe te passen van € 4,1 per individuele arbeidsrelatie (2014), € 2,6 per individuele arbeidsrelatie (2015) en € 1,7 per individuele arbeidsrelatie (2016). P-Direkt doet dat in samenhang met de bezuinigingstaakstelling Rutte II die per 2016 ingaat.

Bezuinigingstaakstelling Rutte II

De bezuinigingstaakstelling die ingaat per 2016 is bij de ministeries in de begrotingen verwerkt en vanuit de ministeries is de vraag gesteld hoe hier vanuit P-Direkt de komende jaren op ingespeeld zou kunnen worden. Daarbij moet opgemerkt worden dat P-Direkt inmiddels vanaf 2008 alweer zo'n 6 jaar lang elk jaar 2 a 3 % efficiënter werkt en dat zet een behoorlijke druk op de organisatie.

P-Direkt zal desalniettemin met een versterkte inzet van het interne LEAN-programma een verdere efficiencytaakstelling van maximaal 1,5% (analoog aan de taakstelling Rutte I) op jaarbasis voor de jaren 2015 tot en met 2018 kunnen realiseren: dit betekent dat de P-Direkt tarieven met € 8,5 op jaarbasis naar beneden worden bijgesteld.

P-Direkt start dus een jaar eerder met deze 1,5% efficiencytaakstelling maar neemt daarin dan wel de Rutte I-korting (€ 2,6 in 2015 en € 1,7 in 2016) in mee.

Exploitatie

Baten-lastenagentschap P-Direkt Begroting van baten en lasten voor het jaar 2014 (x € 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten							
Omzet moederdepartement	7.035	4.143	4.558	4.553	4.487	4.421	4.344
Omzet overige departementen	67.766	68.804	69.295	69.221	67.718	66.228	64.521
Omzet derden	12	0	0	0	0	0	0
Rentebaten	0	0	0	0	0	0	0
Vrijval voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
Bijzondere baten	0	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	74.813	72.947	73.853	73.774	72.205	70.649	68.865
Lasten							
Apparaatskosten	55.169	61.210	58.145	56.184	55.127	54.080	53.044
– personele kosten	33.839	37.065	34.304	33.514	32.727	31.944	31.165
– <i>wv eigen personeel</i>	24.925	25.148	24.493	23.891	23.290	22.688	22.086
– <i>wv externe inhuur</i>	8.914	11.917	9.811	9.622	9.438	9.257	9.079
– materiële kosten	21.330	24.145	23.841	22.670	22.400	22.136	21.879
– <i>wv apparaat ICT</i>	–	12.418	12.197	11.982	11.774	11.572	11.376
– <i>wv bijdrage SSO's</i>	–	9.228	9.228	8.335	8.335	8.335	8.335
Rentelasten	3.422	3.100	3.100	2.560	2.020	1.480	1.030
Afschrijvingskosten	11.833	11.850	13.350	14.850	14.850	14.850	14.850
– materieel	88	86	86	81	76	71	66
– <i>wv apparaat ICT</i>	81	81	81	76	71	66	61
– immaterieel	11.745	11.764	13.264	14.769	14.774	14.779	14.784
Overige lasten	0	0	0	0	0	0	0
– dotaties voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
– bijzondere lasten	0	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	70.424	76.160	74.595	73.594	71.997	70.410	68.924
Saldo van baten en lasten	4.389	– 3.213	– 742	180	208	239	– 59

Saldo van baten en lasten

P-Direkt stuurt op een meerjarig neutraal resultaat en een vermogensbuffer van maximaal 5% van de gemiddelde omzet over de laatste drie jaar. P-Direkt prognosticeert voor eind 2013 een eigen vermogen dat boven het toegestane maximum uitkomt. Om ultimo 2014 op het toegestane percentage uit te komen stuurt P-Direkt voor het jaar 2014 op een resultaat van – € 0,742 mln. De extra kosten worden gemaakt ter verbetering van de informatievoorzieningen en verhoging van de klanttevredenheid.

Doorbelasting van de dienstverlening aan de departementen

Het tarief 2014 van de doorbelasting per individuele arbeidsrelatie (IAR) aan de deelnemers van de totale dienstverlening komt op € 570 ten opzichte van € 580 in 2013.

Apparaatskosten

De personeelskosten omvatten alle personele uitgaven van de ambtenaren in dienst en de gedetacheerde ambtenaren inclusief de kosten van uitzendkrachten en inhuur van externen.

De materiële kosten omvatten de directe inkoopkosten van de dienstverlening (cRMA, HRM-portaal, P-Direktportaal, SAP HR, Licenties en Contactcenter) en de uitgaven voor overige personele lasten, de normale huisvesting, communicatie, automatisering, kantoorkosten, verkoopkosten, adviesopdrachten en overige kosten ten behoeve van het apparaat.

De baten-lastenagentschappen

Rentelasten

De rentelasten hebben betrekking op de financieringslasten voor de bij het Ministerie van Financiën aangevane leningen ten behoeve van de aanschaf van de licenties en de bouw van de dienstverlening.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten bestaan uit afschrijvingen van de investeringen in de immateriële en materiële vaste activa.

Kasstroomoverzicht 2014

Baten-lastenagentschap P-Direkt (bedragen x € 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2014	18.736	21.927	18.714	12.820	11.970	11.620	11.670
2. Totaal operationele kasstroom	14.828	8.587	7.456	14.000	14.500	14.900	14.900
Totaal investeringen (-/-)	- 405	- 15.000	- 10.000	0	0	0	0
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0	0	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 405	- 15.000	- 10.000	0	0	0	0
Enmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0	0	0	0	0
Enmalige storting door het moederdepartement (+)	0	0	0	0	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	- 11.232	- 11.800	- 13.350	- 14.850	- 14.850	- 14.850	- 14.850
Beroep op leenfaciliteit (+)	0	15.000	10.000	0	0	0	0
4. Totaal financieringskasstroom	- 11.232	3.200	- 4.850	- 14.850	- 14.850	- 14.850	- 14.850
5. Rekening-courant RHB 31 december 2014 (=1+2+3+4)	21.927	18.714	12.820	11.970	11.620	11.670	11.720

Voor 2014 is een beroep gedaan op de leenfaciliteit voor de projecten in het kader van de verkenningen nieuwe dienstverlening. Deze lening wordt vanaf 2015 in vijf jaar afgelost.

In 2014 en verder is sprake van een sluitende exploitatie waarin kasbetalingen worden gematched door de kasinkomsten.

Doelmatigheid

P-Direkt verbetert de doelmatigheid in de HR-kolom van de Rijksoverheid en levert een bijdrage aan een slagvaardige rijksdienst. Naast deze «macro»- doelmatigheid streeft P-Direkt naar doelmatigheid van de eigen bedrijfsvoering. Om de bestaande dienstverlening doelmatiger uit te voeren worden de processen onder de loep genomen en geschoond van dubbels en onnodige stappen. Ook worden tijdsintensieve repeterende taken zo veel mogelijk geautomatiseerd.

Deze doelmatigheidswinsten zijn noodzakelijk om de afgesproken efficiencyverbeteringen (zie paragraaf 4.2) te kunnen realiseren.

Dienstverlening

Jaarlijks spreekt P-Direkt met de opdrachtgevers af wat de (ontwikkeling in de) dienstverlening is. Deze wordt vastgelegd in het Jaarplan en de daaraan gekoppelde producten- en dienstengids. Ook worden met hen afspraken gemaakt over de servicelevels op die dienstverlening in het Servicecharter.

Optimaal beheer bedrijfsvoering

P-Direkt geeft uitvoering aan de doelmatigheidseis door bij een kwalitatief goede dienstverlening:

De baten-lastenagentschappen

- te sturen op een optimaal contractmanagement binnen de dienstverlening met leveranciers en afnemers. Onder andere door bij leveranciers afspraken te maken om de dienstverlening jaarlijks goedkoper af te nemen;
- te sturen op het niveau van kostprijzen om inzichtelijkheid te bieden in het kostenverloop en de resultaten van de dienstverlening.

Kengetallen

P-Direkt werkt met een Producten en Diensten Gids (PDG) en servicelevels die zijn vastgesteld in overleg met de opdrachtgevers. De servicelevels zijn geen doel op zich, maar dienen als minimaal te realiseren normen. De opdrachtgevers mogen er op vertrouwen dat P-Direkt in de dienstverlening streeft naar een zo hoog mogelijke score. De opdrachtgevers worden maandelijks geïnformeerd over de gerealiseerde servicelevels. Samen met hen stelt P-Direkt vast of eventuele tekortkomingen hierin hebben geleid tot onoverkomelijke problemen. Op basis hiervan maakt P-Direkt afspraken voor de servicelevels in de volgende maand(en). Indien noodzakelijk zal P-Direkt de werkzaamheden (her)prioriteren en aanvullende verbetermaatregelen nemen. De invulling van de taakstellingen hebben geen invloed gehad op de het niveau van de servicelevels. De score op de servicelevels wordt uitgedrukt in percentages of de score op een schaal van 1 – 10.

Doelmatigheidsindicatoren							
Omschrijving Generiek Deel	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Verloop kostprijzen	584,6	580	570	567	564	561	555
Verloop tarieven (basisjaar 2011 = 100)	102	101	99	99	98	98	97
Aantal individuele arbeidsrelaties (IAR)	125.959	123.670	121.430	119.430	117.430	115.430	113.430
Totale omzet basisdienstverlening (x 1.000)	70.318	68.474	67.688	66.197	64.719	63.253	61.466
Totale omzet overige + projecten (x 1.000)	4.495	4.473	6.165	7.575	7.485	7.395	7.395
FTE-totaal (excl. externe inhuur)	425	425	407	397	387	377	367
Saldo van baten en lasten (%)	5,95%	- 4,40%	- 0,98%	0,24%	0,29%	0,34%	- 0,09%
Medewerkerstevredenheid	7	7	7	7	7	7	7
Omschrijving Specifiek Deel	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ICT Diensten							
Contactcenter gebruikerstevredenheid	6	7	7	7	7	7	7
Tijdige afhandeling mutaties: – opdracht verwerkt voor afgesproken salarisbetaling	90,0%	95,0%	95,0%	95,0%	95,0%	95,0%	95,0%
– kritische mutatieopdrachten (aanstelling, ontslag, overplaatsing) binnen 5 werkdagen afgehandeld.	nvt	95,0%	95,0%	95,0%	95,0%	95,0%	95,0%
Vraagafhandeling Contactcenter – ingediende vragen per telefoon/ e-mail/ post worden binnen 5 werkdagen afgehandeld	90,0%	90,0%	90,0%	90,0%	90,0%	90,0%	90,0%
– per mail in gediende vragen worden in een keer goed afgehandeld	nvt	90,0%	90,0%	90,0%	90,0%	90,0%	90,0%
Klachtbehandeling: P-Direkt reageert op klachten ingediend volgens klachtenprocedure binnen 5 werkdagen	90,0%	90,0%	90,0%	90,0%	90,0%	90,0%	90,0%
Responsetijden Contactcenter: gemiddelde responstijd voor het opnemen van de telefoon is gemiddeld minder dan 30 seconden na keuzemenu	35,5 sec	30 sec	30 sec	30 sec	30 sec	30 sec	30 sec
Beschikbaarheid systeem	98,0%	98,0%	98,0%	98,0%	98,0%	98,0%	98,0%
Wet- en regelgeving up to date	98,0%	98,0%	98,0%	98,0%	98,0%	98,0%	98,0%
Betrouwbaarheid: P-Direkt draagt zorg voor tijdige en juiste gegevenslevering (interfaces, rapportages)	98,0%	98,0%	98,0%	98,0%	98,0%	98,0%	98,0%
Doorlichting gepland			2014				

De baten-lastenagentschappen

De specifieke kwaliteitsindicatoren zijn hieronder kort toegelicht.

- Beschikbaarheid systeem: de P-Direktsystemen (P-Direktportaal, Rijksportaal Personeel en het P-Dossier) zijn 7x24 uur beschikbaar. Het service-window voor de systemen is van 8.30 uur – 17.00 uur, gedurende deze tijden is de beschikbaarheidnorm van toepassing.
- Wet- en regelgeving up to date: Wijzigingen met betrekking tot de wet- en regelgeving zijn binnen 2 weken na publicatie in de Staatscourant op het Rijksportaal Personeel raadpleegbaar.
- Gebruikerstevredenheid: P-Direkt houdt maandelijks een enquête onder medewerkers (gebruikers) op de ministeries. Willekeurige gebruikers ontvangen een e-mail met een uitnodiging om vragen over de dienstverlening van P-Direkt te beantwoorden. Op deze wijze wordt inzicht verkregen in de tevredenheid over het P-Direktportaal, het Contactcenter, het Rijksportaal Personeel en de salarisverwerking.

4.3 De Werkmaatschappij

Inleiding

De Werkmaatschappij is een baten-lastenagentschap onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en per 1 januari 2008 officieel ingesteld. Bij het opstellen van de begroting 2014 is uitgegaan van de bestaande samenstelling van De Werkmaatschappij in 2013. Per 1 januari 2014 bestaat de organisatie uit een Houdster, stafafdeling Financiën & Control en 12 bedrijfseenheden.

De bedrijfseenheden van De Werkmaatschappij leveren een breed scala aan producten en diensten op het terrein van de bedrijfsvoering aan onderdelen van de rijksoverheid. Of het nu gaat om HRM dienstverlening, om grafische dienstverlening of het bieden van coaching of post- en koeriersdiensten. Het speerpunt voor De Werkmaatschappij is het optimaliseren van de bedrijfsvoering van het Rijk zodat de kosten hiervoor kunnen dalen.

Bij het opstellen van de begroting 2014 is uitgegaan van de 2013 tarieven waarbij rekening is gehouden met de generieke taakstellingen. Ingeval van grote structurele stijgingen van toeleveranciers zal De Werkmaatschappij dit doorberekenen in de betreffende tarieven.

Ontwikkelingen

De activiteiten van de Werkmaatschappij worden bekostigd uit de omzet gebaseerd op aan afnemers geleverde producten en diensten tegen jaarlijks vastgestelde tarieven (PxQ). Eventuele gevolgen vanuit het kabinetsbeleid omtrent lage loonschalen en de Hervormingsagenda Rijk voor De Werkmaatschappij zijn nog niet meegenomen in de ontwerpbegroting.

Exploitatie

Baten-lastenagentschap De Werkmaatschappij
Begroting van baten en lasten voor het jaar 2014 (x € 1.000)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten							
Omzet moederdepartement	31.817	35.273	32.838	32.455	32.447	32.503	32.503
Omzet overige departementen	77.743	62.546	67.205	68.892	70.609	72.367	72.367
Omzet derden	2.705	5.576	7.602	7.605	7.607	7.619	7.619
Rentebaten	0	0	0	0	0	0	0
Vrijval voorzieningen	629	0	0	0	0	0	0
Bijzondere baten	806	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	113.700	103.395	107.645	108.952	110.663	112.488	112.488
Lasten							
Apparaatskosten	113.859	102.227	106.805	108.496	110.211	112.019	112.019
– personele kosten	76.344	70.632	79.534	81.021	82.517	84.146	84.146
– <i>wv eigen personeel</i>	<i>63.886</i>	<i>65.687</i>	<i>73.874</i>	<i>75.635</i>	<i>77.416</i>	<i>79.234</i>	<i>79.234</i>
– <i>wv externe inhuur</i>	<i>12.458</i>	<i>5.711</i>	<i>5.660</i>	<i>5.386</i>	<i>5.101</i>	<i>4.912</i>	<i>4.912</i>
– materiële kosten	37.515	31.595	27.271	27.475	27.694	27.873	27.873
– <i>wv apparaat ICT</i>	<i>9.379</i>	<i>7.940</i>	<i>6.818</i>	<i>6.869</i>	<i>6.923</i>	<i>6.968</i>	<i>6.968</i>
– <i>wv bijdrage SSO's</i>		<i>8.182</i>	<i>9.282</i>	<i>9.371</i>	<i>9.460</i>	<i>9.551</i>	<i>9.551</i>
Rentelasten	91	0	35	35	35	35	35
Afschrijvingskosten	1.450	868	410	420	417	434	434
– materieel	1.035	371	410	420	417	434	434
– <i>wv apparaat ICT</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
– immaterieel	415	497	0	0	0	0	0
Overige lasten	3.780	40	0	0	0	0	0
– dotaties voorzieningen	859	40	0	0	0	0	0
– bijzondere lasten	2.921	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	119.180	103.135	107.251	108.952	110.663	112.488	112.488
Saldo van baten en lasten	– 5.480	260	394	0	0	0	0

* 2012 betreffen realisatie cijfers, 2013 eerste suppletoire begroting en 2014 de ontwerpbegroting

Toelichting

Uitgangspunt voor de begroting van baten en lasten van De Werkmaatschappij is een kostendekkende exploitatie.

Baten

De eenheden die de grootste bijdrage in 2014 leveren aan de omzet en kosten bij De Werkmaatschappij zijn het EC O&P voor ca. € 40 mln., Interim Rijk voor ca. € 19 mln en Vijfkeerberluis voor ca. € 11 mln. De meerjarenontwikkeling van de omzet is een resultante van de verwachte toename van de reguliere productieafzet bij meerdere bedrijfseenheden als gevolg van uitbreiding van de interdepartementale klantenkring en/of aanpassing van het producten en dienstenaanbod op de vraag.

Voor de bezuinigingstaakstelling Rutte II zal De Werkmaatschappij in samenspraak met haar klanten komen tot afspraken voor de invulling van de taakstelling. In de begroting gaat De Werkmaatschappij ervan uit dat de vraaguitval uit hoofde van de additionele taakstelling zal worden gecompenseerd door de aansluiting van (onderdelen van) departementen die nog geen producten en diensten afnemen bij De Werkmaatschappij.

Lasten

De generieke en additionele taakstellingen vragen van De Werkmaatschappij, door het verlagen van de tarieven, ook een verlaging van de kosten. Door de verwachte organische groei en door besparende maatregelen te treffen, houdt De Werkmaatschappij haar kostenniveau de

De baten-lastenagenschappen

komende jaren ongeveer op hetzelfde niveau. Besparingsmaatregelen zijn onder andere het verhogen van declarabiliteit en terugdringen van externe inhuur.

Kasstroomoverzicht 2014

Baten-lastenagenschap DWM (bedragen x € 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2014	19.898	20.240	19.773	20.279	20.299	20.117	19.750
2. Totaal operationele kasstroom	- 9.165	1.128	804	420	418	434	434
Totaal investeringen (-/-)	- 1.135	- 1.000	- 1.000	- 1.000	- 1.000	- 1.000	- 1.000
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	504	0	0	0	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 631	- 1.000	- 1.000	- 1.000	- 1.000	- 1.000	- 1.000
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0	0	0	0	0
Eenmalige storting door het moederdepartement (+)	9.945	0	0	0	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	- 597	- 1.595	- 298	- 400	- 600	- 800	- 1.000
Beroep op leenfaciliteit (+)	0	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
4. Totaal financieringskasstroom	9.348	- 595	702	600	400	200	0
5. Rekening-courant RHB 31 december 2014 (=1+2+3+4)	19.450	19.773	20.279	20.299	20.117	19.751	19.184

Het hoge Rekening-courantsaldo ultimo 2014 wordt verklaard door omvangrijk geldverkeer bij enkele bedrijfseenheden. De ontwikkeling in het saldo van de rekening courant is een resultante van de ontwikkeling van de operationele kasstroom en de verwachte investeringen.

De Werkmaatschappij streeft ernaar bij een omvangrijke rekening-courantstand een beperkt beroep te doen op de leenfaciliteit. De opgenomen lening betreft dan ook alleen investeringen boven € 0,5 mln.

Doelmatigheid

De Werkmaatschappij levert als Shared Service Organisatie vele producten en diensten. Door de diversiteit van producten en diensten en de tarieven is gekozen voor een tweetal overall indicatoren voor de integrale kostprijzen en de verkooptarieven. Beide zijn door indexcijfers weergegeven (2011 = 100).

Doelmatigheidsindicatoren							
Omschrijving Generiek Deel	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kostprijzen per product (groep) (indexcijfer)	100,8	98,5	99	98,5	98	98	98
Tarieven/uur (indexcijfer)	98	98,5	99	98,5	98	98	98
Omzet per FTE	147.329	133.413	125.612	126.971	128.762	130.746	130.746
FTE-totaal (excl. externe inhuur)	762	775	857	860	861	862	862
Saldo van baten en lasten (%)	- 4,90%	0,20%	0,37%	0,28%	0,24%	0,20%	0,20%
Kwaliteitsindicator 1 – KTO	6,2	7,1	7,1	7,1	7,1	7,1	7,1
Kwaliteitsindicator 2 – MTO	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Doorlichting gepland			2014				

* T.o.v. 2013 eerste suppletoire begroting zijn de indexcijfers van de kostprijzen en tarieven aangepast.

De baten-lastenagentschappen

Toelichting

Vanwege de taakstelling op basis van de tarieven van 2011 verlaagt De Werkmaatschappij in de periode 2012 t/m 2016 haar tarieven jaarlijks. De generieke taakstelling is vertaald in jaarlijkse taakstellingsbedragen. De Werkmaatschappij heeft de generieke taakstelling verwerkt door een verlaging van haar tarieven toe te passen. De verlagingen zijn berekend door de taakstellingsbedragen af te zetten in percentages van de omzet van 2011. De BTW verhoging van 2012 is verwerkt in de tarieven van 2013.

De stijging in 2014 van de indexcijfers (zowel tarief als kosten) wordt veroorzaakt door een doorberekende stijging van ICT kosten. De tarieven van De Werkmaatschappij ontwikkelen zich volgens de trend van de bovenstaande indexcijfers. Om een nul resultaat te behalen, moeten de integrale kostprijzen dezelfde trend volgen als de tarieven.

Groei van De Werkmaatschappij is geen doel op zich, maar zal organisch groeien als gevolg van het vollediger aansluiten van departementen. Hierdoor hoeven de departementen minder in eigen beheer uit te voeren dan wel uit te besteden in de markt. Met deze organische groei hangt ook de groei in FTE's samen.

4.4 FMHaaglanden

Inleiding

FMHaaglanden is een baten-lastenagentschap en valt onder het Directoraat-generaal Organisatie en Bedrijfsvoering Rijk (DGOBR).

FMHaaglanden verzorgt de facilitaire dienstverlening voor de departementen Buitenlandse Zaken (BZ), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Infrastructuur en Milieu (IenM), Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), Veiligheid en Justitie (VenJ), Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

Per 1 januari 2014 sluit het departement Economische Zaken (EZ) aan. Daarna zullen Financiën (FIN) en Algemene Zaken (AZ) nog aansluiten.

FMHaaglanden levert producten en diensten op het gebied van gebouwbeheer, exploitatie, consumptieve diensten, risicobeheersing, schoonmaak, verhuizen, post en reprografie, verstrekken van inrichting, voorzieningen, vervoer, facility management en overige diensten.

FMHaaglanden wil de professionele dienstverlener zijn voor rijksorganisaties in de regio Haaglanden, die gefaciliteerde rijkswerkplekken levert waardoor klanten comfortabel kunnen werken.

De volgende hoofddoelstellingen worden onderscheiden:

- Het faciliteren van alle rijkorganisaties, uitgezonderd Defensie, binnen het verzorgingsgebied van de regio Haaglanden.
- Het leveren van rijksbrede producten en diensten met eenduidige normen en uniforme doorbelasting.
- Tevreden klanten en opdrachtgevers.

Ontwikkelingen

De komende jaren staan voor FMH in het teken van nieuwe aansluitingen, het masterplan huisvesting, de samenwerking met facilitaire concern-dienstverleners en de governance en sourcing van de Rijksbrede bedrijfsvoering (project SGO-5).

De realisatie van het masterplan huisvesting leidt tot veel mutaties in het verzorgingsgebied. Dit zal in de komende jaren gepaard gaan met relatief veel verhuisbewegingen tussen de diverse panden.

FMHaaglanden, Belastingdienst (BD), Dienst Justitiële inrichtingen (DJI) en Rijkswaterstaat (RWS) werken gezamenlijk toe naar een rijksbreed netwerk van facilitaire concerndienstverleners (ambitie 2020). Hiervoor is het samenwerkingsverband Landelijk Facilitair Management Overleg (LFMO) opgericht. De concerndienstverleners streven naar een gestandaardiseerd basispakket aan dienstverlening, één kostprijsmodel en een gelijke klantbenadering door de vier facilitaire concerndienstverleners in 2015.

In het regeerakkoord is vanaf 2016 een nieuwe taakstelling voor de Rijksdienst opgenomen. Eén van de projecten die door het SGO is geïnitieerd om bij te dragen aan de toekomstige organisatie en sturing van de bedrijfsvoering bij het concern Rijk is het SGO-project 5 «Governance en sourcing binnen de bedrijfsvoering». Om het eindbeeld in 2016 te implementeren wordt mogelijk in 2014 gestart met een aantal pilot departementen die samen met de SSO's, waaronder FMHaaglanden, volgens het nieuwe governancemodel gaan werken.

Exploitatie

Baten-lastenagenschap FMH Begroting van baten en lasten voor het jaar 2014 (x € 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten							
Omzet moederdepartement	32.067	12.567	15.143	14.952	14.765	14.580	14.398
Omzet overige departementen	72.331	82.724	88.882	84.799	83.747	82.711	81.690
Omzet derden	512	0	0	0	0	0	0
Rentebaten	0	0	0	0	0	0	0
Vrijval voorzieningen	18	0	20	20	20	20	20
Bijzondere baten	37	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	104.965	95.291	104.045	99.771	98.532	97.311	96.108
Lasten							
Apparaatskosten	96.737	88.365	97.224	93.210	92.053	90.912	89.789
– personele kosten	25.663	23.523	28.777	27.641	27.297	26.957	26.623
– <i>wv eigen personeel</i>		21.171	25.899	24.877	24.567	24.262	23.961
– <i>wv externe inhuur</i>		2.352	2.878	2.764	2.730	2.696	2.662
– materiële kosten	71.074	64.842	68.447	65.569	64.756	63.955	63.166
– <i>wv apparaat ICT</i>		2.523	2.128	2.096	2.064	2.033	2.003
– <i>wv bijdrage SSO's</i>		6.115	7.458	7.344	7.234	7.125	7.019
Rentelasten	264	898	424	403	398	393	389
Afschrijvingskosten	4.777	6.028	6.376	6.137	6.061	5.985	5.910
– materieel	4.777	5.828	6.376	6.137	6.061	5.985	5.910
– <i>wv apparaat ICT</i>	0	25	0	0	0	0	0
– immaterieel	0	200	0	0	0	0	0
Overige lasten	37	0	20	20	20	20	20
– dotaties voorzieningen	0	0	20	20	20	20	20
– bijzondere lasten	37	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	101.814	95.291	104.045	99.771	98.532	97.311	96.108
Saldo van baten en lasten	3.151	0	0	0	0	0	0

Toelichting op baten en lasten

Uitgangspunt voor de begroting van baten en lasten van FMHaaglanden is een kostendeekkende exploitatie. Een eventueel batig saldo zal aan het eigen vermogen worden toegevoegd om toekomstige tegenvallers te kunnen opvangen dan wel in de vorm van een prijsverlaging aan de opdrachtgevers wordt teruggegeven.

In de ontwerpbegroting is geen rekening gehouden met de PPS constructie van de panden Korte Voorhout 7 en Rijnstraat 8 (met uitzondering van de dienst Vervoer). Daarnaast is de aansluiting AZ niet meegenomen in de exploitatie. Voor beide zaken is onvoldoende informatie beschikbaar om de financiële impact te kunnen bepalen. Om diezelfde reden is de impact van demarcatie RGD niet meegenomen in de begroting. Tot slot is er geen indexering toegepast vanaf 2014.

De toename van de omzet van de overige departementen in 2014 is het gevolg van de aansluitingen van Economische Zaken en een klein deel Financiën (FIN).

De generieke taakstelling Rutte I van 6% (4x 1,5%) op het eigen apparaat is zowel verwerkt in de baten als lasten. Dit is niet direct zichtbaar door wijzigingen in het verzorgingsgebied en de dienstverlening.

De bezuinigingstaakstelling Rutte II ligt bij de departementen en wordt ingevuld met een vermindering van taken dan wel versoberingen. FMHaaglanden werkt samen met de opdrachtgevers aan een versobering

De baten-lastenagentschappen

van het dienstverleningspakket. Doordat DgOBR heeft besloten een deel van Rutte II in te vullen als efficiency taakstelling is de taakstelling Rutte I ad 1,5% per jaar doorgetrokken over de jaren.

Omzet verdeeld per productgroep							
Totale omzet per product(groep) of dienst	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Basis	78.943	74.870	86.453	82.632	81.392	80.172	78.969
Basis+	6.428	7.138	7.474	7.406	7.406	7.406	7.406
Maatwerk	11.100	5.157	3.190	3.160	3.160	3.160	3.160
Werkelijk	7.584	7.335	6.619	6.264	6.264	6.264	6.264
Overige opbrengsten	855	791	289	289	289	289	289
Totaal	104.910	95.291	104.025	99.751	98.511	97.291	96.088

Productgroepen

- Basis: het afgesproken pakket van producten en diensten dat de opdrachtgever afneemt van de opdrachtnemer en waarvoor de opdrachtgever een vaste prijs betaalt per vaste verrekeneenheid. De prijs (p) en de hoeveelheid (q) staan in principe gedurende het jaar vast. Bij substantiële wijzigingen in de dienstverlening zijn aanpassingen gedurende het jaar mogelijk. Het af te nemen volume (q) wordt in het jaar t-1 door de opdrachtgever bepaald.
- Basis plus: producten en diensten waarvoor de opdrachtgever, afhankelijk van de hoeveelheid afgenomen producten en diensten, een prijs per artikel/product/dienst betaalt. De prijs (p) staat gedurende het jaar vast, de hoeveelheid (q) is afhankelijk van de vraag van artikelen/producten/diensten door de klant/opdrachtgever in het betreffende jaar.
- Maatwerk: producten en diensten waarover tussen de opdrachtgever en de opdrachtnemer aparte afspraken worden gemaakt en waarvoor opdrachtnemer eerst een offerte uitbrengt aan opdrachtgever. Zowel de prijs (p) als de hoeveelheid (q) zijn dan ook vraag dan wel afname gestuurd.
- Werkelijke kosten: producten die tegen de werkelijke gemaakte kosten bij de opdrachtgever in rekening worden gebracht. Zowel de prijs (p) en de hoeveelheid (q) zijn dan ook vraag dan wel afname gestuurd.
- Overig: producten en diensten die buiten de productendienstencatalogus vallen van FMHaaglanden en zijn opgenomen in de specifieke dienstverleningsafspraken (DVA's) met de opdrachtgever.

Personele kosten

De personele kosten omvatten alle personele uitgaven van de ambtenaren in dienst, gedetacheerde ambtenaren en kosten van uitzendkrachten en inhuur van externen.

Materiële kosten

De materiële kosten bestaan voor een belangrijk deel uit de directe inkoopkosten van de dienstverlening. Daarnaast vallen de kosten voor huisvesting, ICT en de servicekosten BZK onder deze post.

Afschrijvingskosten

De overgenomen activa van de departementen is geactiveerd en worden conform de betreffende regelgeving afgeschreven. Voor nieuwe investeringen is dit eveneens van toepassing.

De baten-lastenagentschappen

Rentelasten

Onder deze post zijn alle rentelasten opgenomen die verband houden met de financiering van materiële en immateriële vaste activa vanuit het Ministerie van Financiën.

Kasstroomoverzicht 2014

Baten-lastenagentschap FMH (bedragen x € 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2014	16.387	11.235	11.235	11.235	11.235	11.235	11.235
2. Totaal operationele kasstroom	9.821	6.028	4.981	5.128	5.217	5.287	5.023
Totaal investeringen (-/-)	- 18.167	- 6.510	- 8.400	- 4.000	- 4.000	- 4.000	- 4.000
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	933	0	0	0	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 17.234	- 6.510	- 8.400	- 4.000	- 4.000	- 4.000	- 4.000
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0	0	0	0	0
Eenmalige storting door het moederdepartement (+)	0	0	0	0	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	- 4.122	- 6.028	- 4.981	- 5.128	- 5.217	- 5.287	- 5.023
Beroep op leenfaciliteit (+)	18.000	6.510	8.400	4.000	4.000	4.000	4.000
4. Totaal financieringskasstroom	13.878	482	3.419	- 1.128	- 1.217	- 1.287	- 1.023
5. Rekening-courant RHB 31 december 2014 (=1+2+3+4)	22.853	11.235	11.235	11.235	11.235	11.235	11.235

Toelichting bij het kasstroomoverzicht

In 2014 is naast de aansluiting ELI en vervangingsinvesteringen rekening gehouden met de investering in een nieuw facilitair management informatie systeem (FMIS). Vanaf 2015 is het uitgangspunt dat er een gelijkmatig investeringsniveau is. Hierdoor blijft het beroep op de leenfaciliteit gelijk.

Doelmatigheid

Doelmatigheidsindicatoren							
Omschrijving Generiek Deel	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Verloop tarieven basisdienstverlening (norm 2011)	96	108	119	117	115	113	111
Omzet per productgroep (pxq)							
- Basis	78.943	74.870	86.453	82.632	81.392	80.172	78.969
- Basis+	6.428	7.138	7.474	7.406	7.406	7.406	7.406
- Maatwerk	11.100	5.157	3.190	3.160	3.160	3.160	3.160
- Werkelijk	7.584	7.335	6.619	6.264	6.264	6.264	6.264
- Overige opbrengsten	855	791	289	289	289	289	289
FTE-totaal (excl. externe inhuur)	350,7	380	451	437	433	429	424
Saldo van baten en lasten (%)	3%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Klanttevredenheid (KTO)	Tevreden	Tevreden	Tevreden	Tevreden	Tevreden	Tevreden	Tevreden
Medewerkerstevredenheid (MTO)	Tevreden	Tevreden	Tevreden	Tevreden	Tevreden	Tevreden	Tevreden
Doorlichting afgerond	2012						

Toelichting op doelmatigheidsindicatoren

Als gevolg van het nieuwe werken wordt dezelfde werkplek intensiever gebruikt. Een gevolg hiervan is dat ook de invulling van de dienstverlening wijzigt. De kosten voor de dienstverlening dalen niet door het intensiever gebruik van de werkplek.

4.5 Shared Service Centrum-ICT

Inleiding

SSC-ICT Den Haag is de rijksbrede shared service organisatie die de Compacte Rijksdienst ontzorgt met generieke en gemeenschappelijk ICT oplossingen en functioneert met ingang van 1 januari 2013 als baten-lastenagentschap onder BZK/DGOBR.

SSC-ICT is in het kader van project 4 van de Compacte Rijksdienst aangewezen als dienstverlener voor het Overheids Data Center (ODC) voor de Haagse km². De hiermee verband houdende omzet en kosten is onderdeel van deze begroting. De migratie van de departementale datacenters naar het nieuwe Overheids DataCenter voor de Haagse vierkante kilometer (ODC DH KM²) betekent voor SSC-ICT DH een stijging van de baten en lasten

SSC-ICT Den Haag levert generieke Rijksbrede toepassingen als Rijksportaal en de Samenwerkingsruimte. Daarnaast verzorgt SSC-ICT voor de aangesloten departementen de telecommunicatie, hosting van bedrijfspecifieke applicaties en op de Digitale Werkplek omgeving Rijk (DWR) gebaseerde kantoorautomatisering. In 2014 betreft dit de departementen van BZK, IenM, VWS en SZW.

Naar verwachting wordt conform project 7 van de Compacte Rijksdienst de dienstverlening per 1 oktober 2013 uitgebreid met FIN en medio 2014 met ELI. De financiële verwerking hiervan zal na definitieve besluitvorming plaatsvinden in de eerstvolgende begroting. Eveneens conform project 7 van de Compacte Rijksdienst zal het baten-lastenagentschap GDI, de ICT organisatie van VenJ per 1 januari 2014 overkomen naar BZK. Het streven is GDI per 1 januari 2015 te integreren in SSC-ICT Den Haag.

Exploitatie

Baten-lastenagentschap SSC-ICT Begroting van baten en lasten voor het jaar 2014 (x € 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten							
Omzet moederdepartement		25.507	28.400	28.700	28.200	27.600	27.100
Omzet overige departementen		89.679	88.800	90.900	93.500	95.200	96.900
Omzet derden		0	0	0	0	0	0
Rentebaten		0	0	0	0	0	0
Vrijval voorzieningen		0	0	0	0	0	0
Bijzondere baten		0	0	0	0	0	0
Totaal baten		115.186	117.200	119.600	121.700	122.800	124.000
Lasten							
Apparaatskosten		98.231	99.300	101.100	102.500	103.400	104.600
– personele kosten		44.582	45.400	44.700	44.000	43.300	42.700
– <i>wv eigen personeel</i>		21.183	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000
– <i>wv externe inhuur</i>		23.399	23.300	22.600	22.000	21.300	20.700
– materiële kosten		53.649	53.900	56.400	58.500	60.100	61.900
– <i>wv apparaat ICT</i>		40.598	47.200	49.900	52.200	53.900	55.900
– <i>wv bijdrage SSO's</i>		2.811	2.800	2.700	2.600	2.600	2.500
Rentelasten		1.365	1.400	1.600	1.700	1.700	1.700
Afschrijvingskosten		15.590	16.500	16.900	17.500	17.700	17.700
– materieel		15.590	16.500	16.900	17.500	17.700	17.700
– <i>wv apparaat ICT</i>		15.579	16.500	16.900	17.500	17.700	17.700
– immaterieel		0	0	0	0	0	0
Overige lasten		0	0	0	0	0	0
– dotaties voorzieningen		0	0	0	0	0	0
– bijzondere lasten		0	0	0	0	0	0
Totaal lasten		115.186	117.200	119.600	121.700	122.800	124.000
Saldo van baten en lasten		0	0	0	0	0	0

Baten en lasten van de dienstverlening

SSC-ICT Den Haag werkt op basis van een kostendekkende op output gebaseerde baten-lastenexploitatie.

Personele kosten

De personele kosten omvatten alle personele uitgaven van de ambtenaren in dienst, gedetacheerde ambtenaren en kosten van uitzendkrachten en inhuur van externen.

Materiële kosten

De materiële kosten bestaan voor een belangrijk deel uit de directe inkoopkosten van de dienstverlening, zoals kosten voor de (reguliere) ICT-werkplek en hostingskosten voor applicaties. Daarnaast vallen de kosten voor huisvesting, ICT en de servicekosten Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties onder deze post.

Rentelasten

De rentelasten hebben betrekking op de financieringslasten voor de bij Financiën aangegane leningen voor de aanschaf van de voor de dienstverlening benodigde materiële vaste activa. Vanaf 2014 betreft dit ook de investeringen in het nieuwe ODC DH Km². De rente is bepaald met een rekenrente van 4% en wordt verrekend conform de door Financiën bij het aangaan van de leningen gehanteerde tarieven.

De baten-lastenagentschappen

Afschrijvingskosten en specifieke ICT middelen

De afschrijvingen bestaan uit afschrijvingen van de investeringen in materiële vaste activa. De voor de generieke en gemeenschappelijke basis- en basisplustienstverlening benodigde materiële vaste activa zijn in eigendom bij SSC-ICT Den Haag.

Voorzieningen die met projectgebonden rijks gelden, bijvoorbeeld Vernieuwing Rijksdienst, zijn gefinancierd worden niet geactiveerd. Specifieke ICT middelen zijn eigendom van de opdrachtgever.

Kasstroomoverzicht 2014

Baten-lastenagentschap SSC-ICT (bedragen x € 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2014 (=1+2+3+4)		0	4.980	5.000	5.000	5.000	5.000
2. Totaal operationele kasstroom		14.467	16.520	16.900	17.500	17.700	17.700
Totaal investeringen (-/-)		- 66.654	- 18.800	- 22.600	- 21.100	- 16.300	- 16.800
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)		0	0	0	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom		- 66.654	- 18.800	- 22.600	- 21.100	- 16.300	- 16.800
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)		0	0	0	0	0	0
Eenmalige storting door het moederdepartement (+)		2.869	0	0	0	0	0
Eenmalige storting door De Werkmaatschappij (+)		5.100	0	0	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)		- 17.456	- 16.500	- 16.900	- 17.500	- 17.700	- 17.700
Beroep op leenfaciliteit (+)		66.654	18.800	22.600	21.100	16.300	16.800
4. Totaal financieringskasstroom		57.167	2.300	5.700	3.600	- 1.400	- 900
5. Rekening-courant RHB 31 december 2014 (=1+2+3+4)		4.980	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000

In het kasstroomoverzicht worden 3 geldstromen onderscheiden:

Als het totaal operationele kasstroom is het saldo van van ontvangsten van afnemers en betalingen aan personeel en crediteuren.

Bij het totaal investeringskasstroom zijn de uitgaven verantwoord die verband houden met de investeringen in materiële vaste activa.

Onder totaal financieringskasstroom is het saldo weergegeven van de ontvangen gelden van de bij Financiën voor investeringen in materiële vaste activa op te nemen leningen, en de aflossingen daarop, alsmede eenmalige uitkeringen van of stortingen aan het moederdepartement Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Het saldo van al deze geldstromen wordt geregistreerd op de bij de Rijkshoofdboekhouding aangehouden Rekening Courant. Dagelijks wordt hierop tevens het saldo bij- of afgeschreven van de mutaties op de bankrekening van SSC-ICT.

Doelmatigheid

SSC-ICT heeft de taakstellende opdracht haar tarieven in de periode tot en met 2015 jaarlijks met 1,5% te laten dalen. Voor de taakstelling onder Rutte II wordt deze aanpak vanaf 2016 voortgezet.

SSC-ICT Den Haag realiseert de hiervoor benodigde kostenreductie door bij uitbreiding van de dienstverlening efficiency slagen te maken, beperken van de externe inhuur, efficiëntere inzet van materiaal alsmede het scherper inkopen hiervan.

De baten-lastenagentschappen

Aanvullend heeft SSC-ICT voorstellen gedaan waarmee de aangesloten departementen hun ICT uitgaven bij SSC-ICT met 10% kunnen verminderen. Het is aan de departementen in hun opdrachtgevende rol hier verder invulling aan te geven.

Ook de migratie van de departementale datacenters naar het nieuwe ODC DH KM² zal bij de deelnemende departementen een bijdrage leveren aan het terugdringen van de ICT uitgaven.

Doelmatigheid							
Omschrijving Generiek Deel	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
taakstellende tariefverlaging		- 1,50%	- 1,50%	- 1,50%	- 1,50%	- 1,50%	- 1,50%
Kostprijs voor beheertaken (werkplektarief, exclusief datacenter)		1.875	1.840	1.810	1.785	1.760	1.735
Totale omzet per product of dienst		115.186	117.200	119.600	121.700	122.800	124.000
- vv generiek (infrastructuur, rijksportaal en samenwerkfunctionaliteit en vanaf 2014 ODC DH km ²)		13.642	14.100	14.600	17.700	19.800	22.000
- vv gemeenschappelijk (basis kantoorautomatisering + hosting)		70.226	71.100	70.000	69.000	68.000	67.000
- vv specifiek (plusdiensten en maatwerk)		31.318	32.000	35.000	35.000	35.000	35.000
FTE-totaal (excl. externe inhuur)		339 fte	342 fte	342 fte	342 fte	342 fte	342 fte
Saldo van baten en lasten (%)		0%	0%	0%	0%	0%	0%
Kwaliteitsindicator 1 – Klanttevredenheid (KTO)		7	7	7	7	7	7
Kwaliteitsindicator 2 – Medewerkertevredenheid (MTO)		7	7	7	7	7	7
Omschrijving Specifiek Deel	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ICT Diensten							
Beschikbaarheid (betrouwbaarheid) basisfunctionaliteit		98%	98%	98%	98%	98%	98%
Geleverd binnen gestelde termijn		90%	90%	90%	90%	90%	90%
Incidenten hersteld binnen afgesproken tijd		90%	90%	90%	90%	90%	90%
Kwaliteit beantwoorden vragen							
beantwoorden helpdeskvragen binnen afgesproken tijd		95%	95%	95%	95%	95%	95%
direct beantwoorden helpdeskvragen		80%	80%	80%	80%	80%	80%
Doorlichting gepland							

4.6 Rijksgebouwendienst

Inleiding

De Minister voor Wonen en Rijksdienst is verantwoordelijk voor de uitvoering van de rijkshuisvesting door de Rijksgebouwendienst en voor de kaderstelling voor het rijksbrede beleid op het terrein van de rijkshuisvesting, die vanuit het directoraat generaal Organisatie en Bedrijfsvoering Rijk (DGOBR) wordt vormgegeven.

De Rijksgebouwendienst:

- draagt bij aan het succesvol functioneren van zijn gebruikers door het bieden van efficiënte en effectieve huisvestingsoplossingen.
- verzorgt voor de Minister voor Wonen en Rijksdienst de huisvesting van de Hoge Colleges van Staat en het Ministerie van Algemene Zaken, de huisvesting van het Koninklijk Huis voor zover vallend onder de verantwoordelijkheid van de Staat en de instandhouding van de monumenten in beheer van de dienst.
- draagt bij aan de studies en activiteiten van de Rijksbouwmeester zoals advisering over architectuur(beleid), stedenbouw, monumentenzorg en beeldende kunst.
- is naast Rijkshuisvester, als Corporate Real Estate Manager, ook beheerder over het in de rijkshuisvesting geïnvesteerde vermogen en heeft een verantwoordelijkheid voor het in stand houden van het culturele erfgoed in de vorm van ruim 400 monumenten³. Als Corporate Real Estate Manager adviseert de Rijksgebouwendienst over het aankopen, plannen en afstoten van rijkshuisvesting met als doel een bijdrage te leveren aan het primaire proces en het algemene resultaat van de rijksoverheid.

---

³ Conform tellingmethodiek van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Exploitatie

Baten-lastenagentschap Rijksgebouwendienst Begroting van baten en lasten voor het jaar 2014 (x € 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten							
Leveren producten /diensten							
Omzet moederdepartement	24.044	21.271	19.848	19.855	20.427	18.395	18.395
Omzet overige departementen	1.394.204	1.339.544	1.260.841	1.201.942	1.143.467	1.119.300	1.054.084
Omzet derden	15.212	14.300	13.938	14.077	14.218	14.881	15.029
Bedrijfsvoering							
Rentebaten	1.498	0	0	0	0	0	0
Vrijval voorzieningen	6.007	0	0	0	0	0	0
Overige baten	14.597	17.800	9.797	7.447	7.521	7.596	7.672
Totaal baten	1.455.562	1.392.915	1.304.424	1.243.321	1.185.633	1.160.172	1.095.180
Lasten							
Product Huisvesting							
Apparaatskosten (netto)	76.540	72.588	67.174	63.061	58.998	57.507	57.714
Huren	276.638	264.404	242.365	229.565	213.842	197.731	147.738
Rentelasten	261.618	283.053	255.181	252.008	253.738	254.789	249.214
Afschrijvingskosten	344.029	344.862	314.831	306.989	301.909	297.766	292.967
Onderhoud	142.561	155.041	145.298	143.097	131.825	136.369	138.829
Dotaties voorzieningen	24.610	32.350	18.080	17.295	37.482	40.565	38.344
Belastingen en heffingen	23.800	22.902	21.647	20.304	19.778	20.138	20.574
Investerings buiten gebruiksvergoedingen	141.806	80.231	80.023	65.489	46.075	44.464	44.888
Overige producten							
Services	46.398	36.500	36.865	37.234	37.606	37.982	38.362
Adviezen	10.387	12.450	4.495	4.539	4.585	4.631	4.677
Beleidsondersteuning	8.194	6.096	6.188	6.192	6.192	6.192	6.192
PPS lasten	46.329	54.500	53.900	53.400	52.800	52.100	50.300
Overige lasten	74.473	105.600	12.726	7.855	6.903	5.931	4.940
Totaal lasten	1.477.383	1.470.577	1.258.773	1.207.028	1.171.733	1.156.165	1.094.739
Saldovan baten en lasten	- 21.821	- 77.662	45.651	36.293	13.900	4.007	441

*Toelichting bij de baten**Omzet moederdepartement*

De Minister voor Wonen en Rijksdienst betaalt de kosten voor het onderhoud van de monumenten in beheer van de Rijksgebouwendienst. De minister is tevens opdrachtgever voor de Rijksgebouwendienst voor het leveren van ondersteuning aan het moederdepartement en voor de uitvoering van het rijksbeleid gerelateerd aan de rijkshuisvesting (zie artikel 6 van de begroting). Aan het moederdepartement worden de werkelijke kosten in rekening gebracht, inclusief de apparaatskosten die toegerekend worden aan deze (deel)producten.

Omzet departementen

De omzet departementen omvat alle opbrengsten voor geleverde producten en diensten. Het gaat daarbij om ontvangen gebruiksvergoedingen, egalisatie, bijdragen voor kleine projecten, services, adviezen en vergoedingen voor verrichte taxaties.

Binnen het huur-verhuurstelsel voor rijkshuisvesting worden interne verhuurcontracten afgesloten tussen de Rijksgebouwendienst en de departementen. Op basis van de «Huurprijsmethodiek Rijksgebouwendienst» brengt de Rijksgebouwendienst een gebruiksvergoeding in rekening. De gebruiksvergoedingen van kantoren zijn sinds 2013 (met uitzondering van de jaarlijkse indexatie) bevroren op het niveau van 2012.

De baten-lastenagentschappen

De gebruiksvergoeding bij eigendomspanden bestaat uit componenten voor rente en afschrijving en één component voor de kosten van onderhoud, leegstand, belastingen en het apparaat van de Rijksgebouwendienst voor zover zich dat bezig houdt met rijkshuisvesting. Bij huurpanden bestaat de gebruiksvergoeding ten minste uit componenten voor de markthuurlast en apparaatskosten. Daarnaast zijn hier de opbrengsten van PPS-contracten opgenomen.

In de raming van de gebruiksvergoeding is rekening gehouden met het afsluiten van nieuwe contracten en met de verwachte beëindiging van contracten als gevolg van voorziene krimp van de overheid.

Sinds 2010 betaalt het moederdepartement naar analogie van het huur-verhuurstelsel ook een gebruiksvergoeding voor de huisvesting van het Koninklijk Huis, voor zover vallend onder de verantwoordelijkheid van de Staat, de Hoge Colleges van Staat en het Ministerie van Algemene Zaken. Deze organisaties betalen zelf geen gebruiksvergoeding voor hun huisvesting.

De huurprijsmethodiek Rijksgebouwendienst heeft als uitgangspunt een (afgezien van de toegepaste indexering) constante huurprijs over de contractperiode. De jaarlijkse opbrengst is daarom een constante reeks, terwijl de kosten van rente en afschrijving per jaar variëren. Het verschil tussen de baten en lasten van rente en afschrijving wordt jaarlijks op contractniveau geëgaliseerd. In de balans is dit zichtbaar als een langlopende vordering op de gebruikers van de panden onder de post «egalisatierekening».

Bij omzet departementen gaat het daarnaast om investeringen buiten gebruiksvergoeding (kleine, à fonds perdu gefinancierde, huisvestingsprojecten) voor ministeries, die door de Rijksgebouwendienst worden uitgevoerd.

Omzet derden

De Rijksgebouwendienst heeft ook de zorg voor de huisvesting van organisaties op het niveau van de centrale overheid, die (vrijwel) geheel bekostigd wordt uit collectieve middelen. Indien organisaties die binnen deze definitie vallen daar om verzoeken, kan de Rijksgebouwendienst de zorg voor de huisvesting op zich nemen. Daarnaast exploiteert de Rijksgebouwendienst een aantal bijzondere objecten zoals parkeergarages en de grafelijke zalen.

Rentebaten

De Rijksgebouwendienst kent rentebaten als gevolg van positieve saldi op de rekening-courant Rijkshoofdboekhouding (dagrente) en op de depositorekeningen Rijkshoofdboekhouding. Vanwege de huidige lage rentevergoeding worden de komende jaren geen baten verwacht.

Overige baten

De overige baten betreffen de geraamde onttrekkingen aan de bestemmingsreserves brandveiligheid.

Toelichting bij de lasten

Apparaatskosten (netto)

De bruto apparaatskosten bestaan uit salarissen, opleidingen, externe inzet voor zowel het primaire als het secundaire proces, huisvesting, ICT en overige materiële kosten. Een groot deel van de huisvesting en ICT wordt afgenomen van het moederdepartement.

Voor een deel van de apparaatskosten wordt dekking gegenereerd door toerekening aan de (deel-) producten «huisvestingsprojecten», «services»,

De baten-lastenagentschappen

«adviezen» en «beleidsondersteuning» («verwerkt als productkosten»). De resterende (netto) apparaatkosten moeten worden gedekt vanuit de opslag in de gebruiksvergoeding.

Huren

Deze post betreft de huren die de Rijksgebouwendienst aan de markt betaalt.

Rentelasten

De rentelasten zijn geraamd op basis van de afgesloten en nog af te sluiten leningen met het Ministerie van Financiën.

Afschrijvingen

Dit zijn de afschrijvingen op gebouwen en inbouwpakketten. De afschrijvingstermijn op deze componenten kan variëren van 20 jaar op inbouwpakketten tot 60 jaar op het casco. Met ingang van 2013 zijn de afschrijftermijnen van inbouwpakketten en installaties bij kantoren verlengd van 15 naar 20 jaar.

Onderhoud

Deze post betreft het dagelijks en het planmatig onderhoud voor de rijkshuisvesting. Het dagelijks onderhoud bestaat uit regelmatig terugkerende vaste werkzaamheden (contractonderhoud en wettelijk verplichte keuringen) en storingsonderhoud. Het planmatig onderhoud betreft de vervanging van en het onderhoud aan de gebouwelementen voor rekening van de Rijksgebouwendienst, zodat het onroerend goed op het gewenste kwaliteitsniveau wordt gehouden.

Deze activiteiten worden ook uitgevoerd voor de objecten van het Koninklijk Huis voor zover vallend onder de verantwoordelijkheid van de Staat, de Hoge Colleges van Staat en het Ministerie van Algemene Zaken en voor objecten buiten het huur-verhuurstelsel.

Dotaties aan voorzieningen

Door de bevrozing van de gebruiksvergoeding en verlenging van de afschrijftermijnen per 1-1-2013, komen middelen vrij die zijn bestemd voor de instandhoudingsplicht voor kantoren. Die instandhoudingsplicht is tevens per 1-1-2013 bij de Rijksgebouwendienst komen te liggen. De Rijksgebouwendienst werkt momenteel aan een instandhoudingsprogramma om de benodigde en beschikbare middelen voor de instandhouding met elkaar in verband te brengen. De aanpassing van het Binnenhof-complex wordt uit deze middelen gefinancierd. Daarnaast gaat het om dotaties aan de voorzieningen Herstelonderhoud en Asbest.

Belastingen en heffingen

Deze post betreft het eigenaardeel van de onroerendezaakbelasting over de voorraad onroerend goed.

Investerings buiten de gebruiksvergoedingen

Onder deze post zijn investeringen opgenomen die niet leiden tot een (aanpassing van de) gebruiksvergoeding. Het betreft hier kleine projecten voor ministeries en investeringen voor gebruikers buiten het huur-verhuurstelsel. Deze post zal dalen als gevolg van de instandhoudingsplicht.

De baten-lastenagentschappen

Services

Services zijn basistaken op het gebied van onderhoud, die door de gebruikers zijn overgedragen aan voorheen de Rijksgebouwendienst. Een deel van de kosten bestaat uit de opbouw van een vervangingsverplichting die de Rijksgebouwendienst heeft jegens een aantal gebruikers voor de vervanging van de gebruikersinstallaties.

Adviezen

Onder deze post zijn de integrale kosten van niet-projectgebonden adviezen opgenomen. Deze post zal onder invloed van de instandhoudingsplicht de komende jaren dalen.

Beleidsondersteuning

Onder deze post zijn de kosten opgenomen voor het product «beleidsondersteuning».

Dit product wordt door het moederdepartement gefinancierd.

PPS-lasten

Onder deze post is de totale vergoeding die de Rijksgebouwendienst uit hoofde van geïntegreerde PPS-contracten verschuldigd is aan een opdrachtnemer voor onderhoud, dienstverlening en rente.

Overige lasten

Onder de overige lasten worden onder andere niet projectgebonden kosten voor de uitvoering van het programma brandveiligheid voorzien. Voor 2013 is daarnaast een substantiële afwaardering als gevolg van boekwaarderisico's uit hoofde van de masterplannen voor overig Nederland voorzien.

Kasstroomoverzicht 2014

Baten-lastenagentschap Rijksgebouwendienst (bedragen x € * 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2014	426.205	357.398	263.701	364.174	323.752	453.679	449.085
2. Operationele kasstroom	403.306	328.317	363.043	354.632	350.805	345.268	337.844
3a. investeringen	- 407.279	- 325.000	- 425.000	- 425.000	- 425.000	- 425.000	- 425.000
3b. Boekwaarde desinvesteringen	13.498	112.709	129.550	0	147.728	0	0
3. Investeringskasstroom	- 393.781	- 212.291	- 295.450	- 425.000	- 277.272	- 425.000	- 425.000
4a. afdracht	0	0	0	0	0	0	0
4b. eenmalige storting door moederdepartement	0	0	0	0	0	0	0
4c. Aflossing op leningen	- 493.436	- 534.723	- 392.120	- 395.054	- 368.606	- 349.862	- 244.458
4d beroep leenfaciliteit	415.104	325.000	425.000	425.000	425.000	425.000	425.000
4. Financieringskasstroom	- 78.332	- 209.723	32.880	29.946	56.394	75.138	180.542
5. Rekening-courant RHB 31 december 2014 (=1+2+3+4)	357.398	263.701	364.174	323.752	453.679	449.085	542.471

Toelichting:

Het kasstroomoverzicht geeft aan hoeveel kasmiddelen beschikbaar zijn gekomen of naar verwachting zullen komen en op welke wijze gebruik (is/of) zal worden gemaakt van deze middelen.

Ad 3a, 4d.

De investeringen in rijkshuisvesting en het beroep op de leenfaciliteit zijn gebaseerd op lopende en voorgenomen huisvestingsprojecten. De Rijksgebouwendienst investeert in grond en gebouwen die in de balans

De baten-lastenagentschappen

onder de post materiële vaste activa worden verantwoord. In deze investeringen worden ook brandveiligheidsinvesteringen meegenomen en voor zover bekend de investeringen uit hoofde van de instandhoudingsplicht, die per 1-1-2013 bij de Rijksgebouwendienst is belegd. De wijzigingen in het rijkshuisvestingstelsel maken dat de investeringen in 2013 en het bijbehorende beroep op de leenfaciliteit in dat jaar lager zijn dan in de overige jaren.

Ad 4c.

De raming van aflossingen (en rentebetalingen) is gebaseerd op de afgesloten en nog af te sluiten leningen met het Ministerie van Financiën.

Doelmatigheid

Met de producten «huisvesting», «services» en «adviezen» bestrijkt de Rijksgebouwendienst de gehele keten van de huisvesting, vanaf de initiële vraag van een afnemer tot en met de realisatie (bouw en/of verbouw) en het beheer. De Rijksgebouwendienst is vraaggestuurd. Dit betekent dat de jaarlijkse omzet voor een groot deel bepalend is voor de benodigde omvang van het personeelsbestand. Vanwege de afslanking van de rijksoverheid zal er op termijn minder huisvestingsvraag zijn. De Rijksgebouwendienst zal daardoor minder m² huisvesting en minder kleine investeringen buiten de gebruiksvergoeding leveren.

De Rijksgebouwendienst vult de taakstellingen (waaronder de 1,5% efficiencytaakstelling van Rutte I) op de rijkshuisvesting onder andere in door het m²-tarief (ter dekking van het apparaat) jaarlijks zodanig te verlagen, dat het in totaliteit leidt tot besparingen overeenkomstig de reeks die bij de departementen is ingeboekt. De verlaging van het tarief wordt jaarlijks toegepast bij de doorvoering van de indexering van de gebruiksvergoedingen om de administratieve belasting tot een minimum te beperken. Dit betekent dat vóór het uitvoeringsjaar het tarief bekend is.

Als gevolg van de dalende vraag en de krimpende omvang van de Rijksoverheid (mede als gevolg van volumetaakstellingen op de rijkshuisvesting), zal ook de Rijksgebouwendienst in omvang afnemen, dit is in de apparaatskostenbegroting zichtbaar in een dalende reeks voor inzet van externen en een verder krimpende ambtelijke organisatie.

Specificatie apparaatskosten

(bedragen x € * 1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Levering producten / diensten:							
Personele kosten	82.251	82.436	78.284	74.290	69.529	70.224	70.716
<i>waarvan eigen personeel</i>	65.377	64.256	61.114	57.458	55.929	56.488	57.053
<i>waarvan externe inhuur</i>	16.874	18.180	17.170	16.832	13.600	13.736	13.663
Materiële kosten	36.122	29.402	27.573	25.852	25.890	24.068	24.308
<i>waarvan ICT</i>	21.033	15.400	14.140	13.261	13.394	11.967	12.087
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	15	15	15	15	15	15	15
Totaal bruto apparaatskosten	118.373	111.838	105.857	100.142	95.419	94.292	95.025
Verwerkt als productkosten	41.833	39.250	38.683	37.081	36.421	36.785	37.311
Apparaatskosten (netto)	76.540	72.588	67.174	63.061	58.998	57.507	57.714

De baten-lastenagentschappen

Overzicht doelmatigheid (bedragen in € * 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Producten en diensten							
omzet product huisvesting	1.379.200	1.290.594	1.219.481	1.160.169	1.101.276	1.076.687	1.011.045
omzet product adviezen	10.422	12.450	4.495	4.539	4.585	4.631	4.677
omzet product services	49.227	36.500	36.865	37.234	37.606	37.982	38.362
saldo baten en lasten	- 21.821	- 77.662	45.651	36.293	13.900	4.007	441
in %	- 1,5%	- 5,6%	3,5%	2,9%	1,2%	0,3%	0,0%
Huisvestingsvoorraad in mln m ² BVO							
waarvan verhuurd	7,013	6,662	6,414	6,298	5,939	5,821	5,759
Gemiddelde leegstand voor rekening Rgd	6,663	6,305	5,985	5,927	5,653	5,602	5,481
Indicator technische kwaliteit	5,3%	5,2%	6,0%	6,3%	5,4%	4,3%	4,3%
	2,29	2,1-2,8	2,1-2,8	2,1-2,8	2,1-2,8	2,1-2,8	2,1-2,8
Bedrijfsvoering							
Bezetting fte's jaarultimo	790	750	700	650	650	650	650
Apparaat-omzetindicator	8,1%	8,0%	8,1%	8,1%	8,0%	8,1%	8,7%

Toelichting

Saldo baten en lasten

Uitgangspunt voor de begroting van baten en lasten van de Rijksgebouwendienst is een kostendekkende exploitatie. Het saldo van baten en lasten laat een licht positief resultaatbeeld zien. Dit is met name een gevolg van de baten die optreden als gevolg van de verlenging van de afschrijftermijnen bij inbouwpakketten en installaties van kantoren, gekoppeld aan de bevrozing van de gebruiksvergoeding én als gevolg van de herfinanciering tegen een lagere rente van de per ultimo 2013 aflopende initiële (15-jaars) leningen.

Huisvestingsvoorraad in mln m² BVO

De huisvestingsvoorraad zal de komende jaren door enerzijds het kabinetsbeleid en anderzijds sturing door de Rijksgebouwendienst afnemen. Bij de gepresenteerde afname is rekening gehouden met de gevolgen voor de departementen in Den Haag van besluiten door de ministerraad over het masterplan huisvesting Den Haag en van voorgenomen besluiten over de andere masterplannen voor kantoren.

Voorraad rijkshuisvesting per jaarultimo, eigendom en huur, * 1 mln m ² BVO						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
eigendom	5,114	4,954	4,915	4,675	4,668	4,606
huur	1,548	1,460	1,383	1,264	1,153	1,153
totaal	6,662	6,414	6,298	5,939	5,821	5,759

Met de gevolgen van de plannen voor het Gevangeniswezen en andere zogeheten specialties (bijvoorbeeld musea) is nog geen rekening gehouden. De besluitvorming op individueel object is, mede gelet op de politieke en maatschappelijke discussies, nog onvoldoende uitgekristalliseerd om dit goed te kunnen verwerken.

Gezien de huidige markt is het lastig om objecten af te stoten. Indien de voorraad niet in de voorziene mate daalt, zullen de leegstandkosten voor de Rijksgebouwendienst stijgen en daarmee het saldo van baten en lasten dalen.

Percentage gemiddelde leegstand

Dit betreft leegstand voor rekening van de Rijksgebouwendienst in relatie tot de totale voorraad. De totale huisvestingsbehoefte zal minder worden door de afslanking bij de rijksoverheid. Daarnaast ontstaat behoefte aan andersoortige huisvesting waardoor de huisvestingsmutaties toenemen. Hierdoor loopt het percentage leegstand (tijdelijk) op. De leegstand daalt weer wanneer de eigendomsobjecten verkocht kunnen worden, dan wel wanneer wordt besloten tot sloop. Leeggekomen huurpanden zullen veelal niet door het Rijk herbezet zullen worden. Hierdoor zal de omvang van de leegstand beperkt blijven.

Indicator technische kwaliteit (ITK)

Dit betreft het gewogen gemiddelde van de technische conditie van alle gebouwen op een schaal van 1 (nieuwbouw) t/m 6 (extreem slecht). Voor een deel van de (niet-strategische) voorraad is een lagere waardering mogelijk waarbij nog altijd voldoende en daarmee economisch betere afwegingen gemaakt kunnen worden.

Bezetting fte's

Het aantal voltijds eenheden ambtelijk personeel neemt als gevolg van de volume- en efficiencytaakstellingen de komende jaren af. Indien de voorraad rijkshuisvesting niet in de voorziene mate daalt, zal dit uiteraard effect hebben op de omvang van het personeelsbestand.

Apparaat-omzetindicator

Dit betreft de procentuele verhouding van de apparaatskosten van de Rijksgebouwendienst tot de omzet (totale baten) van de dienst. Een daling van de waarde van de indicator geeft aan dat de verhouding tussen de omzet en het ingezette apparaat en daarmee de efficiënte inzet verbetert.

Daarnaast beoogt de Rijksgebouwendienst in 2014 de volgende prestatie te realiseren:

Duurzaamheid/Functioneel Controleren, Inregelen en Beproeven

In 2014 worden de maatregelen voor Energiebesparing in het kader van FCIB (het Functioneel Controleren, Inregelen en Beproeven van klimaatinstallaties) voor tranche 1 en tranche 2 afgerond. Met FCIB worden klimaatinstallatie in gebouwen zodanig ingeregeld dat een optimaal thermisch comfort wordt bereikt bij een minimale verstoring van het bedrijfsproces en een zo laag mogelijk energiegebruik.

4.7 Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf

Inleiding

Het RVOB bestaat uit twee directies, namelijk de directies Vastgoed en Ontwikkeling. De hoofddoelstelling van de Directie Vastgoed is het doelmatig in gebruik geven van rijksvastgoed en het doelmatig verkopen van overtollig rijksvastgoed. De Directie Ontwikkeling is de ontwikkelpoot van de dienst en opereert namens het Rijk bij de planvorming en in sommige gevallen bij de uitvoering van complexe ruimtelijke projecten.

Exploitatie

Baten-lastenagentschap RVOB							
Begroting van baten en lasten voor het jaar 2014 (x € 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten							
Omzet moederdepartement	22.311	21.888	20.979	20.336	19.309	18.021	17.477
Omzet overige departementen	64	500	100	100	100	100	100
Omzet derden	2.038	950	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350
Rentebaten	18	20	20	20	20	20	20
Vrijval voorzieningen	1.195	0	0	0	0	0	0
Bijzondere baten	15	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	25.641	23.358	22.449	21.806	20.779	19.491	18.947
Lasten							
Apparaatskosten	20.180	22.850	21.949	21.306	20.279	18.991	18.447
– personele kosten	14.661	15.948	15.453	15.158	14.671	13.834	13.473
– <i>wv eigen personeel</i>	14.014	15.748	15.053	14.758	14.271	13.434	13.073
– <i>wv externe inhuur</i>	647	200	400	400	400	400	400
– materiële kosten	5.519	6.902	6.496	6.148	5.608	5.157	4.974
– <i>wv apparaat ICT</i>	1.399	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400
– <i>wv bijdrage SSO's</i>	750	750	750	750	750	750	750
Rentelasten	17	0	0	0	0	0	0
Afschrijvingskosten	414	432	312	319	378	418	351
– materieel	380	407	287	294	353	393	326
– <i>wv apparaat ICT</i>	258	329	233	247	311	359	313
– immaterieel	34	25	25	25	25	25	25
Overige lasten	112	0	0	0	0	0	0
– dotaties voorzieningen	112	0	0	0	0	0	0
– bijzondere lasten	0	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	20.723	23.282	22.261	21.625	20.657	19.409	18.798
Saldo van baten en lasten	4.918	76	188	181	122	82	149

In de meerjarige apparaatbegroting zijn de diverse taakstellingen van het kabinet Rutte (I en II) verwerkt. Dit komt tot uiting in het neerwaarts verloop van Omzet moederdepartement. De invulling van de taakstelling vindt plaats binnen de personele en materiële lasten en zal met name worden bereikt door een natuurlijk personeelsverloop en terughoudend personeelsbeleid.

*Toelichting op de baten**Omzet moederdepartement (€ 21,0 mln.)*

De omzet heeft betrekking op de bijdrage van het moederdepartement aan het agentschap. De omzet in 2014 is als volgt te verdelen naar de diverse producten:

De baten-lastenagentschappen

Producten (x€ 1.000)	Omzet
Erfpacht	855
Huur	3.621
Pacht	1.883
Medegebruik	1.804
Behandelen zakelijke lasten	1.308
Onbeheerde nalatenschappen	829
Bodemmaterialen	322
Beheerstaken in eigen beheer	686
Verkopen	5.675
Aankopen	116
Taxaties en Advies	1.370
Projectopdrachten gebiedsontwikkeling	622
Business cases gebiedsontwikkeling	1.575
Adviezen over ontwikkelmogelijkheden	313
Totaal	20.979

Omzet overige departementen (€ 0,1 mln.)

De omzet betreft vergoedingen in verband met te verrichten taxaties ten behoeve van overige departementen.

Omzet derden (€ 1,4 mln.)

De betreffende omzet heeft betrekking op:

- Opbrengsten Domeinen Roerende Zaken (DRZ) i.v.m. ICT-dienstverlening (€ 0,9 mln.).
- Opbrengst activiteiten in verband met Onbeheerde nalatenschappen (€ 0,2 mln.).
- Opbrengst externe taxatiewerkzaamheden en ureninzet voor tijdelijk beheer (€ 0,25 mln.).

Rentebaten (€ 0,02 mln.)

De rentebaten zijn berekend op basis van een rentevoet van 1%.

Toelichting op de lasten

Personeel (€ 15,5 mln.)

De personele kosten 2014 zijn opgebouwd uit 2 componenten:

- Eigen personeel (€ 15,1 mln.), betrekking hebbende op 214 fte's (de te verwachten bezetting 2014). De gehanteerde gemiddelde prijs per fte bedraagt circa € 70.000.
- Externe inhuur (€ 0,4 mln.).

Materieel (€ 6,5 mln.)

De materiële kosten 2014 zijn onder te verdelen in onderstaande categorieën.

De baten-lastenagentschappen

Materiële kosten – categorieën (x € 1.000)	Bedrag
ICT	1.400
Huren	2.293
Huisvesting	575
Opleiding en wervingskosten	420
Reis- en verblijfkosten	644
Communicatie	252
Landsadvocaat	500
Overig	412
Totaal	6.496

Afschrijvingskosten (€ 0,3 mln.)

De afschrijvingskosten zijn bepaald op basis van de huidige investeringsvoorraad en de te verwachten (vervangings)investeringen. De afschrijvingen hebben grotendeels betrekking op ICT (€ 0,233 mln.) en telecomapparatuur (€ 45.000).

Kasstroombegroting 2014

Baten-lastenagentschap RVOB (bedragen x € 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2014	8.814	8.673	20.003	13.029	11.752	11.124	10.598
2. Totaal operationele kasstroom	15.725	418	- 6.467	- 945	- 133	- 115	- 115
Totaal investeringen (-/-)	- 3.948	- 90.381	- 23.631	- 144	- 314	- 289	- 302
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0	0	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 3.948	- 90.381	- 23.631	- 144	- 314	- 289	- 302
Enmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	- 3.643	- 97	- 76	- 188	- 181	- 122	- 82
Enmalige storting door het moederdepartement (+)	3.643	0	0	0	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	- 61	0	0	0	0	0	0
Beroep op leenfaciliteit (+)	8.570	90.000	23.200	0	0	0	0
4. Totaal financieringskasstroom	8.509	89.903	23.124	- 188	- 181	- 122	- 82
5. Rekening-courant RHB 31 december 2014 (=1+2+3+4)	29.100	8.613	13.029	11.752	11.124	10.598	10.099

Toelichting

- Het jaar 2012 betreft de daadwerkelijke realisatiegegevens. Het jaar 2013 betreft de gegevens Ontwerpbegroting 2013. De eindstanden 2012 – beginstanden 2013, respectievelijk eindstanden 2013 – beginstanden 2014, sluiten om deze reden niet aan.
- De totale operationele kasstroom komt tot stand door het resultaat van baten en lasten te vermeerderen met de geplande afschrijvingen en te verminderen met de onttrekking aan voorzieningen (betalingen).
- a De investeringen hebben grotendeels betrekking op gebiedsontwikkelingsprojecten. Het betreft aankoop van gronden en activering van plan- en uitvoeringskosten (€ 23,2 mln.). Hiernaast is sprake van ICT (vervangings)investeringen (€ 0,4 mln.).
- a De eenmalige uitkering aan het moederdepartement heeft betrekking op de bestemming van de vastgestelde winst van het voorgaande dienstjaar. (5%-regeling eigen vermogen).
- d Het beroep op de leenfaciliteit betreft de investeringen met betrekking tot gebiedsontwikkelingsprojecten.

Doelmatigheid

Doelmatigheidsindicatoren ¹							
Omschrijving Generiek Deel	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Kostprijzen per product (* € 1)</i>							
Pacht	601	728	600	594	583	580	578
Huur	695	728	709	702	689	685	683
Erfpacht	494	616	491	486	477	476	473
Medegebruik/overig	449	392	436	432	424	422	420
Zakelijke lasten	263	392	273	270	265	264	263
<i>Omzet per productgroep (* € 1.000)</i>							
Homogene producten	10.713	10.944	10.622	10.252	9.662	8.921	8.608
Heterogene producten	14.928	12.414	11.827	11.554	11.117	10.570	10.339
Totale omzet	25.641	23.358	22.449	21.806	20.779	19.491	18.947
Aandeel directe uren	62%	60%	62%	64%	65%	66%	67%
Aantal directe uren voor medewerker in primair proces	1.391	1.280	1.320	1.330	1.340	1.350	1.360
FTE-totaal (excl. externe inhuur), begrotingssterkte	257,1	257,1	242,1	242,1	242,1	242,1	242,1
Mate van kostendekkendheid	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Saldo van baten en lasten (%)	19%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Percentage in het gelijkgestelde procedures (WOZ)	0,92	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Uitkomst klanttevredenheidsonderzoek				7,0			7,0
Klachten binnen termijn van 6 weken afgehandeld	1	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8

¹ Het management van het RVOB bewaakt de doelmatigheid door middel van de planning&control en interne controlecyclus via welke strakke budgetsturing plaatsvindt en continu wordt nagedacht over verdere efficiencies, verbeteringen en opbrengstmogelijkheden. Daarnaast propageert het management vooral sinds de batenlastenontwikkelingen kostenbewustzijn bij de medewerkers door onder andere te sturen op het minimaliseren van ineffectief overleg en het beperken van overbodige personele en materiele kosten en uitgaven, daarbij hanteert zij een sober personeelsbeleid. Jaarplan en tariefnotitie zijn in dit kader belangrijke conditionerende stukken welke als kaderstellend en richtinggevend gelden voor de dienst. Naast het minimaliseren van de kosten wordt ook gestuurd op het maximaliseren van de opbrengst. Een belangrijk thema in de programma-sfeer is bijvoorbeeld de volledigheid van de ingebruikgevingen; dat is niet altijd even makkelijk in een maatschappelijk speelveld waarbinnen de marktprijs niet altijd zomaar wordt geaccepteerd.

*Toelichting doelmatigheidsindicatoren**Kostprijzen per product*

De hierboven vermelde kostprijzen zijn berekend op basis van normtijden, vermenigvuldigd met het voor het betreffende jaar ingeschatte uurtarief. Het betreft alleen homogene producten. Voor de heterogene producten zijn geen normtijden vastgesteld.

Omzet per productgroep

Binnen het RVOB is sprake van homogene en heterogene producten. Er is een inschatting gemaakt van het aantal te leveren producten.

Aandeel directe uren voor totaal RVOB

Dit kengetal geeft aan hoe het totale aantal netto te werken uren (aanwezige uren) aan directe en indirecte uren besteed wordt. Het geeft daarmee inzicht in het aandeel van de overhead (bedrijfsvoering, management en beleid). De te verwachten stijging van het aandeel directe uren is het gevolg van sturing op het verhogen van de directe uren voor medewerkers in het primair proces.

Aantal directe uren voor medewerker in primair proces

Dit kengetal laat de ontwikkeling zien van het aantal directe uren dat een medewerker (in fte) in het primaire proces op jaarbasis levert.

De baten-lastenagentschappen

FTE-totaal

Het vermelde aantal fte's betreft de begrotingssterkte en geeft het maximaal toegestaan aantal fte's weer.

Mate van kostendekkendheid

Het uitgangspunt is dat het baten-lastenagentschap RVOB volledig kostendekkend is.

Saldo van baten en lasten (%)

Het (streef)percentage betreft het saldo van baten en lasten gedeeld door de totale baten.

Percentage in het gelijkgestelde procedures (WOZ)

Het RVOB betaalt namens het Rijk de onroerendezaakbelasting. Zij beoordeelt hiertoe de aanslagen en maakt waar nodig bezwaar. Door het aantal gehonoreerde bezwaarschriften te vergelijken met het aantal ingediende bezwaarschriften ontstaat een beeld van de effectiviteit van het maken van bezwaar. De in de tabel vermelde norm stelt dat minimaal 70% van alle ingediende bezwaarschriften door de gemeente toegekend moet worden. Door de norm op 70% te stellen (in plaats van bijvoorbeeld 90%) wordt voorkomen dat alleen bezwaarschriften worden ingediend waarbij het vrijwel zeker is dat het RVOB in het gelijk wordt gesteld.

Uitkomst klanttevredenheidsonderzoek

Met een interval van circa drie jaar wordt een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Het doel is dat de klanten het RVOB met een 7 waarderen.

Klachten binnen termijn van 6 weken afgehandeld

Doelstelling is dat alle ontvangen klachten binnen de gestelde termijn van de klachtenprocedure, binnen 6 weken, inhoudelijk worden beantwoord. Er worden weinig klachten ontvangen. Om te voorkomen dat een kleine onvolkomenheid (bijvoorbeeld 1 klacht 1 dag buiten de termijn) leidt tot een onevenredig negatief beeld is een kleine foutenmarge in het kengetal ingebouwd (80%-score).

4.8 Dienst van de Huurcommissie

Inleiding

Het werkterrein van de Huurcommissie wordt gevormd door het gereguleerde deel van de markt voor huurwoonruimte. Als huurders en verhuurders een geschil hebben en er onderling niet uitkomen, dan doet de Huurcommissie op verzoek van de huurder of de verhuurder een uitspraak in geschillen omtrent de hoogte van huurprijzen en servicekosten. Met ingang van 2012 beslecht de Huurcommissie ook geschillen in het kader van de Wet op het overleg huurders verhuurder (WOHV). Het Zelfstandig Bestuursorgaan (ZBO) Huurcommissie functioneert als een landelijke huurcommissie. Het ZBO (zonder eigen rechtspersoonlijkheid) wordt ondersteund door de Dienst van de Huurcommissie (DHC). Voor de huurders en verhuurders presenteert de Huurcommissie zich als één landelijk opererende, onpartijdige en toegankelijke organisatie.

De Huurcommissie streeft naar een zakelijke aansturing op resultaat en doelmatigheid. Daarom hanteert DHC een baten-lastenadministratie, die het verbeteren van de doelmatigheid ondersteunt door het verband te leggen tussen de kostprijs enerzijds en de kwantiteit en kwaliteit van de diensten anderzijds. In de begroting zijn ook de kosten van het ZBO verwerkt.

De Huurcommissie wil zich ontwikkelen tot een huurders- en verhuurdersgerichte, snel en doelmatig werkende uitvoeringsorganisatie, met een prima dienstverlening gericht op het voorkomen, helpen oplossen en waar nodig beslechten van geschillen tussen huurder en verhuurder. Een organisatie die ook flexibel kan inspelen op wijzigingen in het aantal en soort informatievragen, het aantal en soort geschillen en op wijzigingen in de huurprijswet- en regelgeving. De Huurcommissie is bezig met het doorvoeren van een aantal maatregelen om dit toekomstbeeld te realiseren. Het meer centraal stellen van huurders en verhuurders, het vergroten van hun zelfredzaamheid en het bereiken van een grotere efficiëntie vormen daarbij de rode draden. Uitgangspunt bij deze maatregelen is het kader van de wet- en regelgeving van het huurprijsbeleid en de rijksbrede ontwikkelingen die bij alle uitvoeringsorganisaties spelen. Voorzien wordt dat de beoogde resultaten van de in 2013 gestarte acties nog niet allemaal in 2013 bereikt zullen zijn en dat de inspanningen in 2014 dus ook gericht moeten worden op de continuering hiervan. Op basis van de geschetste ambitie en de in 2013 in gang gezette acties, zijn de contouren voor 2014:

- verbetering van de digitale dienstverlening (uitbouw website, digitaal verzoek indienen);
- implementatie van aanpassing huurprijswet- en regelgeving;
- versnelde behandeltermijnen vasthouden of nog verder verbeteren indien nodig.

Exploitatie

Baten-lastenagentschap DHC Begroting van baten en lasten voor het jaar 2014 (x € 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Baten							
Omzet moederdepartement	14.085	13.234	10.125	8.955	7.950	7.244	6.862
Omzet overige departementen	0	0	0	0	0	0	0
Omzet derden	986	939	2.058	2.366	2.366	2.366	2.366
Rentebaten	0	0	0	0	0	0	0
Vrijval voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
Bijzondere baten	1.498	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	16.569	14.173	12.183	11.321	10.316	9.610	9.228
Lasten							
Apparaatskosten	12.783	12.675	11.186	10.324	9.746	9.583	9.583
– personele kosten	7.030	6.222	5.578	4.816	4.338	4.175	4.175
– <i>wv eigen personeel</i>	0	5.922	5.278	4.716	4.238	4.075	4.075
– <i>wv externe inhuur</i>	0	300	300	100	100	100	100
– materiële kosten	5.753	6.453	5.608	5.508	5.408	5.408	5.408
– <i>wv apparaat ICT</i>	0	2.892	2.892	2.892	2.892	2.892	2.892
– <i>wv bijdrage SSO's</i>	0	0	0	0	0	0	0
Rentelasten	0	126	0	0	0	0	0
Afschrijvingskosten	1.104	1.372	1.372	1.372	1.372	1.372	1.372
– materieel	97	569	569	569	569	569	569
– <i>wv apparaat ICT</i>	0	32	250	250	250	250	250
– immaterieel	1.007	803	803	803	803	803	803
Overige lasten	5.166	0	0	0	0	0	0
– dotaties voorzieningen	2.781	0	0	0	0	0	0
– bijzondere lasten	2.385	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	19.053	14.173	12.558	11.696	11.118	10.955	10.955
Saldo van baten en lasten	-2.484	0	-375	-375	-802	-1.345	-1.727

*Toelichting bij de opbouw van de baten**Omzet moederdepartement*

De reeks bedragen voor omzet moederdepartement komt vanaf 2014 overeen met de geraamde bedragen voor Bijdrage aan Huurcommissie, zoals opgenomen op artikel 1, Woningmarkt van de ontwerpbegroting Wonen en Rijksdienst 2014. Deze reeks kent een dalend verloop met name als gevolg van de taakstellingen uit hoofde van de Regeerakkoorden 2010 en 2012. De taakstelling uit hoofde van het Regeerakkoord 2012 is wel verwerkt aan de batenkant van deze begroting door een verlaagde opbrengst van het moederdepartement met ingang van 2016, maar is nog niet concreet ingevuld aan de lastenkant omdat de wettelijke taken en procedures van de Huurcommissie en de daaraan verbonden werklast niet met ingang van 2016 worden verminderd. Bezien wordt welke maatregelen getroffen moeten worden om de begroting meerjarig sluitend te krijgen. Met ingang van 2014 is de omzet van het moederdepartement tevens verlaagd als dekking voor een bijdrage ten laste van de Begroting Wonen en Rijksdienst aan het College Bescherming Persoonsgegevens; deze verlaging bedraagt € 375.000 en heeft een voorlopig karakter. De daadwerkelijke opbrengst uit productie ten laste van de Begroting Wonen en Rijksdienst wordt gebaseerd op de uitvoering van de opdracht van de desbetreffende beleidsdirectie aan de Huurcommissie. Deze wordt bepaald door het gerealiseerde aantal verzoeken dat in 2014 wordt afgewikkeld en de daarbij behorende tarieven, die de goedkeuring behoeven van de eigenaar van de Dienst van de Huurcommissie, in casu de directeur-generaal Wonen en Bouwen.

Aantal zaken in 2014

Procedure	Aantal zaken
Beslechting van huurprijsgeschillen	8.990
Beslechting van servicekostengeschillen	2.800
Beslechting van WOHV-geschillen	10
Verstrekking van verklaringen omtrent de redelijkheid van de huurprijs	300
Totaal	12.100

De raming van deze aantallen is gebaseerd op de realisatie in 2012 van de procedures zoals die in dat jaar bestonden alsmede op de aantallen inkomensafhankelijke huurverhogingsgeschillen die (blijkens de Memorie van Toelichting op de desbetreffende wetsvoorstellen) verwacht worden in het tweede uitvoeringsjaar. In deze aantallen is geen rekening gehouden met de mogelijke gevolgen van het nieuwe huurprijsbeleid in 2013.

Omzet derden

Deze baten betreffen de legesopbrengsten die gebaseerd zijn op de veroordeling door de Huurcommissie van geschilpartijen tot vergoeding aan de Staat. Deze vergoeding is verschuldigd door de partij die naar het oordeel van de Huurcommissie geheel of voor het grootste deel de in het ongelijk gestelde partij is. Indien de Huurcommissie van oordeel is dat beide partijen in ongeveer gelijke mate in het ongelijk worden gesteld, kan zij gemotiveerd uitspreken dat elke partij de helft van de voor hem geldende vergoeding aan de Staat verschuldigd is. De hoogte van deze vergoeding bedraagt thans € 25 voor natuurlijke personen en € 450 voor rechtspersonen.

Bij de hoogte van de berekende legesopbrengst, is voor 2014 uitgegaan van het aantal geschillen zoals vermeld in tabel «Aantal zaken in 2014». Vanaf 2014 wordt een verhoging van de legesopbrengsten ten opzichte van de raming voor 2013 verwacht als gevolg van een voorgenomen wijziging van de regelgeving, waarbij het onderscheid tussen natuurlijke personen en rechtspersonen vervangen wordt door huurders en verhuurders.

Toelichting bij de opbouw van de lasten

Apparaatskosten

De apparaatskosten betreffen zowel de Dienst van de Huurcommissie als de salarissen en vergoedingen van voorzitter, plaatsvervangend voorzitter, zittingsvoorzitters en zittingsleden van de Huurcommissie.

Personele kosten

De personele kosten kennen tot en met 2017 een dalend verloop omdat zowel rekening wordt gehouden met een vermindering van het aantal geschillen als met een doelmatiger behandeling van die geschillen (mede als invulling van de rijksbrede doelmatigheidskorting waartoe het Kabinet Rutte I in 2010 heeft besloten), waardoor het aantal medewerkers verminderd kan worden. In dat kader is het streven erop gericht de inhuur van externe medewerkers voor de behandeling van geschillen binnen een aantal jaar geheel af te bouwen. Alleen op incidentele basis voor specifieke projecten waarvoor DHC zelf geen of onvoldoende expertise en

De baten-lastenagentschappen

capaciteit in huis heeft, zal nog beroep worden gedaan op externe medewerkers.

Materiële kosten

De belangrijkste posten zijn huisvesting, bureaunkosten, communicatie en ICT. De daling van deze kosten vanaf 2014 ten opzichte van de ontwerpbegroting 2013 is gebaseerd op de realisatie in 2012.

De bijdrage aan SSO's loopt via het kerndepartement en is daarom niet zichtbaar in het overzicht van baten en lasten.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten zijn conform de door de Minister van Financiën voorgeschreven afschrijvingstermijnen. Er is rekening gehouden met regelmatige vervangingsinvesteringen.

Toelichting op saldo van baten en lasten

Als gevolg van de hiervoor vermelde verlaging van de bijdrage van het moederdepartement vanaf 2014 in verband met de W&R-bijdrage aan het CBP en vanaf 2016 uit hoofde van de taakstelling van het Kabinet Rutte II, ontstaat vanaf 2014 een discrepantie tussen baten en lasten. Bezien wordt welke maatregelen getroffen moeten worden om deze discrepantie meerjarig weg te nemen.

Kasstroomoverzicht 2014

Baten-lastenagentschap DHC (bedragen x € 1.000)							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2014	8.679	3.340	3.340	3.340	3.340	3.340	3.340
2. Totaal operationele kasstroom	5.230	1.372	1.372	1.372	1.372	1.372	1.372
Totaal investeringen (-/-)	- 564	- 1.372	- 1.372	- 1.372	- 1.372	- 1.372	- 1.372
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	0	0	0	0	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 564	- 1.372	- 1.372	- 1.372	- 1.372	- 1.372	- 1.372
Enmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0	0	0	0	0
Enmalige storting door het moederdepartement (+)	0	0	0	0	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	0	0	0	0	0	0	0
Beroep op leenfaciliteit (+)	0	0	0	0	0	0	0
4. Totaal financieringskasstroom	0	0	0	0	0	0	0
5. Rekening-courant RHB 31 december 2014 (=1+2+3+4)	13.345	3.340	3.340	3.340	3.340	3.340	3.340

Toelichting bij het kasstroomoverzicht

Uitgangspunt is een beginsaldo van € 3,34 mln. per 1 januari 2014.

Operationele kasstroom

Uitgegaan is van een jaarlijks exploitatieresultaat van nul en een stabiel saldo van debiteuren en crediteuren.

Investeringskasstroom

Voor 2014 en volgende jaren is het uitgangspunt dat het investeringsniveau gelijk blijft aan dat van 2013.

Doelmatigheid

Doelmatigheidsindicatoren							
Omschrijving Generiek Deel	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
% Huurprijsgeschillen afgerond binnen 5 maanden	66%						
% Huurprijsgeschillen afgerond binnen 4 maanden		90%	90%	90%	90%	90%	90%
% Servicekostengeschillen afgerond binnen 5 maanden	57%						
% Servicekostengeschillen afgerond binnen 4 maanden		90%	90%	90%	90%	90%	90%
% Huurverhogingsgeschillen afgerond binnen 5 maanden	95%						
% Huurverhogingsgeschillen afgerond binnen 4 maanden		90%	90%	90%	90%	90%	90%
% WOHV-geschillen afgerond binnen 8 weken	0	90%					
% WOHV-geschillen afgerond binnen 13 weken			90%	90%	90%	90%	90%
FTE-totaal (excl. externe inhuur)	66	63	63	63	63	63	63
Saldo van baten en lasten (%)	- 15%		0%	0%	0%	0%	0%
Doorlichting gepland			2014				

*Toelichting op de doelmatigheidsindicatoren**Doorlooptijden*

Voor de doorlooptijden van geschilbeslechting staat in de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte een termijn van maximaal vier maanden. In de afgelopen jaren is geïnvesteerd in de ICT-ondersteuning van het behandelingsproces om deze termijn vanaf 2013 te kunnen realiseren. Ook de in 2012 doorgevoerde reorganisatie moet daaraan bijdragen. Omdat de Huurcommissie bij het behalen van vermelde doorlooptijd ook afhankelijk is van de medewerking van huurder en verhuurder (het verstrekken van de benodigde informatie, het meewerken aan onderzoek in de woning, aanwezigheid op hoorzittingen), kan de termijn van vier maanden nooit in alle gevallen gerealiseerd worden. De wet kent de mogelijkheid in die gevallen gemotiveerd een langere doorlooptijd te hanteren. Om deze reden is het streven erop gericht in 2014 de maximale doorlooptijd van vier maanden voor 90% van de verzoeken te realiseren.

Voor de geschilbeslechting op basis van de wet op het overleg huurders verhuurder geldt een wettelijke termijn van acht weken, met eveneens de mogelijkheid indien nodig gemotiveerd een langere doorlooptijd te hanteren. De ervaringen met de WOHV-geschillen leren dat partijen hechten aan overleg onder auspiciën van de Huurcommissie, als gevolg waarvan de termijn van acht weken niet gehaald wordt zonder dat dit op bezwaren van betrokkenen stuit. Om deze reden is nu als streeftermijn (voor 90% van de WOHV-geschillen) 13 weken geformuleerd.

5. BIJLAGEN

5.1 ZBO's en RWT's

Bijlage Rechtspersonen met een Wettelijke Taak en Zelfstandige Bestuursorganen

Tabel 1: Overzicht Rechtspersonen met een Wettelijke Taak en Zelfstandige Bestuursorganen (vallend onder de Minister voor Wonen en Rijksdienst)

Naam organisatie	RWT	ZBO	Functie	Begrotings-artikel	Begrotings-Ramingen (x € 1.000)	Verwijzing naar website RWT/ZBO
Bureau Architectenregister	X	X	Het beheren van het architectenregister. De Wet op de architectentitel heeft tot doelstelling het scheppen van waarborgen voor de vakbekwame beroepsuitoefening door bouwkundig architecten, stedenbouwers, tuin- en landschap- en interieurarchitecten, het uitvoeren van de EU-architectenrichtlijn en consumentenbescherming.	Artikel 4 «Uitvoering Rijkshuisvesting»	€ 90	http://www.architectenregister.nl/
Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting	X	X	Het houden van financieel toezicht op corporaties en de sector als geheel. Daarnaast verstrekking van sanering- en projectsteun in het belang van de volkshuisvesting.	Artikel 1 «Woningmarkt»	€ 0	http://www.cfv.nl/
Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen		X	Het bevorderen van het eigenwoningbezit en kwaliteitsverbetering woning; de stichting is verantwoordelijk voor het beleid en de uitvoering van de Nationale Hypotheek Garantie.	Artikel 1 «Woningmarkt»	€ 0	http://www.nhg.nl/
Huurcommissie		X	Onafhankelijk beslechten van geschillen tussen huurders en verhuurders over onderhoud, huurprijs en servicekosten van huurwoningen. Daarnaast het toetsen op verzoek van de Belastingdienst van de redelijkheid van de huurprijs bij aanvraag van huurtoeslag.	Artikel 1 «Woningmarkt»	€ 10.125	http://www.huurcommissie.nl/

Toelichting

- Deze bijlage bevat een overzicht van alle ZBO's en RWT's die onder toezicht staan van de Minister voor Wonen en Rijksdienst (tabel 1).

Bijlagen

Als deze ZBO's en RWT's uit de begroting voor Wonen en Rijksdienst (hoofdstuk XVIII) een bijdrage ontvangen, is in de tabel aangegeven ten laste van welk beleidsartikel de bijdrage aan het ZBO of de RWT komt. Alleen de bijdrage in het begrotingsjaar is genoemd, mogelijke bijdragen in latere jaren worden niet vermeld.

2. Als de organisatie een RWT of ZBO is, wordt dat met een kruisje in kolom 2 en 3 aangegeven. De functie van de organisatie is kort omschreven, voor meer informatie is een verwijzing met een link naar de website van de organisatie opgenomen in de laatste kolom van de tabel.
3. Bijdragen uit de begroting voor Wonen en Rijksdienst (hoofdstuk XVIII) aan RWT's en ZBO's die onder de verantwoordelijkheid van een ander ministerie vallen, zijn in tabel 2 opgenomen. Alleen de bijdrage in het begrotingsjaar is genoemd, de bijdragen zijn niet meerjarig opgenomen.

Tabel 2: Overzicht Rechtspersonen met een Wettelijke Taak en Zelfstandige Bestuursorganen (vallend onder andere ministeries)

Naam organisatie	Ministerie	RWT	ZBO	Functie	Begrotingsartikel	Begrotingsramingen	Verwijzing naar website RWT/ZBO
Stichting Stimuleringsfonds Creatieve Industrie	OCW	X	X	Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie is een cultureel fonds op het gebied van architectuur, stedenbouw, ruimtelijke ordening en landschaps- en interieurarchitectuur. Het levert bijdragen aan de activiteiten en projecten waarmee voor dit brede terrein belangstelling wordt gewekt, het fonds spoort aan tot actief beleid en een hoogwaardige vakbeoefening en het fonds bevordert betrokkenheid, beschouwing en debat.	Artikel 4 «Uitvoering Rijkshuisvesting»	€ 25	http://www.stimuleringsfonds.nl/

5.2 Verdiepingshoofdstuk

Artikel 1. Woningmarkt

Opbouw uitgaven (x € 1.000)						
1 Woningmarkt	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013	0	0	0	0	0	
1.1 Betaalbaarheid	0	0	0	0	0	
1.2 Onderzoek en kennisoverdracht	0	0	0	0	0	
Mutaties Nota van Wijziging	2.880.443	3.085.321	3.228.902	3.436.847	3.693.631	
1.1 Betaalbaarheid	2.875.269	3.078.143	3.223.503	3.431.748	3.688.532	
1.2 Onderzoek en kennisoverdracht	5.174	7.178	5.399	5.099	5.099	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2013	23.882	- 141.951	- 75.594	- 66.873	- 86.956	
1.1 Betaalbaarheid	22.666	- 141.951	- 75.594	- 66.873	- 86.956	
1.2 Onderzoek en kennisoverdracht	1.216	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	- 3.060	88.306	88.274	87.319	67.959	
1.1 Betaalbaarheid	- 3.000	88.306	88.274	87.319	67.959	
waarvan:						
a. correctie op de huurtoeslag					- 18.800	
b. Accomoderen hogere uitgaven huurtoeslag		111.400	111.400	111.400	111.400	
c. Fraude bestrijding Huurtoeslag	- 3.000	- 16.500	- 16.500	- 16.500	- 16.500	
1.2 Onderzoek en kennisoverdracht	- 60	0	0	0	0	
Stand ontwerpbegroting 2014	2.901.265	3.031.676	3.241.582	3.457.293	3.674.634	3.876.182
1.1 Betaalbaarheid	2.894.935	3.024.498	3.236.183	3.452.194	3.669.535	3.871.083
1.2 Onderzoek en kennisoverdracht	6.330	7.178	5.399	5.099	5.099	5.099
Opbouw ontvangsten (x € 1.000)						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013	0	0	0	0	0	
Mutaties Nota van Wijziging	578.445	585.130	580.516	576.700	595.000	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2013	- 106.200	- 113.900	- 105.100	- 98.600	- 97.500	
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	- 18.800	
waarvan:						
a. correctie op de huurtoeslag					- 18.800	
Stand ontwerpbegroting 2014	472.245	471.230	475.416	478.100	478.700	479.200

Toelichting

a. Correctie op de huurtoeslag

Dit betreft een correctie op de ontvangsten huurtoeslag vanwege een fout in de extrapolatie van het jaar 2017.

b. Accomoderen hogere uitgaven huurtoeslag

In het voorjaar heeft de ministerraad ter dekking van tegenvallers besloten tot een structurele bezuiniging op de huurtoeslag van 111 mln. per jaar, ingaande per 2014. Daarbij is afgesproken dat in augustus zou worden bezien of de tegenvaller geheel of gedeeltelijk kan worden gecompenseerd uit de koopkrachtenveloppe. Uitkomst van de augustusbesluitvorming is dat de tegenvallers in de huurtoeslag volledig uit de beschikbare koopkrachtenveloppe worden gedekt.

Bijlagen

c. Fraude bestrijding huurtoeslag

De raming van de huurtoeslag wordt verlaagd op basis van een door de belastingdienst opgestelde business case om fraude bij het toekennen van de toeslagen te bestrijden.

Artikel 2. Woonomgeving en bouw

Opbouw uitgaven (x € 1.000)						
2 Woonomgeving en bouw	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013	0	0	0	0	0	
2.1 Energie en bouwkwaliteit	0	0	0	0	0	
2.2 Woningbouwproductie	0	0	0	0	0	
2.3 Kwaliteit woonomgeving	0	0	0	0	0	
Mutaties Nota van Wijziging	32.639	28.127	32.420	32.403	32.231	
2.1 Energie en bouwkwaliteit	21.304	19.488	16.814	16.798	16.697	
2.2 Woningbouwproductie	5.273	3.065	3.067	3.066	3.085	
2.3 Kwaliteit woonomgeving	6.062	5.574	12.539	12.539	12.449	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2013	61.021	99.725	- 320	- 320	- 320	
2.1 Energie en bouwkwaliteit	52.357	98.655	0	0	0	
2.2 Woningbouwproductie	9.065	1.370	0	0	0	
2.3 Kwaliteit woonomgeving	- 401	- 300	- 320	- 320	- 320	
Nieuwe mutaties	- 5.185	48.532	13.055	7.566	570	
2.1 Energie en bouwkwaliteit waarvan:	- 3.282	44.832	7.555	2.566	- 3.430	
a. Opdrachten AGNL		- 4.000	- 4.000	- 4.000	- 4.000	
b. Herallocatie E&GO	- 3.000	- 1.000	1.500	1.500	500	
c. Revolverend fonds		35.000				
d. Nationaal Energieakkoord		15.000	10.000	5.000		
2.2 Woningbouwproductie waarvan:	- 893	5.200	4.000	4.000	4.000	
e. Opdrachten AGNL		4.000	4.000	4.000	4.000	
f. Uitvoering RFE	- 1.200	1.200				
2.3 Kwaliteit woonomgeving waarvan:	- 1.010	- 1.500	1.500	1.000	0	
g. Herallocatie WenL	- 1.000	- 1.500	1.500	1.000		
Stand ontwerpbegroting 2014	88.475	176.384	45.155	39.649	32.571	231.521
2.1 Energie en bouwkwaliteit	70.379	162.975	24.369	19.364	13.267	212.947
2.2 Woningbouwproductie	13.445	9.635	7.067	7.066	7.085	6.355
2.3 Kwaliteit woonomgeving	4.651	3.774	13.719	13.219	12.219	12.219
Opbouw ontvangsten (x € 1.000)						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013	0	0	0	0	0	
Mutaties Nota van Wijziging	91	91	91	91	91	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2013	1.216	0	0	0	0	
Stand ontwerpbegroting 2014	1.307	91	91	91	91	91

Toelichting

a. en e. Opdrachten AGNL

De mutatie is benodigd om structureel de berekende lasten voor het onderdeel energiebesparing gebouwde omgeving van de Agentschapopdracht te kunnen bekostigen uit de desbetreffende programmabudgetten.

Bijlagen

b. Herallocatie Energie & Gebouwde Omgeving (E&GO)

In de zomer van 2013 is het Energieakkoord voor duurzame groei dat onder regie van de SER tot stand gekomen. Tezamen met andere ontwikkelingen zoals het voldoen aan de Europese richtlijnen EPBD en EED en de in 2013 te verwachten resultaten van Blok-voor-Blok en Energiesprong, heeft dit geleid tot een actualisatie van het nu nog vigerende Plan van aanpak E&GO uit 2011. Hierdoor vindt er actualisatie van de raming plaats. Over de meerjarenperiode heen is sprake van een budgettaire neutrale mutatie.

c. Revolverend fonds

Aanvullende bijdrage aan het Revolverend Fonds Energiebesparing ter hoogte van € 35 mln. in 2014. Dit betreft een uitwerking van het Energieakkoord voor duurzame groei.

d. Nationaal Energieakkoord/ Energielabel en Ondersteuning gemeenten

Alle woningeigenaren en (ver)huurders die nog geen energielabel hebben, krijgen in 2014 en 2015 een indicatief energielabel van hun woning. Daarnaast wordt ingezet op actieve ondersteuning van gemeenten bij lokale energiebesparing.

Dit betreft een uitwerking van het Energieakkoord voor duurzame groei.

f. Uitvoering Revolverend Fonds Energiebesparing (RFE)

Een deel van het budget voor de opstart van het RFE wordt getemporeerd in samenhang met de latere invoering van het RFE bestemd voor de (verhuurders). Het betreft in een eerder stadium gereserveerde opstartkosten. In 2013 wordt van startgegaan met een fondsdeel voor eigenaars-bewoners. Het fondsdeel voor verhuurders vergt meer voorbereiding en wordt later in 2014 ingevoerd. Ook de besteding van de opstartmiddelen wordt daardoor deels vertraagd.

g. Herallocatie Woon en Leefomgeving (WenL)

Bij het budget voor Woon en Leefomgeving vindt een over de jaren heen budgettair neutrale herschikking plaats, waarmee tevens in latere jaren van deze kabinetsperiode voldoende budget wordt gereserveerd om ad hoc in te kunnen springen op problematiek. De verwachting is dat door de effecten van de crisis in 2015 en 2016 deze middelen extra nodig zijn voor kwetsbare gebieden waar de leefbaarheid onder druk staat (aandachtswijken, krimpregio's).

Artikel 3. Kwaliteit Rijksdienst

Opbouw uitgaven (x € 1.000)						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
3 Kwaliteit Rijksdienst						
Stand ontwerpbegroting 2013	0	0	0	0	0	
3.1 Kwaliteit Rijksdienst	0	0	0	0	0	
Mutaties Nota van Wijziging	29.380	28.640	28.071	27.922	27.903	
3.1 Kwaliteit Rijksdienst	29.380	28.640	28.071	27.922	27.903	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2013	- 7.705	- 10.684	- 10.317	- 10.239	- 10.160	
3.1 Kwaliteit Rijksdienst	- 7.705	- 10.684	- 10.317	- 10.239	- 10.160	
Nieuwe mutaties	- 160	- 60	- 58	- 328	- 673	
3.1 Kwaliteit Rijksdienst	- 160	- 60	- 58	- 328	- 673	
Stand ontwerpbegroting 2014	21.515	17.896	17.696	17.355	17.070	16.828
3.1 Kwaliteit Rijksdienst	21.515	17.896	17.696	17.355	17.070	16.828

Opbouw ontvangsten (x € 1.000)						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013	0	0	0	0	0	
Mutaties Nota van Wijziging	250	250	250	250	250	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2013	343	0	0	0	0	
Stand ontwerpbegroting 2014	593	250	250	250	250	250

Artikel 4. Uitvoering Rijkshuisvesting

Opbouw uitgaven (x € 1.000)						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
4 Uitvoering Rijkshuisvesting						
Stand ontwerpbegroting 2013	0	0	0	0	0	
4.1 Een doelmatige uitvoeringspraktijk van de rijkshuisvesting	0	0	0	0	0	
Mutaties Nota van Wijziging	59.207	58.528	58.786	58.676	57.457	
4.1 Een doelmatige uitvoeringspraktijk van de rijkshuisvesting	59.207	58.528	58.786	58.676	57.457	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2013	2.800	0	0	0	0	
4.1 Een doelmatige uitvoeringspraktijk van de rijkshuisvesting	2.800	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	- 300	- 58.528	- 58.786	- 58.676	- 57.457	
4.1 Een doelmatige uitvoeringspraktijk van de rijkshuisvesting waarvan:	- 300	- 58.528	- 58.786	- 58.676	- 57.457	
a. Samenvoeging artikel 4 en 5		- 58.528	- 58.786	- 58.676	- 57.457	
Stand ontwerpbegroting 2014	61.707	0	0	0	0	0
4.1 Een doelmatige uitvoeringspraktijk van de rijkshuisvesting	61.707	0	0	0	0	0

Bijlagen

Opbouw ontvangsten (x € 1.000)						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013	0	0	0	0	0	
Mutaties Nota van Wijziging	357	357	357	357	357	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2013	300	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	0	-357	-357	-357	-357	
Stand ontwerpbegroting 2014	657	0	0	0	0	0

Toelichting

a. Samenvoeging artikel 4 en 5

Dit betreft de samenvoeging van artikel 4 en 5 naar artikel 6 Uitvoering rijksvastgoedbeleid.

Artikel 5. Beheer materiële activa

Opbouw uitgaven (x € 1.000)						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
5 Beheer materiële activa						
Stand ontwerpbegroting 2013	0	0	0	0	0	
5.1 Beheer onroerend goed	0	0	0	0	0	
5.2 Bijdrage aan RVOB	0	0	0	0	0	
5.3 Beheer en plankosten	0	0	0	0	0	
Mutaties Nota van Wijziging	84.280	82.894	82.249	82.200	82.149	
5.1 Beheer onroerend goed	62.392	61.792	61.792	61.792	61.792	
5.2 Bijdrage aan RVOB	21.888	21.102	20.457	20.408	20.357	
5.3 Beheer en plankosten	0	0	0	0	0	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2013	4.800	4.200	4.200	4.200	4.200	
5.1 Beheer onroerend goed	-6.079	-5.479	-5.479	-5.479	-5.479	
5.2 Bijdrage aan RVOB	0	0	0	0	0	
5.3 Beheer en plankosten	10.879	9.679	9.679	9.679	9.679	
Nieuwe mutaties	102	-87.094	-86.449	-86.400	-86.349	
5.1 Beheer onroerend goed	102	-56.313	-56.313	-56.313	-56.313	
waarvan:						
a. samenvoeging artikel 4 en 5		-56.313	-56.313	-56.313	-56.313	
5.2 Bijdrage aan RVOB	0	-21.102	-20.457	-20.408	-20.357	
b. samenvoeging artikel 4 en 5		-20.979	-20.336	-19.637	-18.754	
5.3 Beheer en plankosten	0	-9.679	-9.679	-9.679	-9.679	
waavan:						
c. samenvoeging artikel 4 en 5		-9.679	-9.679	-9.679	-9.679	
Stand ontwerpbegroting 2014	89.182	0	0	0	0	0
5.1 Beheer onroerend goed	56.415	0	0	0	0	0
5.2 Bijdrage aan RVOB	21.888	0	0	0	0	0
5.3 Beheer en plankosten	10.879	0	0	0	0	0

Bijlagen

Opbouw ontvangsten (x € 1.000)						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013	0	0	0	0	0	
Mutaties Nota van Wijziging	175.186	174.284	173.784	173.784	173.784	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2013	- 24.400	- 22.100	- 19.700	- 21.300	- 1.700	
Nieuwe mutaties	0	- 152.184	- 154.084	- 152.484	- 172.084	
waarvan:						
d. samenvoeging artikel 4 en 5		- 152.184	- 154.084	- 152.484	- 172.084	
Stand ontwerpbegroting 2014	150.786	0	0	0	0	0

Toelichting

a. t/m d. Samenvoeging artikel 4 en 5

Dit betreft de samenvoeging van artikel 4 en 5 naar artikel 6 Uitvoering rijksvastgoedbeleid.

Artikel 6. Uitvoering rijksvastgoedbeleid

Opbouw uitgaven (x € 1.000)						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
6 Uitvoering rijksvastgoedbeleid						
Stand ontwerpbegroting 2013	0	0	0	0	0	
6.1 Doelmatige uitvoeringspraktijk van de Rijkshuisvesting	0	0	0	0	0	
6.2 Beheer materieel activa	0	0	0	0	0	
6.1 Ontvangsten	0	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	0	144.826	144.146	143.227	139.809	
6.1 Doelmatige uitvoeringspraktijk van de Rijkshuisvesting	0	57.753	57.716	57.823	55.694	
waarvan:						
a. samenvoeging artikel 4 en 5	0	57.753	57.716	57.823	55.694	
6.2 Beheer materieel activa	0	87.073	86.430	85.404	84.115	
waarvan:						
b. samenvoeging artikel 4 en 5	0	87.073	86.430	85.404	84.115	
Stand ontwerpbegroting 2014	0	144.826	144.146	143.227	139.809	139.135
6.1 Doelmatige uitvoeringspraktijk van de Rijkshuisvesting	0	57.753	57.716	57.823	55.694	55.566
6.2 Beheer materieel activa	0	87.073	86.430	85.404	84.115	83.569

Opbouw ontvangsten (x € 1.000)						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand ontwerpbegroting 2013	0	0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	0	116.841	118.741	117.141	136.741	
waarvan:						
c. samenvoeging artikel 4 en 5	0	152.184	154.084	152.484	172.084	
d. aanpassing pachtontvangsten	0	- 35.700	- 35.700	- 35.700	- 35.700	
Stand ontwerpbegroting 2014	0	116.841	118.741	117.141	136.741	136.741

Bijlagen

Toelichting

a. t/m c. Samenvoeging artikel 4 en 5

Dit betreft de samenvoeging van artikel 4 en 5 naar artikel 6 Uitvoering rijksvastgoedbeleid.

d. Aanpassing pachtontvangsten

Door de nieuwe begrotingsregels heeft lenM aangegeven aanspraak te maken op de pachtontvangsten van hun onroerende zaken, die door RVOB worden geïnd. Het betreft structureel € 31 mln. Dit geldt ook voor de ontvangsten uit een overige verkopen. Op basis van een historisch gemiddelde voor deze post is dit bepaald op € 4,7 mln.

5.3 Moties en toezeggingen

A.1 In behandeling zijnde moties

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van het lid Ortega-Martijn; Verzoekt de regering, in kaart te brengen in hoeverre corporaties deze gegevens bewaren en voor welke doelen deze worden gebruikt, en met nadere regelgeving te komen met als doel dat deze gegevens worden verwijderd zodra het niet meer noodzakelijk is om deze gegevens te bewaren	Kamerdebat 04-04-2012 Wijziging van de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte en Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek (huurverhoging op grond van inkomen, 33 129)	De uitvoering van de motie wordt meegenomen met toegezegde evaluatie inzake proces m.b.t. uitvoering inkomensafhankelijke huurverhogingen in najaar 2013
De motie van het lid Ortega-Martijn; Verzoekt de regering, dit proces voor het einde van het jaar te evalueren in overleg met Aedes en de Woonbond en de Kamer te informeren over het aantal aangevraagde verklaringen en de verdeling over de inkomensgroepen van deze verklaringen	Kamerdebat 04-04-2012 Wijziging van de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte en Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek (huurverhoging op grond van inkomen, 33 129)	De evaluatie zal eind dit jaar plaatshebben. De gevraagde informatie over aantallen inkomensverklaringen is al een aantal maal gedeeld met de Tweede Kamer en zal na het zomerreces 2013 geactualiseerd worden
De motie van het lid Ortega-Martijn; Verzoekt de regering, in de uitwerking van het goedkeuringsvereiste te onderzoeken of het investeringsbedrag kan worden vervangen door een percentage van het balanstotaal	Kamerdebat 26-06-2012 Herzieningswet toegelaten instellingen volkshuisvesting (32 769)	Dit wordt onderzocht bij de uitwerking van de AMvB. N.a.v. het Regeerakkoord zal een novelle bij de Herzieningswet bij de Tweede Kamer worden ingediend
De motie van de leden Monasch en van Bochove; Verzoekt de regering, bij de begrotingsbehandeling 2013 met een definitie te komen waarin het onderscheid tussen enerzijds sociale woningbouw en maatschappelijk vastgoed en anderzijds commerciële activiteiten duidelijk wordt gemaakt; Verzoekt de regering tevens, om op basis van dat advies, tevens bandbreedtes op te stellen waarbinnen corporaties hun taken mogen ontplooiën, waarbij onderscheid wordt gemaakt naar de aard van de desbetreffende regio's	Kamerdebat 26-06-2012 Herzieningswet toegelaten instellingen volkshuisvesting (32 769)	In het Regeerakkoord is opgenomen, dat woningcorporaties zich weer moeten richten op hun kerntaak. Daartoe zal een novelle bij de Herzieningswet worden ingediend. Daarin zal de gevraagde definitie en begrenzing worden gegeven
De motie van het lid Van Bochove; Verzoekt de regering, om na de eerste jaarverslagen die opgesteld zijn na inwerkingtreding van de herzieningswet, te evalueren of de vereisten uit beide wetten voldoende zijn om te borgen dat woningcorporaties voldoende legitimiteit binnen het werkgebied hebben voor hun beslissingen; Verzoekt de regering, direct na deze evaluatie en uiterlijk voor 1 januari 2015 aan te geven op welke wijze het element van «voice», zoals dat in het WRR-rapport Maatschappelijke dienstverlening is verwoord, nadrukkelijker gekoppeld kan worden aan het interne toezicht, zodat de woningcorporaties weer ingebed raken in de samenleving door brede vormen van participatie en betrokkenheid van huurders, potentiële huurders en andere lokale betrokkenen (stakeholders)	Kamerdebat 26-06-2012 Herzieningswet toegelaten instellingen volkshuisvesting (32 769)	De evaluatie zal medio 2015 plaatsvinden op basis van de jaarverslagen over 2014

Bijlagen

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van het lid Pechtold c.s.; Verzoekt de regering, de gevolgen van deze maatregelen voor de financiële positie van woningcorporaties, de doorstroming op de huurmarkt en de toekomstige woningbouwopgave in kaart te brengen	Kamerdebat 13-11-2012 Debat over de regeringsverklaring	De motie is afgedaan met de totstandkoming van het Woonakkoord en de daarbij behorende brieven aan de Tweede Kamer. In een eerstvolgende brief – medio najaar 2013 – wordt de Tweede Kamer geïnformeerd
De motie van de leden Van Toorenburg en Visser; Verzoekt de regering om, namens de lidstaat Nederland deze commissie-Stoiber een brandbrief te sturen met het verzoek om de betreffende richtlijn door te lichten op administratieve lasten en de totstandkoming te evalueren zodat hieruit lessen voor de toekomst worden getrokken	Kamerdebat 15-11-2012 Wet kenbaarheid energieprestaties gebouwen (33 124)	Bij brief van 3 juli jl. is de Tweede Kamer geïnformeerd. In een eerstvolgende brief – medio najaar 2013 – wordt de Tweede Kamer uitvoerig geïnformeerd over de uitvoering van de motie
De motie van de leden Visser en Van Toorenburg; Verzoekt de regering, de ministeriële regeling zodanig vorm te geven dat de invoering van het energieprestatiecertificaat voor de burgers en instellingen met zo min mogelijk bureaucratische rompslomp gepaard gaat en dat er niet meer wordt geregeld dan richtlijn 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energie-prestatie van gebouwen daadwerkelijk voorschrijft	Kamerdebat 15-11-2012 Wet kenbaarheid energieprestaties gebouwen (33 124)	Bij brief van 3 juli jl. is de Tweede Kamer geïnformeerd. In een eerstvolgende brief – medio najaar 2013 – wordt de Tweede Kamer uitvoerig geïnformeerd over de uitvoering van de motie
De motie van de leden Visser en Van Toorenburg; Verzoekt de regering, opties voor vereenvoudiging van het systeem van het energieprestatiecertificaat en de sanctionering daarvan te verkennen, een en ander binnen het kader van richtlijn 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen, en de Tweede Kamer daarover zo spoedig mogelijk te rapporteren	Kamerdebat 15-11-2012 Wet kenbaarheid energieprestaties gebouwen (33 124)	Bij brief van 3 juli jl. is de Tweede Kamer geïnformeerd. In een eerstvolgende brief – medio najaar 2013 – wordt de Tweede Kamer uitvoerig geïnformeerd over de uitvoering van de motie.
De motie van de leden Paulus Jansen en Albert de Vries; Verzoekt de regering, private toetsing aan het Bouwbesluit pas mogelijk te maken op het moment dat ook de verplichte verzekerde rechtsbescherming van opdrachtgevers, gebruikers en derden afdoende is geregeld	Kamerdebat 19-12-2012 Bouwregelgeving en brandveiligheid	De uitvoering van de motie wordt meegenomen in de uitvoering van het project «Uitvoering Adviezen Commissie Dekker». In najaar 2013 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd
De motie van de leden Albert de Vries en Paulus Jansen; Verzoekt de regering, te onderzoeken hoe het toezicht op veiligheids-aspecten van complexe bouwwerken effectiever en minder versnipperd ingericht kan worden, bijvoorbeeld door relevante inspectieactiviteiten van bouwtoezicht, brandweer en Arbeidsinspectie onder te brengen bij de veiligheidsregio's of de RUD's en de Tweede Kamer hierover uiterlijk bij de indiening van de begroting 2014 te informeren	Kamerdebat 19-12-2012 Bouwregelgeving en brandveiligheid	De uitvoering van de motie wordt meegenomen in de uitvoering van het project «Uitvoering Adviezen Commissie Dekker». In najaar 2013 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd

Bijlagen

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van de leden Visser en Monasch; Verzoekt de regering, in de vormgeving van het nieuwe systeem van woningwaardering er rekening mee te houden dat de bedoelde woningen ook in veranderende omstandigheden onderdeel blijven uitmaken van de voorraad in de vrije huursector	Kamerdebat 20-12-2012 Begroting Wonen & Rijksdienst	De Tweede Kamer is toegezegd dat er voor Prinsjesdag een voorstel ligt mbt vereenvoudiging van het woningwaarderingsstelsel dat gebruik maakt van een combinatie van WOZ en WWS. In dat kader zal worden ingegaan op deze motie
De motie van het lid Knops; Verzoekt de regering, uit te spreken dat zij het tarief van de hypotheekrenteaftrek in deze regeerperiode niet verder zal aanpassen dan de verlaging die reeds is aangekondigd in het regeerakkoord	Kamerdebat 20-12-2012 Begroting Wonen & Rijksdienst	Met de stukken voor het belasting-plan 2014 wordt deze motie afgedaan
De motie van het lid Paulus Jansen; Verzoekt de regering, periodiek te rapporteren over de ontwikkeling van aard en omvang van tijdelijke verhuur	Kamerdebat 20-03-2013 Wijziging van de Leegstandswet in verband met de verruiming van de mogelijkheden voor tijdelijke verhuur bij leegstand van gebouwen en woningen (33 436)	De Tweede Kamer wordt medio 2014 geïnformeerd
De motie van het lid Paulus Jansen; Verzoekt de regering, in overleg te gaan met de koepel van woningcorporaties, Aedes, opdat woningcorporaties waar het gaat om tijdelijke leegstand enkel werken met tijdelijke verhuurcontracten zoals gedefinieerd onder de Leegstandwet	Kamerdebat 20-03-2013 Wijziging van de Leegstandswet in verband met de verruiming van de mogelijkheden voor tijdelijke verhuur bij leegstand van gebouwen en woningen (33 436)	De Tweede Kamer wordt kort na de zomer 2013 geïnformeerd
De motie van het lid Visser; Verzoekt de regering, op korte termijn met de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) in gesprek te gaan, teneinde te bekijken op welke wijze het regime in de Leegstandwet verder kan worden vereenvoudigd en daarbij de verschillen in de hoogte van de leges te betrekken, en de Kamer daarover te informeren	Kamerdebat 20-03-2013 Wijziging van de Leegstandswet in verband met de verruiming van de mogelijkheden voor tijdelijke verhuur bij leegstand van gebouwen en woningen (33 436)	De Tweede Kamer wordt medio 2014 geïnformeerd
De motie van het lid Ouwehand c.s.; Verzoekt de regering, het aanpakken van onnodige verlichting van kantoren en winkels mee te nemen in de uitwerking voor energiebesparing in de gebouwde omgeving	Motie aangenomen tijdens debat I&M; door BZK/W&R overgenomen	De beleidreactie wordt voorbereid i.o.m. I&M. Deze zal worden meegenomen in de brief met nadere voorstellen voor energiebesparing die na afronding SER-akkoord aan de Tweede Kamer wordt gezonden in najaar 2013
De motie van het lid Verhoeven; Verzoekt de regering, in overleg te gaan met de VTW en Aedes om te kijken op welke wijze een artikel betreffende permanente educatie van de leden van de raad van commissarissen opgenomen kan worden in de governancecode van woningcorporaties en de Kamer hier voor de zomer van 2013 over te informeren	Kamerdebat 27-03-2013 VAO Woningcorporaties	De Tweede Kamer wordt medio zomer 2013 geïnformeerd

Bijlagen

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van het lid Verhoeven; Verzoekt de regering om, in overleg met betrokken partijen, waaronder de Kamer van Koophandel en de banken, te bekijken op welke manier voorkomen kan worden dat een inschrijving bij de Kamer van Koophandel ertoe leidt dat verenigingen van eigenaren als bedrijven behandeld worden	Kamerdebat 09-04-2013 VAO Evaluatie Wet overleg huurders verhuurder en functioneren VVE's	De minister zal de Tweede Kamer in het najaar 2013 per brief informeren. De toezegging, dat VVE-Belang in afstemming met BZK de wijzigingen van modelreglementen en mogelijkheden van opschaling in kaart zal brengen, wordt hierbij betrokken
De motie van het lid Albert de Vries; Verzoekt de regering, in overleg te treden met het Kennis Centrum Aanpak Funderingproblematiek (KCAF) om mede op basis van de door dit kenniscentrum gedane suggesties tot een oplossing van deze financieringsproblematiek te komen	Kamerdebat 04-06-2013 VAO Bouwregelgeving, energiebesparing en brandveiligheid	De Tweede Kamer wordt in najaar 2013 geïnformeerd
De motie van het lid Verhoeven c.s.; Verzoekt de regering om, voorafgaand aan de novelle op de herzieningswet, de Kamer een overzicht te sturen met de voorziene waarborgen die moeten voorkomen dat het financieel toezicht ondergeschikt kan worden aan beleidsmatige afwegingen	Kamerdebat 04-06-2013 VAO Toezicht woningcorporaties	De Tweede Kamer zal voor indiening van de novelle worden geïnformeerd
De motie van het lid Paulus Jansen; Verzoekt de regering, de voor- en nadelen van de verschillende grondslagen voor vastgoedwaardering voor woningcorporaties aan de Kamer voor te leggen bij de aanbidding van de novelle herzieningswet	Kamerdebat 04-06-2013 VAO Toezicht woningcorporaties	De Tweede Kamer zal uiterlijk met de indiening van de novelle over de voor- en nadelen van de verschillende grondslagen voor vastgoedwaardering voor woningcorporaties worden geïnformeerd
De motie van het lid Visser c.s.; Verzoekt de regering om een reactie op het rapport die als basis kan dienen voor een debat met de minister voor Wonen en Rijksdienst	Kamerdebat 27-06-2013 Debat Tweede Kamer met de tijdelijke commissie Huizenprijzen	De Tweede Kamer wordt medio november 2013 geïnformeerd
De motie van het lid Albert de Vries c.s.; Verzoekt de regering, uiterlijk 1 oktober aanvullende voorstellen te doen om het verlies aan werkgelegenheid bij de brede rijksoverheid in de provincies Friesland en Drenthe alsnog substantieel te verminderen	Kamerdebat 04-07-2013 VAO Rijkshuisvesting	De Tweede Kamer wordt in september 2013 geïnformeerd
De motie van het lid Albert de Vries c.s.; Verzoekt de regering, bij de invulling van de komende afslanking vanaf 2016 die coördinatie al op voorhand op zich te nemen en aan de betreffende rijksdiensten de inspanningsverplichting mee te geven dat de provincies Friesland, Drenthe, Limburg en Zeeland bij deze nieuwe operatie per saldo niet meer dan gemiddeld werkgelegenheid mogen verliezen	Kamerdebat 04-07-2013 VAO Rijkshuisvesting	De Tweede Kamer zal bij afdoening motie De Vries (31 490, nr. 125) – medio september 2013 – aangeven hoe deze motie wordt ingevuld

Bijlagen

A.2 Uitgevoerde moties

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
De motie Schouw c.s.: Verzoekt de regering in het sociaal flankerend beleid ten behoeve van de inkrimping van het rijkspersoneel zorg te dragen voor een evenwichtig behoud van jonge ambtenaren	Kamerdebat 01-12-2010 Begroting Binnenlandse Zaken (onderdeel Volkshuisvesting)	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 22 mei 2013 per brief geïnformeerd (2012–2013, 31 490 nr. 119)
Motie leden Van Bochove c.s.; Verzoekt de regering in het nieuwe Bouwbesluit een waterdichte regeling voor een doorvalbeveiliging bij ramen op te nemen	Kamerdebat 26-10-2011 VAO Bouwbesluit	Afgedaan. De wijziging in het Bouwbesluit is in Ministerraad geweest en gaat voor eind 2012 naar de Tweede Kamer.
Gewijzigde motie Heijnen; Verzoekt de regering erop toe te zien dat in 2012 en volgende jaren tenminste het aantal stageplaatsen/leerbanen bij de rijksoverheid beschikbaar is als het geval was in 2010 en daarover de Kamer te informeren	Kamerdebat 14-11-2011 BZK Begroting (33 000-VII)	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 13 mei 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 490 nr. 117)
Motie van het lid Van Bochove; Verzoekt de regering, bij een nadere aanpassing van de huurwetgeving te bekijken op welke wijze het stelsel eenvoudiger kan worden gemaakt zodat een degelijke vorm van huurbescherming ontstaat die inspeelt op de specifiek regionale woningmarkt en rekening houdt met de inkomenspositie van de huurder binnen daarvoor gestelde nationale normen	Kamerdebat 04-04-2012 Wijziging van de Uitvoerings-wet huurprijzen woonruimte en Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek (huurverhoging op grond van inkomen, 33 129)	Afgedaan. De minister heeft deze motie aangemerkt als ondersteuning van haar beleid; er gaat geen brief uit naar de Tweede Kamer.
De motie van het lid Monasch; Verzoekt de regering, te bewerkstelligen in haar overleg met de corporaties dat de bedrijfslasten voor een periode van ten minste vier jaar niet langer mogen stijgen	Kamerdebat 05-07-2012 VAO Woningcorporaties en aanpassing woningwaarderingstelsel	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 17 december 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 453 nr. 285)
De motie van het lid Paulus Jansen c.s.; Verzoekt de regering, om een onafhankelijk onderzoek te laten uitvoeren naar de mogelijkheid om de rechtsbescherming van woonbootbewoners te verbeteren, en daarbij zowel de aard van de huurcontracten als de mogelijkheid van erfpacht te betrekken, alsmede mogelijke aanpassingen van de hiervoor geldende wettelijke kaders	Kamerdebat 26-04-2012 Debat inzake woonschepen	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 21 mei 2013 per brief geïnformeerd (2013-0000249751)
De motie van de leden Klaver en Schouten; Verzoekt de regering, in overleg te treden met de hypotheekverstrekkers om te onderzoeken hoe belemmeringen voor het meefinancieren van restschulden weggenomen kunnen worden en de Tweede Kamer hierover uiterlijk februari 2013 te informeren	Kamerdebat 15-11-2012 Belastingplan 2013	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 29 maart 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 453 nr. 304)
De motie van het lid Paulus Jansen; Verzoekt de regering, de effecten van haar woningmarktbeleid te laten doorrekenen op werkgelegenheidseffecten voor de bouwsector voor de korte en middellange termijn	Kamerdebat 20-12-2012 Begroting Wonen & Rijksdienst	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 mei 2013 per brief geïnformeerd (2013-0000249751)

Bijlagen

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van de leden Monasch en Visser; Verzoekt de regering, deze belemmeringen te bespreken met de verantwoordelijk toezichthouder, de Nederlandsche Bank; Verzoekt de regering tevens, te onderzoeken welke overige belemmeringen vanuit wet- en regelgeving investeringen in de vrije sectorwoningbouw bemoeilijken en deze zo spoedig mogelijk weg te nemen, zo nodig door regelgeving en beleid te wijzigen, opdat pensioenfondsen en andere beleggers meer ruimte krijgen om te investeren in huurwoningen in de vrije sector, en de Tweede Kamer daarover in het eerste kwartaal 2013 te rapporteren	Kamerdebat 20-12-2012 Begroting Wonen & Rijksdienst	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 11 april 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 32 847 nr. 62)
De motie van de leden Monasch en Albert de Vries; Roept de regering op om, deze gebieden desgevraagd bij de Europese Commissie aan te bevelen voor de financiering van deze glasvezelnetwerken	Kamerdebat 20-12-2012 Begroting Wonen & Rijksdienst	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 13 mei 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 26 643 nr. 277)
De motie van het lid Verhoeven; Verzoekt de regering, de voorstellen door te laten rekenen op basis van de meest recente beschikbare gegevens, deze doorrekening mee te sturen met de uitgewerkte voorstellen, en hierbij aan te geven op welke cijfers deze doorrekening is gebaseerd	Kamerdebat 20-12-2012 Begroting Wonen & Rijksdienst	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 28 februari 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013 32 847, nr. B en 27 926, nr. 193).
De motie van het lid Van Bochove; Verzoekt het Presidium, voorstellen te doen over de opzet en de vorm van het onderzoek	Kamerdebat 15-03-2012 VAO Vestia	Afgedaan. Het onderzoek naar het functioneren van het systeem van woningcorporaties wordt t.z.t. opgestart
De motie Essers c.s.; Verzoekt de regering uiterlijk eind januari 2013 aan de Kamer te rapporteren over onder meer: a) mogelijkheden om – met behoud van de door het kabinet voorgenomen beperking van de hypotheekrenteaftrek voor nieuwe gevallen – toe te staan dat na 50% aflossen van de lening de tweede 50% alsnog ter vrije beoordeling staat van hypotheekgever en hypotheeknemer; b) mogelijkheden om de aflossing over een langere termijn dan de nu gebruikelijke 30 jaren te spreiden; c) mogelijkheden om energiebesparing in de woningvoorraad te stimuleren	Kamerdebat 18-12-2012 Behandeling belastingplan antwoord regering	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 25 januari 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 33 405, H)

Bijlagen

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
De motie Essers c.s.; Verzoekt de regering met een novelle te komen om de verhuurderheffing 2013 te splitsen van de jaren daaropvolgend, Verzoekt de regering binnen de randvoorwaarden van bovengenoemde opbrengsten en inkomensafhankelijke huurverhoging met een uitgewerkt voorstel te komen voor een woningwaarderingssysteem en verhuurderheffing die corporaties de mogelijkheid biedt op termijn te blijven investeren in onderhoud en nieuwbouw, en recht doet aan de draagkracht van huurders en corporaties, Verzoekt de regering voorts de verhuurderheffing vanaf 2014 niet door te laten gaan dan nadat een voorstel is uitgewerkt en de Eerste Kamer daarover voor 1 maart 2013 te informeren	Kamerdebat 18-12-2012 Behandeling belastingplan	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 28 februari 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 27 926 nr. 193)
De motie van het lid Knops; Roept de regering op om, het voor mensen van wie een bankinstelling, verzekeraar dan wel tussenpersoon voor 1 april een schriftelijke aanvraag heeft ontvangen, dan wel voor mensen die voor 1 april beschikken over een ontvangstbevestiging dan wel een schriftelijke afwijzing van een mondelinge aanvraag bij een bankinstelling, verzekeraar dan wel tussenpersoon, mogelijk te maken dat alsnog genoemde aanvragen in behandeling kunnen worden genomen en die te laten vallen onder het voornoemde overgangsrecht, tenzij de (verhoging van de) KEW, BEW of SEW ten gevolge van die aanvraag op 31 december 2013 nog niet tot stand is gekomen	Kamerdebat 03-04-2013 VAO Afspraken woningmarkt	Afgedaan. Naar aanleiding van de motie is op 31 mei jl. in de Staatscourant een beleidsbesluit van de staatssecretaris van Financiën gepubliceerd (Stc. 2013, nr. 14085), waarin is neergelegd op welke wijze het kabinet aangenomen motie ten uitvoer brengt
De motie van de leden Monasch en Klein; Verzoekt de regering om, in de gesprekken en afspraken met Vestia alles in het werk te stellen om te voorkomen dat de verkoop van Vestiabezit tot een onaanvaardbaar lage sociale huurvoorraad leidt in gemeenten waar Vestia tot op heden actief is	Kamerdebat 27-03-2013 VAO Woningcorporaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 18 april 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 453 nr. 309)
De motie van het lid Monasch; Verzoekt de regering, dit kenbaar te maken aan het Centraal Fonds Volkshuisvesting en de (interim-)bestuurders van Vestia en de Kamer hierover zo spoedig mogelijk te berichten	Kamerdebat 27-03-2013 VAO Woningcorporaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 18 april 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 453 nr. 309)

B.1 In behandeling zijnde toezeggingen

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zal de Tweede Kamer (na de zomer) – zoals eerder afgesproken – zijn visie over leefbaarheid in de achterstandswijken toezenden	Kamerdebat 06-06-2013 Woononderzoek Nederland 2012	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2013 geïnformeerd over de voortgang van en visie op de leefbaarheid in achterstandswijken

Bijlagen

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van opmerkingen van de leden Duivesteijn (PvdA) en De Vries-Leggedoor (CDA), toe om, in samenhang met de huursombenadering, eventuele fiscale alternatieven voor de huurverhoging op grond van inkomen in kaart te brengen en te schetsen (T01671)	Kamerdebat 12-03-2013 33 330 Wijziging van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek en de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte (huurverhoging op grond van een tweede categorie huishoudinkomens)	De toezegging wordt meegenomen bij de uitwerking van de huursombenadering medio 2014
De minister zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van vragen van de leden Duivesteijn (PvdA) en Kuiper (ChristenUnie), toe met de betrokken maatschappelijke organisaties te overleggen over de totstandkoming van een nationaal akkoord op het terrein van het wonen (T01670)	Kamerdebat 12-03-2013 – 33 330 Wijziging van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek en de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte (huurverhoging op grond van een tweede categorie huishoudinkomens)	De toezegging wordt meegenomen in de uitwerking van de huursombenadering medio 2014
De minister zegt de Tweede Kamer toe onderzoek te doen naar fysieke toegankelijkheid in het Bouwbesluit 2012	Kamerdebat 30-06-2011 Bouwbesluit 2012	De Tweede Kamer wordt na de zomer 2013 middels een beleidsreactie op rapporten geïnformeerd
De minister zegt toe – in overleg met zijn ambtgenoten van Defensie en V&J – na te gaan of er compenserende maatregelen in Friesland mogelijk zijn. De Tweede Kamer wordt daarover in zomer 2013 geïnformeerd	Kamerdebat 03-07-2013 Rijkshuisvesting	De Tweede Kamer wordt in zomer 2013 geïnformeerd
De minister zegt toe (dit najaar) de Tweede Kamer het stelsel vereenvoudiging bouwregelgeving toe te zenden (hierbij zal ook worden betrokken 80% bouwwerken)	Kamerdebat 23-05-2013 Bouwregelgeving, energiebesparing en brandveiligheid	De Tweede Kamer wordt in najaar 2013 geïnformeerd middels een brief met het stelsel vereenvoudiging bouwregelgeving
De minister zegt toe (in het najaar 2013) een brief te zenden aan de Tweede Kamer met een nieuwe tussenstand van de startersleningen	Kamerdebat 19-06-2013 Jaarverslag ministerie Binnenlandse Zaken 2012 onderdeel Wonen en Rijksdienst	De Tweede Kamer wordt in najaar 2013 geïnformeerd
De minister zegt toe (in het voorjaar) te komen met voorstellen op het gebied van energiebesparing en de Tweede Kamer daarover te informeren (in het regeerakkoord is afgesproken op dit gebied green deals te sluiten.)	Kamerdebat 20-12-2012 Begroting Wonen & Rijksdienst	De Tweede Kamer is middels brief van 16 mei geïnformeerd dat de nadere uitwerking op het gebied van Energiebesparing in de Gebouwde Omgeving in september 2013 naar de Tweede Kamer wordt gestuurd
De minister zegt toe (na de zomer 2013) de Tweede Kamer een beleidsreactie ter verbetering van de rechtspositie van woonbootbewoners ten aanzien van de ligplaats te doen toekomen (na bespreking rapport met aanbevelingen betrokken partijen)	Brief d.d. 21 mei 2013 inzake aanbieding rapport «Vaste grond onder de voeten»	Naar verwachting wordt de Tweede Kamer na de zomer van 2013 geïnformeerd
De minister zegt toe (najaar 2013) het plan van aanpak van de invulling van de lage loonschalen naar de Tweede Kamer te zenden	Kamerdebat 03-07-2013 Rijkshuisvesting	De Tweede Kamer wordt in najaar 2013 geïnformeerd
De minister zegt toe (over tenminste een jaar) een voortgangsrapportage vervreemding monumentencomplexen naar de Tweede Kamer te sturen	Kamerdebat 05-06-2013 Monumentaal vastgoed	De Tweede Kamer wordt medio juni 2014 geïnformeerd

Bijlagen

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt toe (voor de zomer) een voortgangsbericht over het overleg met institutionele belegger over betrokkenheid bij hypotheekfinanciering aan de Tweede Kamer toe te zenden	Kamerdebat 06-06-2013 Woononderzoek Nederland 2012	De Tweede Kamer wordt voor het zomerreces 2013 middels een voortgangsbericht geïnformeerd
De minister zegt toe (zomer 2013) de Tweede Kamer te informeren over de concrete voortgang in de regio's na het Bestuurlijk Overleg in juni	Kamerdebat 06-03-2013 Huisvesting EU arbeidsmigranten	De Tweede Kamer wordt medio september 2013 geïnformeerd over de voortgang in de regio's met betrekking tot huisvesting van EU-arbeidsmigranten
De minister zegt toe / heeft het voornemen de Tweede Kamer (begin 2014) een actualisatie van de cijfers van nulmeting van de feitelijke aantallen en de gemiddelde omvang van de restschulden toe te zenden	Brief d.d. 28 maart 2013 inzake nulmeting restschuld op eigen woning	De Tweede Kamer wordt medio eerste kwartaal 2014 geïnformeerd
De minister zegt toe aan het lid Jansen (SP) een overzicht te sturen aan de Tweede Kamer van de ervaringen met bouwsparen in andere landen	Kamerdebat 28-05-2013 Problematiek koopwoningmarkt	De Tweede Kamer wordt na zomerreces 2013 geïnformeerd
De minister zegt toe dat als de onderhandelingen tussen de Europese Raad en het Europees Parlement zijn afgerond, duidelijk zal zijn of er middelen voor de aanleg van breedband in krimp- en plattelandsgebieden beschikbaar zijn en of bij de aanvraag een aanbeveling van de lidstaat noodzakelijk is, de Tweede Kamer hierover zal worden geïnformeerd	Brief d.d. 08-05-2013 inzake motie leden Monasch en de Vries over glasvezelnetwerken in krimp- en plattelandsgebieden	De onderhandelingen tussen Europese Raad en Europees Parlement zijn deze zomer afgerond. De Tweede Kamer zal in najaar 2013 over de resultaten worden geïnformeerd
De minister zegt toe de Tweede Kamer (in de eerste helft 2012) te informeren over de gesprekken met beleggers en corporaties ten aanzien van opties voor het verbeteren van de liquiditeitspositie van corporaties	Kamerdebat 08-12-2011 Erfpacht	De Tweede Kamer wordt medio september 2013 geïnformeerd
De minister zegt toe de Tweede Kamer (medio 2014) te informeren over de uitkomsten van pilots in het kader van de WIZ en het machtigingsmodel	Kamerdebat 27-03-2013 Evaluatie Wet overleg huurders verhuurder en functioneren VVE's	De Tweede Kamer wordt medio 2014 geïnformeerd
De minister zegt toe de Tweede Kamer het TNO (vervolg)onderzoek inzake PUR-isolatie te zijner tijd met de zienswijze minister toe te zenden	Kamerdebat 23-05-2013 Bouwregelgeving, energiebesparing en brandveiligheid	Medio augustus 2013 zijn de rapporten beschikbaar en zal de Tweede Kamer met een beleidsreactie minister worden geïnformeerd
De minister zegt toe de Tweede Kamer schriftelijk te informeren over de transparantie van inspectierapporten (de verbetering daarvan)	Kamerdebat 25-06-2013 Mondelinge vraag van het lid VAN VELDHOVEN (D66) aan de minister voor Wonen en Rijksdienst over het bericht «Door chloor aangetast staal in zwembad levensgevaarlijk» (AD.nl, 21 juni 2013)	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2013 geïnformeerd
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren (bij aanbieding van de novelle inzake het wetsvoorstel herziening Woningwet) over het opzetten van een inspectie of een andersoortig dienstonderdeel inzake het Volkshuisvestelijk toezicht	Brief d.d. 26 maart 2013 inzake beleidsreactie op rapport Commissie Hoekstra	De Tweede Kamer wordt geïnformeerd bij aanbieding van de novelle inzake het wetsvoorstel herziening Woningwet

Bijlagen

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren (in het najaar 2013) over het (herhaalde) onderzoek van de ILT over de betrouwbaarheid van energielabels bij utiliteitsbouw in de komende maanden om te beoordelen of de reproduceerbaarheid van de opname van het label het afgelopen jaar is toegenomen	Brief d.d. 19 maart 2013 inzake aanbieding rapporten energiebesparing gebouwde omgeving	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2013 per brief geïnformeerd
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren in welke mate hypotheekverstrekkers gebruik maken van mogelijkheden die er zijn om hypotheek te verstrekken aan zzp'ers en de resultaten van (brede) onderzoek naar positie van zzp'ers en flexwerkers op de woningmarkt	Brief Tweede Kamer d.d. 17 juni 2013 inzake hypotheekverstrekking aan zzp'ers	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2013 geïnformeerd
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren inzake de instroommaatregelen bij ZBO's en de (ontbrekende) bevoegdheden van de minister BZK daarin	Kamerdebat 14-11-2011 BZK Begroting (33 000-VII)	Deze toezegging wordt meegenomen bij de wijzigingsvoorstellen van de Kaderwet ZBO's
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren inzake de nadere adviezen van de Commissie Dekker inzake rol en positie van gemeenten jegens corporaties te versterken	Brief d.d. 26 maart 2013 inzake beleidsreactie op rapport Commissie Hoekstra	De toezegging wordt meegenomen in de novelle en de Herzieningswet
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over buitenlandse banken, specifiek in relatie tot de discussie over restschuldbroekmatiek en executieveiling	Kamerdebat 10-04-2013 Problematiek koopmarkt	De Tweede Kamer wordt na het zomerreces 2013 geïnformeerd
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de mogelijkheden die onderzocht worden voor de uitwerking van de aanbeveling «Een beleidskader voor het volkshuisvestelijk toezicht»	Brief d.d. 26 maart 2013 inzake beleidsreactie op rapport Commissie Hoekstra	De Tweede Kamer wordt geïnformeerd bij aanbieding van de novelle inzake het wetsvoorstel herziening Woningwet
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de resultaten met betrekking tot gesprek Aedes inzake complete aanpak (visitatie) voor sturing op bedrijfsvoering en de efficiëntie daarvan, temeer als daarbij ook gebruik kan worden gemaakt van geschikte benchmarks	Brief d.d. 7 juni 2013 inzake toezeggingen AO 7 maart, stresstest CFV en beleidsregels derivaten en herziening beleidsregels derivaten	De Tweede Kamer wordt medio september 2013 geïnformeerd
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de uitkomsten van de commissie Kroes (Alternatieve financieringsarrangementen woningmarkt) over vergroting betrokkenheid beleggers bij hypotheekverstrekking	Kamerdebat 10-04-2013 Problematiek koopmarkt	De Tweede Kamer wordt medio september 2013 (middels Prinsjesdagstukken) geïnformeerd
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over opties om woningcorporaties tot efficiënter opereren te prikkelen, onder meer door de toepassing van risicodifferentiatie door het WSW	Kamerdebat 25-04-2013 Toezicht woningcorporaties	De toezegging wordt beantwoord bij de aanbieding aan de Tweede Kamer van de Novelle bij de herzieningswet
De minister zegt toe de voorliggende wijzigingen over drie jaar te evalueren	Kamerdebat 20-03-2013 Wijziging van de Leegstandwet in verband met de verruiming van de mogelijkheden voor tijdelijke verhuur bij leegstand van gebouwen en woningen (33 436)	De evaluatie zal over drie jaar – medio 2016 – plaatsvinden

Bijlagen

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt toe een onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid en afname van open verbrandingstoestellen in woningen (waaronder ook corporatiewoningen) en de Tweede Kamer daarover te informeren	Brief d.d. 1 november 2012 (TK 2012–2013, 32 757, nr. 46)	Momenteel wordt onderzoek uitgevoerd obv de uitkomsten van het WoON 2012. Verwachting is dat de Tweede Kamer medio zomer 2013 over de uitkomsten wordt geïnformeerd
De minister zegt toe een overzicht van gemaakte kosten door de Belastingdienst, een overzicht van Aedes over de aantallen verhuurders die geen IAH gebruiken en een tussenstand van het aantal bezwaarschriften bij de DHC aan de Tweede Kamer te sturen	Kamerdebat 25-04-2013 Uitvoering inkomensafhankelijke huurverhoging	Na de zomer (eind september 2013) zal een overzicht van gemaakte kosten door de Belastingdienst, een overzicht van Aedes over de aantallen verhuurders die geen inkomensafhankelijke huurverhoging gebruiken en een tussenstand van het aantal bezwaarschriften bij de huurcommissie aan de Tweede Kamer worden gezonden
De minister zegt toe een publicatie over ontwikkeling van de woonlasten aan de Tweede Kamer toe te zenden (najaar 2013)	Kamerdebat 06-06-2013 Woononderzoek Nederland 2012	De Tweede Kamer wordt in najaar 2013 per brief geïnformeerd
De minister zegt toe in de loop van 2013 een evaluatie naar de Tweede Kamer te zenden (stand van zaken en eventuele verbeterpunten) inzake proces mbt uitvoering huurverhogingen	Kamerdebat 09-04-2013 Mondelinge vraag van het lid PAULUS JANSEN (SP) aan de minister voor Wonen en Rijksdienst over corporaties die moeite hebben met de uitvoering van de huurverhogingen (Nos.nl, 5 april 2013)	De Tweede Kamer wordt in het najaar geïnformeerd middels een evaluatie (stand van zaken en eventuele verbeterpunten) inzake proces mbt uitvoering huurverhogingen
De minister zegt toe in gesprek te gaan met het WEW over de mogelijkheden om NHG toekenning te koppelen aan het functioneren van de VvE en informeert de Tweede Kamer vóór de zomer 2013	Brief d.d. 03 juli 2012 inzake aanbieden rapportage «functioneren van VvE's: update 2012 en verbetervoorstellen»	De minister heeft de Tweede Kamer per brief d.d. 28 juni 2013 bericht dat zij in het najaar 2013 zal worden geïnformeerd
De minister zegt toe mbt de beleidsambities kopen van een huurwoning de relevante beleidsaspecten te bespreken bij het kooprecht voor huurders	Kamerdebat 17-11-2011 Begroting Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (onderdeel Volkshuisvesting, 33000 VII)	Het kabinet beziet – mede naar aanleiding van het advies van de raad van State – het wetsvoorstel tot introductie van een kooprecht voor huurders van een woning van een toegelaten instelling
De minister zegt toe met Aedes te overleggen om te bezien of corporaties in voorkomende gevallen in plaats van voor anti-kraak bewoning, willen kiezen voor verhuur onder regime van de Leegstandwet	Kamerdebat 20-03-2013 Wijziging van de Leegstandswet in verband met de verruiming van de mogelijkheden voor tijdelijke verhuur bij leegstand van gebouwen en woningen (33 436)	De Tweede Kamer wordt na de zomer 2013 over het resultaat geïnformeerd
De minister zegt toe met de VNG te overleggen over de uiteenlopende leges die gemeenten voor vergunningen in het kader van de Leegstandwet rekenen	Kamerdebat 20-03-2013 Wijziging van de Leegstandswet in verband met de verruiming van de mogelijkheden voor tijdelijke verhuur bij leegstand van gebouwen en woningen (33 436)	De Tweede Kamer wordt na het zomerreces 2013 geïnformeerd
De minister zegt toe met NVB en VNG te gaan praten over mogelijk verdere vereenvoudiging van de regelgeving bij tijdelijke verhuur	Kamerdebat 20-03-2013 Wijziging van de Leegstandswet in verband met de verruiming van de mogelijkheden voor tijdelijke verhuur bij leegstand van gebouwen en woningen (33 436)	De Tweede Kamer wordt medio 2014 geïnformeerd
De minister zegt toe opnieuw met de banken te overleggen over het feit dat de banken slechts twee bemiddelingsbureaus accepteren bij tijdelijke verhuur van te koop staande woningen	Kamerdebat 20-03-2013 Wijziging van de Leegstandswet in verband met de verruiming van de mogelijkheden voor tijdelijke verhuur bij leegstand van gebouwen en woningen (33 436)	De Tweede Kamer wordt na het zomerreces 2013 geïnformeerd

Bijlagen

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt toe, in verband met versnelling van het proces, de Tweede Kamer deze zomer de rapporten van de twee hoogleraren professor Snijder en professor Polder toe te zenden	Kamerdebat 25-06-2013 Mondelinge vraag van het lid VAN VELDHOVEN (D66) aan de minister voor Wonen en Rijksdienst over het bericht «Door chloor aangetast staal in zwembad levensgevaarlijk» (AD.nl, 21 juni 2013)	De Tweede Kamer wordt na het zomerreces 2013 geïnformeerd
De minister zegt toe, met betrekking tot verankering Bouwbesluit, de Tweede Kamer te informeren over het rapport van het Normalisatie-instituut	Kamerdebat 25-06-2013 Mondelinge vraag van het lid VAN VELDHOVEN (D66) aan de minister voor Wonen en Rijksdienst over het bericht «Door chloor aangetast staal in zwembad levensgevaarlijk» (AD.nl, 21 juni 2013)	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2013 geïnformeerd
De Tweede Kamer wordt geïnformeerd over de stand van zaken van de brandveiligheid van studentenhuisvesting naar aanleiding van nieuw onderzoek door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT)	Kamerdebat 12-11-2009 Bouwregelgeving en brandveiligheid	Bij brief van 16 mei jl. is aan de Tweede Kamer gemeld dat naar verwachting na zomerreces 2013 de Tweede Kamer geïnformeerd kan worden over de resultaten van het vervolgonderzoek
De vervolgmeting concurrentie op en tussen bouwlocaties alsmede door particulier opdrachtgeverschap wordt in 2013 naar de Tweede Kamer gestuurd	Brief d.d. 25 oktober 2004 inzake kabinetsstandpunt resultaten onderzoekstraject concurrentiebevordering Ontwikkelingslocaties	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2013 geïnformeerd
In overleg met de minister van Justitie worden de door kamerleden voorgestelde maatregelen om huisjesmelkers aan te pakken, evenals de door wethouder Karakuz voorgestelde maatregelen, bezien op hun juridische haalbaarheid en beleidsmatige effectiviteit	Kamerdebat 10-03-2011 Onrechtmatige bewoning en huisjesmelkers	Voorgestelde maatregelen zijn verwerkt in twee wetsvoorstellen. De voorstellen voor versterking handhavinginstrumentarium Woningwet (huisjesmelkers) en aanpassing Wbmgp (Rotterdamwet) zijn in juni verzonden aan de Raad van State. In het najaar 2013 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd
VvE-belang zal – in afstemming met het ministerie – de wijzigingen van modelreglementen en mogelijkheden van opschaling in kaart brengen. De minister zegt toe de Tweede Kamer hierover (in het najaar 2013) te informeren	Kamerdebat 27-03-2013 Evaluatie Wet overleg huurders verhuurder en functioneren VVE's	De Tweede Kamer wordt in najaar 2013 geïnformeerd. De motie van het lid Verhoeven, om in overleg met betrokken partijen, waaronder de Kamer van Koophandel en de banken, te bekijken op welke manier voorkomen kan worden dat een inschrijving bij de Kamer van Koophandel ertoe leidt dat verenigingen van eigenaren als bedrijven behandeld worden, wordt hierbij betrokken

B.2 Afgedane toezeggingen

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Meindertsma, toe dat zij apart met de Woonbond overleg wil plegen over nieuwe werkmethoden voor de vormgeving van participatie en zeggenschap van huurders en bewoners. Tevens zal zij nagaan of het de moeite waard is om een aantal huurdersorganisaties pilots te laten doen. (T 00863)	Kamerdebat 23-09-2008 Wetsvoorstel Verbetering positie en zeggenschap huurders (30 856)	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 4 april 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 30 856, nr. G)

Bijlagen

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt de Tweede Kamer toe om eventuele verlenging mogelijkheden dubbele hypotheekrenteaftrek die eindigen eind 2013 mee te nemen in gesprek met minister De Jager	Kamerdebat 17-11-2011 Begroting Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (onderdeel Volkshuisvesting, 33 000 VII)	Afgedaan. De toezegging is afgedaan middels de 4e nota van wijziging op het wetsvoorstel herziening fiscale behandeling eigen woning, onderdeel van Belastingplan 2013 (TK 2012–2013, 33 405 nr. 26)
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de uitwerking van de heffing voor verhuurders (met betrekking tot studentenhuisvesters)	Brief d.d. 13 juli 2011 inzake onderzoek knelpunten rijksregelgeving i.r.t. studentenhuisvesting	Afgedaan. In september is de Wet Verhuurderheffing, met de toegezegde uitwerking, aan de Tweede Kamer gezonden (TK 2011–2012, 33 407 nr. 1 t/m 4)
De minister zegt toe voor de stemmingen dinsdag 20 november 2012 de Tweede Kamer een brief te zenden over:- de uitslag van het overleg met Verzekeraars over vervallen tijds-klem kapitaalverzekeringen eigen woning.- de financiële consequenties van hypotheek met 40 jaar looptijd en 30 jaar renteaftrek.- de toelichting op wetsartikelen in verband met renseignering bij wijziging van de maandelijkse rentevoet (artikel 319c)	Kamerdebat 15-11-2012 Belastingplan 2013	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 19 november 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 33 405 nr. 25)
De minister zegt toe voor de stemmingen van dinsdag 20 november a.s. de Tweede Kamer een brief te zenden over de nota van wijziging met de verlenging van de verhuisregeling in 2013 (langere periode aftrek voor 2 woningen)	Kamerdebat 15-11-2012 Belastingplan 2013	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 19 november 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 33 405 nr. 25)
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de voortgang van de ingebrekestelling	Kamerdebat 27-06-2012 Wet kenbaarheid energieprestatie gebouwen (33 124)	Afgedaan. De minister heeft tijdens de behandeling van het wetsvoorstel Kenbaarheid Energiebesparing Gebouwen (33 124) d.d. 15 november 2012 de Tweede Kamer mondeling geïnformeerd inzake de stand van zaken inzake de ingebrekestelling.
De minister zegt toe de Tweede Kamer een kabinetsreactie toe te zenden inzake de rapporten van het CFV en van Ortec Finance over de gevolgen voor het bouwprogramma van woningcorporaties. Daarbij zal ook het bouwvolume van particuliere aanbieder worden betrokken	Kamerdebat 13-11-2012 Debat over de regeringsverklaring	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 26 november 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 453 nr. 280)
De minister zegt toe voor de begrotingsbehandeling BZK de Tweede Kamer een brief te zenden inzake of een nulmeting met betrekking tot de omvang van de restschuldproblematiek mogelijk is (inclusief bijzonder beheer en belemmeringen voor financiering restschuld)	Kamerdebat 15-11-2012 Belastingplan 2013	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 17 december 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 453 nr. 285)
De minister zegt toe de Tweede Kamer voor de begrotingsbehandeling BZK te informeren over stand van zaken inzake Vestia	Kamerdebat 28-11-2012 Woningcorporaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 17 december 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 453 nr. 285)
De minister zegt toe voor de begrotingsbehandeling BZK de Tweede Kamer een overzicht te zenden inzake de in- en uitgaande geldstromen in 2013 van en naar het Rijk in het totaal van de sector	Kamerdebat 15-11-2012 Belastingplan 2013	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 17 december 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 453 nr. 285)

Bijlagen

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt toe zich in te zetten voor een verschuiving van de datum van de daadwerkelijke huurverhoging van 1 juli naar 1 januari en zal de Tweede Kamer daarover informeren	Kamerdebat 13-01-2009 Wijziging Wet op de huurtoeslag; uitvoerings-technische wijzigingen (31 446)	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 16 november 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 27 926 nr. 192)
De minister zegt toe het onderzoek brandbare isolatiematerialen medio 2011 naar Tweede Kamer te zenden	Kamerdebat 09-02-2011 Bouwregelgeving, funderingsproblematiek en brandveiligheid	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 november 2012 per brief door minister VenJ geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 517 nr. 66)
Monitoren aantallen open verbrandings-toestellen corporatiewoningen meenemen in overleg met Aedes, bezien in hoeverre het woningwaarderingssysteem hiervoor kan worden ingezet, koolmonoxidemelders kunnen worden gestimuleerd en Tweede Kamer hierover informeren	Kamerdebat 09-02-2011 Bouwregelgeving, funderingsproblematiek en brandveiligheid	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 november 2012 per brief door minister VenJ geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 517 nr. 66)
Eind 2012 zaken afdoen in 4 maanden. En aanvullende maatregelen treffen indien dit niet lukt	Kamerdebat 19-11-2009 Wijziging van de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte (instelling van een landelijke huurcommissie (31 903)	Afgedaan. De toezegging wordt meege-nomen in het reguliere BZK-beleid
De minister zegt toe eind 2012 de Tweede Kamer te informeren over de voortgang van de toekomstagenda	Brief d.d. 11 november 2011 inzake monumentaal vastgoed in rijksbezit	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 21 december 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 490 nr. 103)
De minister zegt toe dat de websites van de Rijksoverheid komend jaar moeten voldoen aan de webrichtlijnen. Mocht dit niet lukken, zal de Tweede Kamer schriftelijk geïnformeerd worden	Kamerdebat 22-03-2011 ICT-projecten bij de Rijksoverheid	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 26 november 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 26 643 nr. 260)
De minister zegt toe de Tweede Kamer een tussenrapportage over de stand van zaken met de masterplannen toe te sturen (voor najaar 2012). In het vervolg zal de Tweede Kamer twee maal per jaar worden geïnformeerd over de voortgang	Kamerdebat 22-03-2012 Sluiting van de belastingdienst in Emmen en Venlo	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 18 december 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 490 nr. 101)
De minister zegt toe de Tweede Kamer nadere informatie te sturen over de kosten van project «Rijnstraat 8»	Kamerdebat 22-03-2012 - Sluiting van de belastingdienst in Emmen en Venlo	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 18 december 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 490 nr. 101)
Beleidsreactie advies Rijksbouwmeester over scholenbouw: In de 2e helft van 2010 zal de Tweede Kamer worden geïnfor-meerd over de voortgang van de ingezette activiteiten in het kader van het verbeteren van het binnenmilieu van (onder meer) scholen	Brief d.d. 06-11-2009 Beleidsreactie advies Rijksbouwmeester over scholenbouw	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 1 november 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 32 757 nr. 46)
De minister zegt toe – zodra de gegevens bekend zijn – de bezoldiging van bestuurders 2011 naar de Tweede Kamer te zenden.	Brief d.d. 26 september 2012 inzake beantwoording kamervragen over bezoldiging van corporatiedirecteuren en de algemene bedrijfslasten bij woningcor-poraties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 29 november 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 453 nr. 282)
De minister zegt toe (eind januari 2013) de Tweede Kamer een uitgewerkt voorstel over de brandveiligheid van stallen toe te zenden	Kamerdebat 06-12-2012 Bouwregelgeving en brandveiligheid	Antwoordbrief is verzonden door staatssecretaris EZ, namens minister W&R d.d. 31 januari 2013 (TK 2012–2013, 33 400 XIII nr. 129)

Bijlagen

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt toe bij het doorrekenen van de plannen uit te gaan van de actuele cijfers WOZ-waarden; over de berekeningen zal de Tweede Kamer worden geïnformeerd	Kamerdebat 20-12-2012] Begroting W&R	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 28 februari 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 27 926 nr. 193)
De minister zegt toe om voor 1 maart 2013 met een nadere uitwerking van het huurbeleid en de verhuurderheffing te komen en deze aan de Tweede Kamer te zenden	Kamerdebat 20-12-2012 - Begroting W&R	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 28 februari 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 27 926 nr. 193)
De minister zegt toe de Tweede Kamer mondeling te informeren tijdens het geplande AO d.d. 14 februari a.s. over «EU Huisvesting arbeidsmigranten» over uitkomsten Bestuurlijk Overleg d.d. 4 februari 2013 (waarin gemeenten worden aangesproken op concrete afspraken voor de huisvesting van EU-arbeidsmigranten).	Brief d.d. 18 januari 2013 inzake voortgang huisvesting EU-arbeidsmigranten	Afgedaan. De toezegging is (mondeling) betrokken bij het AO Huisvesting EU-arbeidsmigranten van 6 maart 2013
De minister zegt toe om (binnen een maand) het beleidskader monumenten, op basis van bestaand beleid, aan de Tweede Kamer te zenden	Kamerdebat 05-02-2013 Rijkshuisvesting en rijksvastgoed	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 21 februari 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 490 nr. 105)
De minister zegt toe de analyse van het Centraal Fonds Volkshuisvesting aan de Tweede Kamer te zenden zodra het stuk ter beschikking komt (op grond van deze toezegging wordt motie nr. 38 aangehouden)	Kamerdebat 13-11-2012 Debat over de regeringsverklaring	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 20 november 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 453 nr. 279)
De minister zegt toe dat de Tweede Kamer schriftelijk wordt geïnformeerd over het aantal woningen dat door de liberalisatiegrens en 800 eurogrens zal gaan als gevolg van de maximaal 25 punten	Kamerdebat 16-06-2011 Doorrekening regeerakkoord voor woningcorporaties en het woningwaarderingstelsel	De Tweede Kamer is op 4 maart 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 27 926 nr. 194)
De minister zegt de Tweede Kamer (uiterlijk begin 2013) toe te rapporteren over de concrete afspraken die eind 2012 in de acht regio's worden gemaakt	Brief d.d. 11 april 2012 inzake de Nationale verklaring (tijdelijke) huisvesting EU-arbeidsmigranten	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 21 januari 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 407 nr. 154)
De minister zegt de Tweede Kamer toe een voortgangsrapportage te zenden vóór het RNI operationeel is (februari 2013). Daarin wordt in ieder geval aandacht besteed aan: <ul style="list-style-type: none"> • hoe registratie in GBA en RNI ten opzichte van elkaar geregeld is en waarom in RNI alleen het eerste verblijfsadres wordt vastgelegd. • goede voorbeelden en hoe ze worden uitgewisseld tussen regio's. • mogelijk resterende knelpunten in wet- en regelgeving. • het hinderlijk volgen gaat door, zij het wellicht met een ander bewindspersoon. • explicieter benoemen van goede, respectievelijk slechte voortgang/ resultaten van onderscheiden regio's 	Kamerdebat 24-10-2012 Afspraken die het Rijk, gemeenten, woningcorporaties, de uitzendbranche, koepels van werkgevers en vakbonden op 28 maart jl. hebben gemaakt over meer en betere tijdelijke huisvesting voor werknemers uit de EU	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 21 januari 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 407 nr. 154)
De minister zegt toe dat zij de ervaringen van gemeenten die erfpacht aangepast hebben zal onderzoeken en zij zal de Tweede Kamer rond de jaarwisseling 2012–2013 informeren	Beantwoording kamervragen «Erpacht in Amsterdam»	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 19 maart 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 27 924 nr. 57)

Bijlagen

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt toe, samen met de minister van SZW, de problemen en risico's in kaart te brengen van eigenaar-bewoners, waarbij speciaal wordt gekeken naar de mensen zonder NHG. Ook zal met banken en woningcorporaties wordt overlegd welke maatregelen kunnen worden genomen om betalingsproblemen aan te pakken en gedwongen verkopen te voorkomen. Voorbeelden van goede projecten – zoals een opkoopfonds, aanvullende kredieten, betalingspauzes, overnemen van woningen – worden meegenomen. De Tweede Kamer wordt voor de zomer geïnformeerd over de termijn waarop e.e.a. zijn beslag zal krijgen en de Kamer over de maatregelen zal worden geïnformeerd	Kamerdebat 27-05-2009 Kabinetsmaatregelen woningmarkt	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 22 februari en 28 maart 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 453 nrs. 293 en 304)
De minister zegt de Tweede Kamer toe met een schriftelijke reactie komen te komen inzake de aangehouden motie van het lid Voortman over Trias Energetica. (De motie is tot de schriftelijke reactie aangehouden.)	Kamerdebat 20-12-2012 Begroting Wonen & Rijksdienst	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 8 maart 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 32 757 nr. 58)
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de berichten in de Telegraaf over woonfraude	Kamerdebat 28-11-2012 Woningcorporaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 17 december 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 453 nr. 285)
De minister zegt de Tweede Kamer toe te informeren nav vragen van het lid Jansen een reactie te geven op een rapport over de inverdieneffecten van een project van de Duitse regering	Kamerdebat 03-04-2013 Afspraken woningmarkt	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 8 april 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 32 847 nr. 59)
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de mogelijkheden om het budget voor startersleningen in te zetten voor doorstarters	Kamerdebat 03-04-2013 Afspraken woningmarkt	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 9 april 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 32 847 nr. 61)
De minister zegt toe de Tweede Kamer schriftelijk te informeren (uiterlijk 12 april 2013) over de doorrekening van de effecten van de verhuurderheffing door Aedes en Ortec Finance	Kamerdebat 13-03-2013 Afspraken woningmarkt	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 april 2012 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 32 847 nr. 64)
De minister zegt de Tweede Kamer toe met een schriftelijke reactie te komen op de vraag van het lid Jansen over de concurrentierichtlijn	Kamerdebat 13-03-2013 Afspraken woningmarkt	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 april 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 32 847 nr. 64)
De minister zegt toe de Tweede Kamer schriftelijk te informeren over de rol van de gemeente inzake de toetsing van de energienorm	Kamerdebat 06-12-2012 Bouwregelgeving en brandveiligheid	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 12 april 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 32 757 nr. 61)
De minister zegt de Tweede Kamer toe (in het voorjaar) te komen met een brief met invulling van de andere maatregelen rond de huurmarkt	Kamerdebat 15-11-2012 Belastingplan 2013	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 28 februari 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 27 926 nr. 193)

Bijlagen

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt toe de Tweede Kamer (voor 1 mei as) te informeren over de voortgang van het overleg met de bonden. Hierbij zal een overzicht worden verstrekt van de andere arbeidsvoorwaardelijke regelingen die de minister naast de SBF-regeling bij dit overleg wil betrekken	Kamerdebat 04-04-2013 SBF-regeling gevangenis-personeel	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 26 april 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 490 nr. 116)
De minister zegt toe een inhoudelijke reactie op de analyse en aanbevelingen in het rapport commissie Hoekstra (de Commissie Kaderstelling en Toezicht Woningcorporaties) aan de Tweede Kamer te zenden	Brief TK d.d. 14 januari 2013 inzake eindrapportage van de Commissie Kaderstelling en Toezicht Woningcorporaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 26 maart 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 453 nr. 303)
De minister zegt toe te bezien of inzicht mogelijk is in inzet van ISV-middelen ten behoeve van woonwagenvakken en de Tweede Kamer daarover te informeren voor de komende begrotingsbehandeling W&R	Kamerdebat 12-12-2012 Wijknaaanpak en stedelijke vernieuwing	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 29 januari 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 33 400 VII nr. 55)
De minister zegt toe in overleg te treden met EZ over de hoogte van de boete en wijze van toepassing indien de VvE niet is ingeschreven in het Handelsregister en informeert de Tweede Kamer (binnen twee maanden), zodat dit betrokken kan worden bij het komende debat over de evaluatie van de Handelsregisterwet met de minister van EZ	Kamerdebat 27-03-2013 Evaluatie Wet overleg huurders verhuurder en functionarissen VVE's	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 27 mei 2013 per brief geïnformeerd (2013-0000225894)
De minister zegt de Tweede Kamer toe op korte termijn met een beleidsbesluit te komen tav dit onderwerp om alle onduidelijkheid uit de wereld te helpen;- een «stresstest» op de huidige regelgeving toe te passen;- schriftelijk terug te komen op nog in te dienen schriftelijke vragen van het lid Schouten (CU), en komt daarmee ook terug op het amendement van het lid Koolmees (D66) en de toepassing daarvan op expats (33 405, nr. 12)	Kamerdebat 29-01-2013 Mondelinge vraag van het lid NEPPERUS (VVD) aan de minister voor Wonen en Rijksdienst over het bericht dat hypotheekrenteaftrek bij nieuwbouwwoningen niet meer goed mogelijk zou zijn (Telegraaf, 26 januari 2013)	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 4 maart en op 11 maart 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 33 405 nr. 28 en 29)
De minister zegt toe de Hervormingsagenda Rijksdienst – naar verwachting – in mei 2013 aan de Tweede Kamer aan te bieden	Kamerdebat 20-12-2012 - Begroting Wonen en Rijksdienst	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 22 mei 2013 per brief geïnformeerd (2012–2013, 31 490 nr. 119)
De minister zegt toe, uiterlijk in april 2013 aan de Tweede Kamer een uitwerking aan te bieden van de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de ambitie uit het regeerakkoord ten aanzien van het in dienst nemen van lage loonchalen en de 5% arbeidsgehandicapten	Kamerdebat 20-12-2012 Begroting Wonen & Rijksdienst	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 22 mei 2013 per brief geïnformeerd (2012–2013, 31 490 nr. 119)
De minister zegt toe in Jaarrapportage bedrijfsvoering Rijk 2012 een overzicht op te nemen van het aantal vacatures dat is opgevuld met 50-plussers bij het Rijk	Brief d.d. 20 december 2012 inzake schriftelijke antwoorden bij het begrotingsdebat BZK	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 13 mei 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 490 nr. 117)

Bijlagen

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt de Tweede Kamer een cumulatief overzicht toe per persoon van vergoedingen van leden van rijksadviescommissies. Dit overzicht wordt meege- nomen in de Jaarrapportage bedrijfs- voering over 2012	Kamerdebat 04-07-2012 Compacte Rijksdienst/Overheidsdienstverlening	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 13 mei 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 490 nr. 117)
De minister zegt toe in de rapportage grote ICT-projecten de Tweede Kamer te informereren over de kosten van onderhoud en de kwantitatieve en/of kwalitatieve baten bij elk project	Kamerdebat 04-07-2012 Compacte Rijksdienst/Overheidsdienstverlening	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 13 mei 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 490 nr. 117)
De minister zegt toe in het najaar van 2012 de Tweede Kamer nader te kunnen informereren over het Strategisch Personeelsbeleid Rijk 2020	Brief aan TK d.d. 7 december 2011 (2011-2000546066)	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 22 mei 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 490 nr. 119)
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informereren over stageplaatsen en jonge ambtenaren in de Rijksdienst	Kamerdebat 14-11-2011 BZK Begroting (33 000-VII)	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 22 mei 2013 per brief geïnformeerd (2013- 0000293918)
De minister zegt toe in de bestaande rapportage een rapportage zal worden opgenomen over de uitkomsten van controles door OPTA en Policy Authority bij de certificatenleveranciers	Kamerdebat 10-04-2012 Cyber Security en Veiligheid overheids- websites	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 13 mei 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 490 nr. 117)
De minister zegt toe de vraag van de SP over het energieverbruik van rijkskantoren schriftelijk te beantwoorden aan de Tweede Kamer	Kamerdebat 05-02-2013 Rijkshuisvesting en rijksvastgoed	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 13 mei 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 490 nr. 117)
De minister zegt toe met een schriftelijke reactie te komen op de vraag van het lid Jansen over de ruimte die woningcorporaties daadwerkelijk gebruiken van de maximale ruimte die het woningwaarde- ringstelsel (WWS) biedt	Kamerdebat 13-02-2013 Wijziging Boek 7 BW en de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte (huurverhoging op grond van een tweede categorie huishoudinkomens, 33 330)	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 4 maart 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 33 330 nr. 60)
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informereren over: voor groepen van gehandicapten en chronisch zieken (nader door de minister aan te wijzen) komt er een hardheidsclausule waardoor uitzonde- ringen mogelijk zijn op de inkomensafhan- kelijke huurverhogingen	Brief d.d. 13 februari 2013 inzake integrale visie op de woningmarkt	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 25 april 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 33 330 nr. 63)
De minister zegt toe (voorjaar 2013) de Tweede Kamer schriftelijk te informeren op de vraag in hoeverre de CBS-cijfers juist en bruikbaar zijn voor grensregio's	Kamerdebat 06-03-2013 Huisvesting EU-arbeidsmigranten	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 mei 2013 per brief geïnformeerd (2013-0000270529)
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informereren inzake het onderzoek naar de wenselijkheid en haalbaarheid van het voornemen tot vervreemding van monumenten (vervreemdingsprocedure)	Brief d.d. 21 februari 2013 inzake beleids- kader vervreemding monumentaal vastgoed in rijksbezit	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 29 mei 2013 per brief geïnformeerd (RVOB 1020140369)
De minister zegt toe na te gaan welke van de 25 uitgebrachte onderzoeken uit 2012 betrekking hebben op de huursector en dit overzicht aan de Tweede Kamer toe te zenden	Kamerdebat 28-02-2013 Debat over het niet tijdig verzenden aan de Kamer van een rapport (ASRE) over de vraag naar woondiensten en de betaal- baarheid in de huursector	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 maart 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 33 330 nr. 62)

Bijlagen

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
De minister zegt toe een kabinetsreactie op het rapport van de Amsterdam School of Real Estate (ASRE) «De vraag naar woondiensten en de betaalbaarheid in de huursector» toe te zenden aan de Tweede Kamer	Kamerdebat 28-02-2013 Debat over het niet tijdig verzenden aan de Kamer van een rapport (ASRE) over de vraag naar woondiensten en de betaalbaarheid in de huursector	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 maart 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 33 330 nr. 61)
De concrete invulling van de taakstelling van € 1,1 miljard zal bij Voorjaarsnota 2013 gebeuren. Bij de concrete invulling zal de minister de consequenties voor de sociaaleconomisch zwakkere gebieden in beeld brengen en deze gebieden naar vermogen ontzien	Kamerdebat 20-12-2012 Begroting Wonen & Rijksdienst	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 22 mei 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 490, nr. 119)
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren middels een inventarisatie over het jaar 2012 met daarin een eventuele toename aantal commissies (op verzoek van het lid Voortman ook task forces en werkgroepen daar in meenemen)	Kamerdebat 12-03-2013 Mondelinge vraag van het lid VOORTMAN (GroenLinks) aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het bericht «Beperken commissies bij lange na niet gelukt» (NRC, 11 maart 2013)	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 13 mei 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 490 nr. 117)
De minister zegt toe jaarlijks een rapportage naar de Tweede Kamer te zenden inzake welke (rijks)commissies ingesteld zijn, welke leden zitting hadden en de bijbehorende kosten	Kamerdebat 12-03-2013 Mondelinge vraag van het lid VOORTMAN (GroenLinks) aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het bericht «Beperken commissies bij lange na niet gelukt» (NRC, 11 maart 2013)	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 13 mei 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 31 490 nr. 117)
De minister zegt toe nog eens met Aedes te bespreken dat corporatiewoningen nooit gebouwd mogen worden of alleen toegankelijk mogen zijn voor mensen met een bepaalde religieuze achtergrond.	Kamerdebat 14-03-2013 Moslimwoningen	Afgedaan. Minister W&R heeft de toezegging recentelijk met de heer Calon (directeur) van Aedes besproken en de toezegging is hiermee afgedaan
De minister zegt toe de Tweede Kamer schriftelijk te informeren over de juridische consequenties van de mogelijkheid van prestatiecontracten gekoppeld aan kortingen op bouwgrond	Kamerdebat 27-03-2013 Woningcorporaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 9 april 2013 per brief geïnformeerd (TK 2012–2013, 29 453 nr. 307)
De minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de stand van zaken van het plan voor internetveilingen (motie Van der Ham)	Kamerdebat 18-02-2009 Actuele ontwikkelingen op de Woningmarkt (27 926-126)	Afgedaan. Het wetsvoorstel is 21 november 2012 aan de Tweede Kamer aangeboden (TK 2012–2013, 33 484 nrs. 3 en 4)

5.4 Subsidiebijlage

In deze bijlage wordt de subsidie-definitie van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) gebruikt. Volgens artikel 4.21 van de Awb wordt onder een subsidie verstaan: «De aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten.»

Volgens deze definitie worden niet als subsidies aangemerkt: de aanspraken op financiële middelen die worden verstrekt op grond van een wettelijk voorschrift dat uitsluitend voorziet in verstrekking aan rechtspersonen die krachtens publiekrecht zijn ingesteld, en: de bekostiging van het onderwijs en onderzoek.

Dept. Art.	Subsidie(-regeling)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Aantal verleningen 2012	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie	Eind-datum	Toelichting indien geen einddatum (comply or explain)
BZK 3.1	Bevordering Eigen woningbezit (BEW)	38.562	28.644	22.796	12.764	9.652	9.652	9.652	32.700	Evaluatie BEW 2009	Nnb	2010	
BZK 3.1	Beschikking geldelijke steun EW 84	5.675	5.270	4.527	5.262	5.482	5.313	5.313	4.360	Betref betalingen op verplichtingen uit verleden. Betreft incidentele subsidie.	Betref betalingen op verplichtingen uit verleden. Betreft incidentele subsidie.	2010	Betref betalingen op in het verleden aangegane verplichtingen.
BZK 3.1	Starterslening	-	30.000	-	-	-	-	-	0				Betref eenmalige subsidie. ¹
BZK 3.1	Eigen Woningregelingen (EW)	723	-	1.365	1.068	1.068	1.068	1.068	0			2010	
BZK 3.1	Experimenten en kennisoverdracht op het gebied van betaalbaarheid wonen	-	164	-	-	-	-	-	0			2013	Betref een eenmalige toekenning van subsidie. ¹
BZK 3.1	Woonconsumenten-organisaties (Stg. VAC-punt Wonen en Woonbond)	1.291	1.266	1.241	1.221	1.221	1.221	1.221	2	Jaarlijks obv jaarverslag, inclusief financiële verantwoordings.			Wordt verstrekt o.b.v. subsidiebesluit Experimenten en kennisoverdracht wonen. Jaarlijks wordt aan de hand van beoordeling van activiteitenplan en begroting een beschikking opgesteld.
BZK 3.1	Onderhoud bouwregelgeving	1.626	1.000	-	400	400	400	400	15		Nnb	2017	

Bijlagen

Dept. Art.	Subsidie(-regeling)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Aantal verleningen 2012	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie	Eind-datum	Toelichting indien geen einddatum (comply or explain)
BZK 3.2	Experimenten en kennisoverdracht wonen	3.589	2.069	1.811	1.733	1.733	1.733	1.733	4		2015	2017	Wordt verstrekt o.b.v. subsidiebesluit Experimenten en kennisoverdracht wonen. Jaarlijks wordt aan de hand van beoordeling van activiteitenplan en begroting een beschikking opgesteld.
BZK 4.1	Tijdelijke stimuleringsregeling energiebesparende voorzieningen	7.250	100	-	-	-	-	-	21		Nvt; regeling is eind 2012 afgelopen.	2012	
BZK 4.1	Kenniscentrum funderingsproblematiek	-	50	25	-	-	-	-	0		Nnb		Subsidieverzoeken worden incidenteel ingediend en vastgesteld. ¹
BZK 4.1	Tijdelijke regeling blok voor blok	1.000	-	500	-	-	-	-	Nvt, betreft eindafrekening		Wordt meegenomen in de beleidsdoornlichting 2014.	2013	
BZK 4.1	Innovatieregelingen gebouwde omgeving	17.000	10.248	1.000	-	-	-	-	16		Wordt meegenomen in de beleidsdoornlichting 2014.	2014	
BZK 4.1	Projectbijdrage Stichting Bouwkwaliiteit	403	403	403	403	403	403	403	1		Wordt meegenomen in de beleidsdoornlichting 2014.	2012	
BZK 4.1	Revolverend fonds EGO	-	50.000	100.000	-	-	-	-	0				Betreeft incidentele toekenning. ¹
BZK	Stimuleren wijkaanpak	-	-	20	-	-	-	-	0				Subsidieverzoeken worden incidenteel ingediend en vastgesteld. ¹
BZK 4.3	Subsidie conform het subsidiebesluit experimenten en kennisoverdracht wonen aan Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken	246	246	-	-	-	-	-	1		Evaluatie na beëindiging activiteiten met een verantwoordingsverslag van de subsidienemer.	2011	

Bijlagen

Dept. Art.	Subsidie(-regeling)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Aantal verleningen 2012	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie	Eind-datum	Toelichting indien geen einddatum (comply or explain)
BZK 8.1	A&O-fonds	3.400	3.400	3.400	3.400	3.400	3.400	3.400	1	Evaluatie A+O fonds	Nnb	2017	
BZK 8.1	EUR «Ontwikkeling rijksbreed bed rijfsvoeringbeleid»	63	-	-	-	-	-	-	1	Tot eind 2012. Jaarlijks verantwoording over voortgang		2012	
BZK 8.1	Promovendus «Ontwikkeling en gebruik van scenariomodellen»	63	-	-	-	-	-	-	1	besteding. Tot eind 2012. Jaarlijks verantwoording over voortgang		2012	
BZK 8.1	Promovendus EUR «Veranderkundige aspecten van de implementatie van het beleid tot duurzaam inkopen»	32	-	-	-	-	-	-	1	besteding. Tot eind 2012. Jaarlijks verantwoording over voortgang		2012	
BZK 8.1	Stichting Kenniscentrum Center for People and Buildings	130	-	-	-	-	-	-	1	besteding. Obv verantwoording over uitvoering plan van aanpak en obv jaarverslag van de stichting.		2012	
		81.053	132.860	137.088	26.251	23.359	23.359	23.359	37.125				

¹ Deze subsidies zijn incidenteel van aard en hebben hun grondslag niet in een regeling maar in het Kaderbesluit BZK subsidies. Derhalve is er geen link naar een regeling.

5.5 Evaluatie- en overig onderzoek

Soort onderzoek	Onderwerp	Artikel	Start	Afronding	Vindplaats
Beleidsdoorlichting	Wijkenaanpak	2.3	2011	2011	http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/06/30/eindrapportage-visitatiecommissie-wijkenaanpak-doorzetten-en-loslaten-deel-1.html
	Energiebesparing gebouwde omgeving en bouwkwaliteit	2.1	2014	2014	
	Kwaliteit woonomgeving	2.3	2014	2014	
	Kwaliteit Rijksdienst	3.1	2014	2014	
	Betaalbaarheid	1.1	2015	2015	
	Voldoende woningbouw	2.2	2016	2016	
Effectenonderzoek ex-post	Effecten woningbouwafspraken 2005/2009	2.2	2011	2011	http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/02/17/evaluatie-woningbouwafspraken-2009.html
	Evaluatie Stimuleringspakket woningbouw	2.2	2011	2012	http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2012/01/24/evaluatie-stimuleringspakket-woningbouw.html
	Evaluatie programma Zichtbare schakel	2.3	2012	2012	
Overig evaluatieonderzoek	Wijkenaanpak: rapport visitatiecommissie Wijkenaanpak	2.3	2011	2011	http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/06/30/eindrapportage-visitatiecommissie-wijkenaanpak-doorzetten-en-loslaten-deel-1.html
	Evaluatie Rijkshuisvestingsstelsel	4.1	2010	2011	Bestand beschikbaar, maar staat niet online
	Evaluatie beheersmaatregelen grote ICT-projecten	3	2010	2011	Bestand beschikbaar, maar staat niet online
	Evaluatie Kaderwet Adviescolleges	3	2011	2011	http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/11/08/evaluatie-kaderwet-adviescolleges-derde-staat-van-advies-2005-2010.html
	Mogelijke effecten van de Kabinetsmaatregelen op de woningmarkt	1 & 2	2011	2012	http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/rapporten/2012/04/06/mogelijke-effecten-van-de-kabinetsmaatregelen-op-de-woningmarkt-doorzoek-tot-2020/mogelijke-effecten-van-de-kabinetsmaatregelen-op-de-woningmarkt-doorzoek-tot-2020.pdf
	Evaluatie New Towns	2.3	2011	2012	http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2012/03/02/evaluatie-en-advies-uitvoeringsagenda-ortega-gemeenten.html
	Evaluatie Sociaal Flankerend Beleid	3	2010	2012	Bestand beschikbaar, maar staat niet online
	Evaluatie Kaderwet zelfstandige bestuursorganen	3	2011	2012	http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/verslagen/2012/01/18/verslag-evaluatie-kaderwet-zbo.html
	Evaluatie van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek	1.1	2011	2012	http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2012/07/18/kamerbrief-over-wet-bijzondere-maatregelen-grootstedelijke-problematiek.html
	Evaluatie van de formule achter energieprestatiecertificaat	2.1	2012	2012	

Bijlagen

Soort onderzoek	Onderwerp	Artikel	Start	Afronding	Vindplaats
	Evaluatie totstandkomingproces bouwbesluit 2012	2.2	2012	2013	
	Evaluatie Pilots Maincontracting	4	2012	2015	

5.6 Extra-comptabel overzicht stedenbeleid 2014

De Minister voor Wonen en Rijksdienst is programmaminister voor het stedenbeleid. Vanuit die coördinerende verantwoordelijkheid voor het bevorderen van de leefbaarheid in steden heeft hij onderhavige overzichtconstructie tot zijn beschikking, conform de Rijksbegrotingsvoorschriften 2013. Het overzicht heeft een informatiefunctie voor de Staten-Generaal. Op deze wijze wordt het integrale overheidsbeleid zichtbaar gemaakt, ook al wordt het beleid door meer ministers uitgevoerd. De individuele ministeriële verantwoordelijkheid blijft daarbij gehandhaafd.

Beleidssterrein/instrument	Type uitkering 2014	Ministerie	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(indicatieve bedragen x € mln) ¹								
Sociaal domein								
<i>Maatschappelijke opvang, openbare geestelijke gezondheidszorg en verslavingsbeleid</i> ²	decentralisatie-uitkering	VWS	254	255	255	255	255	255
<i>Gezond in de stad</i>	decentralisatie-uitkering	VWS	5	5	5	5	5	5
Onderwijsachterstandenbeleid	specifieke uitkering ³	OCW	182	182	182	182	182	182
<i>OAB-Besluit van 23 augustus 2010</i> ⁴ <i>OAB-Besluit tot wijziging van 28 november 2011</i> ⁵		OCW	95	95	95	95	95	95
Participatiebudget ⁶	specifieke uitkering	SZW	47	0	0	0	0	0
<i>Inburgering</i> <i>Volwasseneneducatie</i> ⁷		OCW	25	25	25	25	25	25
Jeugd	decentralisatie-uitkering	OCW	22	22	22	22	22	22
<i>Voortijdig schoolverlaten (accent op aanpak overbelaste jongeren)</i> ⁸								
<i>Vrouwenopvang/huiselijk geweld</i> ⁹	decentralisatie-uitkering	VWS	89	89	89	89	89	89
Totaal beschikbare middelen sociale domein			719	673	673	673	673	673
Fysiek domein								
<i>Investeringsbudget stedelijke vernieuwing</i>	decentralisatie-uitkering	W&R	153	139	0	0	0	0
<i>Budget voor stedelijke vernieuwing (bodemsanering)</i>	decentralisatie-uitkering	I en M	18	18	0	0	0	0

Bijlagen

Beleidssterrein/instrument	Type uitkering 2014	Ministerie	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Totaal beschikbare middelen sociale en fysieke domein			890	830	673	673	673	673

¹ Met het oog op de vergelijkbaarheid met de reeksen in voorgaande jaren wordt uitgegaan van de G4/G27 (G31), tenzij anders vermeld.

² Het betreft hier de 27 centrumgemeenten maatschappelijke opvang binnen de G31.

³ In eerste instantie geldt de specifieke uitkering voor een periode van vier jaar (tot en met 2014); bij de evaluatie kan worden bezien of oormerking langer wenselijk of nodig is ([Staatsblad 2010, 687](#)).

⁴ De specifieke uitkering gaat naar alle gemeenten met onderwijsachterstandleerlingen (n.a.v. de som van de schoolgewichten in de desbetreffende gemeente); het betreft hier het bedrag voor de G31.

⁵ Het betreft hier een aanvullende bekostiging bestemd voor vve, schakelklassen en zomerscholen aan G37 (G31, zgn. Ortega-gemeenten – Almere, Apeldoorn, Ede, Haarlemmermeer, Zoetermeer – en de gemeente Delft); [Staatsblad 2011, 582](#).

⁶ Vanaf 2010 zijn voor de G31 de middelen voor inburgering en volwasseneneducatie toegevoegd aan het Participatiebudget. In 2013 en 2014 vindt de verdeling van de educatiemiddelen deels plaats op basis van outputverdeelmaatstaven en deels op basis van objectieve gegevens. Hierdoor kan de verdeling van het budget tussen de G31 en de andere gemeenten wijzigen.

⁷ Het betreft hier volwasseneneducatie aan de G37 (G31, zgn. Ortega-gemeenten – Almere, Apeldoorn, Ede, Haarlemmermeer, Zoetermeer – en de gemeente Delft).

⁸ De uitkering gaat naar de G31 en naar de gemeenten Almere, Apeldoorn, Ede en Zoetermeer.

⁹ Het betreft hier de 25 centrumgemeenten vrouwenopvang binnen de G31.

Bijlage 5.7 Taakstelling op Rijksoverheid (incl. zbo's)

In het regeerakkoord Rutte II is een taakstelling Rijksdienst (A1) opgenomen van € 1,1 miljard (structureel vanaf 2018). In de ontwerpbegrotingen 2014 geven de departementen inzicht in de wijze waarop zij deze aanvullende taakstellingen uit het regeerakkoord meerjarig verwerken.

Iedere minister is zelf verantwoordelijk voor de realisatie van de financiële taakstellingen op zijn of haar ministerie en de bijbehorende maatregelen. De inhoudelijke en financiële verantwoording over de invulling en beleidseffecten vindt dan ook plaats via de departementale begrotingen van de vakministers.

Bij het Verantwoordingsdebat heeft de Minister van Financiën toegezegd de invulling van de taakstelling zichtbaar te maken bij Prinsjesdag. De Minister van Financiën en Minister voor WenR hebben voorgeschreven dat op elke begroting duidelijk inzicht wordt geboden in de invulling van de taakstelling. Voor de inhoudelijke invulling per departement vindt u per begroting een overzicht bij het centraal apparaatsartikel. Hieronder vindt u het integraal overzicht van de departementale invulling.

Tabel: Budgettaire verwerking taakstelling Rutte II

	2016	2017	2018
Invulling OW 2014	374	842	1.033
AZ (4,4%)			1
Buitenlandse Zaken/BH&OS ¹ (13,3%)	23	52	63
BZK/W&R (incl. Koninkrijksrelaties) (13,3%)	24	53	64
Defensie (8,9%)	17	39	48
EZ (8,9%)	34	77	93
Financiën (4,4%)	49	110	135
Hoge Colleges van staat (4,4%)	3	6	7
I&M (8,9%)	43	98	119
OCW (13,3%)	24	54	67
SZW (4,4%)	23	53	65
V&J (8,9%)	125	280	344
VWS (8,9%)	9	21	26

¹ Inclusief verminderd budget voor de bijdrage aan Agentschap NL op artikel 1.2. van de BH&OS begroting dat bij Voorjaarsnota 2013 is verlaagd (2,3 miljoen vanaf 2018).

Sinds het verschijnen van het regeerakkoord zijn verschillende departementale reorganisaties, herindelingen doorgevoerd. Bijvoorbeeld departementale herindelingen op het terrein van vreemdelingenzaken, integratie, internationale handel en vastgoed. Bij Nota's van Wijziging en Voorjaarsnota zijn mutaties binnen de taakstelling en verschuivingen van het ene departement naar het andere departement verwerkt.

Op basis van de departementale jaarverslagen zal in de Jaarrapportage Bedrijfsvoering aan de Kamer een rijksbreed beeld van (de ontwikkeling in) de totale apparaatskosten van de rijksdienst worden gegeven.

5.8 Afkortingen

ABD	Bureau Algemene Bestuursdienst
A&O-fonds	Arbeidsmarkt en opleidingsfonds
AWIR	Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen
BEW	Bevorderen Eigen Woningbezit
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde (omzetbelasting)
CPO	Collectie particulier opdrachtgeverschap
DGOBR	Directoraat-generaal Organisatie en Bedrijfsvoering Rijk
DHC	Dienst van de Huurcommissie
DRZ	Domeinen Roerende Zaken
DVA's	Dienstverleningsafspraken
DWM	De Werkmaatschappij
DWR	Digitale Werkomgeving Rijksdienst
EED	Energy Efficiency edirective (richtlijn energie-efficiëntie)
EC O&P	Expertisecentrum Organisatie & Personeel
E&GO	Energie & Gebouwde Omgeving
EPBD	Energy Performance of Buildings Directive (Energieprestatie van gebouwen)
FCIB	het Functioneel Controleren Inregelen en Beproeven van klimaatinstallaties
Fgd	Rijksgebouwendienst
FMH	FMHaaglanden
FMIS	Facilitair management informatie systeem
HRM	Human Resource Management
IAR	Individuele arbeidsrelatie
ICRV	Interdepartementale Commissie RijksVastgoed
ICT	Informatie en communicatietechnologie
ITK	Inedicator technische kwaliteit
IUC's	Inkooporganisaties
LSA	Het Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken
NHG	Nationale Hypotheek Garantie
ODC	Overheids Data Center
PDG	Producten en Diensten Gids
PKI-Overheid	Public Key Infrastructure
RFE	Revolverend fonds energiebesparing
RLI	Raad voor de leefomgeving en infrastructuur
RVOB	Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf
RVR	Raad voor het Vastgoed Rijksoverheid
SER	Sociaal-Economische Raad
SSC-ICT	Shared Service Centrum-ICT
SSO 3W	Shared Servis Organisatie (WereldWijd Werken)
Uhw	Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte
VWNW	Het Van Werk Naar Werk beleid
Wbmgp	Wet bijzondere maatregelen grootstedelijk problematiek
WOHV	Wet op het overleg huurders verhuurder
WOZ	Waardering onroerende zaken
W&R	Wonen en Rijksdienst
WNT	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
ZBO's	Zelfstandige Bestuursorganen